

Szanowni Akcjonariusze,

W imieniu Zarządu Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica” S.A. przedkładam Państwa lekturze roczne sprawozdanie finansowe ZT „Kruszwica” S.A. (Spółka) za okres 12 miesięcy, zakończonych 31 grudnia 2018 roku.

Na wynik finansowy „Kruszwicy” w 2018 roku, największy wpływ miały: sytuacja na europejskim rynku nasion rzepaku, olejów roślinnych i produkcji żywca, a także dynamicznie zmieniające się trendy na rynkach konsumenckich, wynikające głównie ze zmiany stylu życia Polaków.

W segmencie agrobiznesowym, kluczem do dobrego wyniku roku okazała się zdolność Spółki do szybkiego reagowania na zmiany na rynku surowcowym, efektywność operacyjna na przerobie nasion, a także korzystna koniunktura na europejskim rynku bio-paliwowym.

Pomimo relatywnie wysokiej produkcji rzepaku w 2017 roku (ok. 30% wyższej jak rok wcześniej), w pierwszej połowie 2018 roku obserwowaliśmy bardzo niską płynność na rynku nasion spowodowaną wstrzymywaniem się lokalnych producentów ze sprzedażą, w oczekiwaniu na lepsze ceny. W tej sytuacji Spółka posiłkowała się importem nasion z krajów Unii Europejskiej. Mimo wyższych kosztów logistycznych, dzięki importowi byliśmy w stanie w pełni wykorzystać dostępne moce produkcyjne, osiągając w 2018 roku rekordową wielkość przerobu rzepaku w historii firmy.

Pomimo niższej niż prognozowana krajowej produkcji rzepaku w 2018 roku (ok. 2,3mln ton), nadwyżka surowca z poprzedniej kampanii, a także import nasion, stworzyły komfortową sytuację podażową dla branży, co przełożyło się na wzrost rentowności przerobu w drugiej połowie 2018 roku. W rezultacie, w 2018 roku „Kruszwica” przetworzyła rekordową ilość nasion rzepaku, co jednocześnie zwiększyło nasz udział w rynku producentów oleju.

Na rynku olejowym sytuacja nie uległa istotnej zmianie w porównaniu z poprzednim rokiem.

W segmencie produktów spożywczych, udało nam się osiągnąć zadowalający poziom sprzedaży markowych olejów konfekcjonowanych i stabilną wielkość sprzedaży margaryn konsumenckich. Sprzedaż tłuszczów profesjonalnych wypadła poniżej naszych oczekiwań.

W 2018 roku Spółka sprzedała ogółem 119 tys. ton olejów konfekcjonowanych, co stanowiło 8 procentowy wzrost w porównaniu do roku 2017. Dzięki konsekwentnej budowie pozycji marek olejowych, wartość sprzedaży olejów butelkowanych wzrosła o 3 procent.

Rok 2018 był kolejnym z rzędu, w którym znacząco skurczyła się wielkość i wartość rynku margaryn i miksów konsumenckich. W tym okresie Spółka sprzedała ponad 71 tys. ton margaryn, 1 procent mniej jak rok wcześniej. Niższa całkowita sprzedaż spowodowana była przede wszystkim spadkiem sprzedaży marek prywatnych, przy jednoczesnym wzroście udziału w rynku margaryn pod markami Spółki.

W segmencie produktów profesjonalnych pomimo presji konkurencji, dzięki szerokiej gamie nowych receptur i kontynuacji bliskiej współpracy z sektorem piekarsko-cukierniczym, utrzymaliśmy pozycję lidera w segmencie margaryn profesjonalnych. Jednocześnie, niższy jak przewidywany na rok 2018 wolumen sprzedaży tłuszczów luzem skompensowany został wzrostem rentowności sprzedaży pozostałych produktów kategorii.

Źródłem stabilnej pozycji Kruszwicy na rynku konsumenckim była konsekwentna budowa wartości marek olejów, poprzez szereg działań skierowanych na konsumenta oraz partnerów handlowych. Jednocześnie, kontynuowaliśmy strategię inwestowania w rozwój marek Smakowita i Słynne MR - w margarynach konsumenckich, a także marki Maestra - w margarynach profesjonalnych. Wierzymy, że dzięki nowemu spojrzeniu na potrzeby konsumentów, w tym roku zdołamy co najmniej utrzymać obecną pozycję tych marek na rynkach obu kategorii.

W ramach rozwoju produktów konsumenckich i profesjonalnych, w 2018 roku we współpracy z centrum Badań i Rozwoju Grupy Bunge w Budapeszcie, a także zewnętrznymi jednostkami badawczymi, zrealizowaliśmy ok. 60 projektów badawczo-rozwojowych, których celem była m.in. optymalizacja receptur produktowych i rozwój nowych technologii.

Wzorem ubiegłych lat, w 2018 roku Spółka angażowała się w inicjatywy pro-pracownicze, z których największą był program „Działam Lokalnie”, bazujący na formule wolontariatu pracowniczego. Jego celem jest wychodzenie naprzeciw konkretnym potrzebom lokalnych społeczności, przy bezpośrednim zaangażowaniu naszych pracowników i wsparciu finansowym Spółki. W minionym roku po raz drugi opublikowaliśmy „Raport pozafinansowy”, w którym opisaliśmy obecny i przewidywany wpływ naszego biznesu na środowisko naturalne, lokalne społeczności, a także etykę oraz troskę o prawa pracowników. Jesteśmy dumni, że tam gdzie prowadzimy nasz biznes, współpracujemy z lokalnymi samorządami nad poprawą bezpieczeństwa, rozwojem kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży, a także nad wsparciem dla potrzebujących.

Patrząc w przyszłość, należy się spodziewać, że marże strukturalne na przerobie rzepaku w pierwszej połowie 2019 roku powinny ulec dalszej poprawie, głównie ze względu na rosnący popyt na rynku bio-paliwowym. Jednakże, w obliczu rosnącego popytu na olej, kluczem do sukcesu finansowego w tym okresie będzie pełne zabezpieczenie przez nas surowca pod własną produkcję.

Co do prognoz na drugą połowę roku, sukcesywnie spadający krajowy areal zasiewu rzepaku, daje podstawy do obaw o tegoroczne zbiory w Polsce. Z drugiej strony, perspektywa niskich strat na przezimowaniu, w związku z łagodną jak dotąd zimą, pozwala z optymizmem patrzeć na sytuację surowcową w drugiej połowie 2019 roku.

Podsumowując, w obszarze agrobiznesu rok 2019 zapowiada się bardzo dobrze, tym niemniej podobnie jak w latach poprzednich, warunkiem sukcesu finansowego Spółki będzie skuteczne zarządzanie ryzykiem związanym z wahaniami cen rzepaku w Europie, kursem wymiany walut, a także właściwa logistyka skupu i magazynowania nasion pod optymalne wykorzystanie zdolności produkcyjnych.

Spoglądając na rynek konsumencki, w mojej ocenie sytuacja w segmencie olejów konfekcjonowanych w 2019 roku nie ulegnie istotnej zmianie. Rynek margaryn i miksów roślinnych będzie się nadal kurczył, głównie z powodu malejącej sprzedaży marek własnych i produktów typu value. Liczymy, że dla branży cukierniczo-piekarniczej i gastronomii 2019 będzie kolejnym rokiem wzrostu bazującego na ekspansji produktów o wartości dodanej, a co za tym idzie - większego zapotrzebowania na nasze produkty.

Mając na względzie powyższe zdarzenia, z przyjemnością pragnę poinformować, że całkowity zysk netto osiągnięty przez Spółkę w 2018 roku wyniósł 97,8 mln złotych, dostarczając tym samym zwrotu na kapitale na poziomie 13,8 procent.

Korzystając z okazji, pragnę w imieniu własnym i Kolegów z Zarządu, podziękować Akcjonariuszom za powierzone nam zaufanie, Radzie Nadzorczej za bieżące wsparcie i nadzór nad działalnością Spółki, a konsumentom za lojalność wobec marki jaką jest „Kruszwica” i jej produkty.

Prezes Zarządu

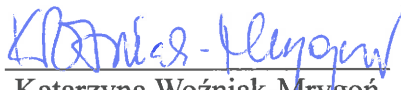
Wojciech Jachimczyk

ODPIS UCHWAŁY
RADY NADZORCZEJ ZT „KRUSZWICA” SPÓŁKA AKCYJNA („SPÓŁKA”)
PODJĘTEJ NA POSIEDZENIU W DNIU 27 MARCA 2019 R.

Ja niżej podpisana, sekretarz Rady Nadzorczej Spółki poświadczam, że w dniu 27 marca 2019 r. Rada Nadzorcza Spółki podjęła na posiedzeniu następującą uchwałę:

Uchwała nr 6/2019:   Przyjęcie sprawozdania Rady Nadzorczej z dokonania oceny dokumentów finansowych Spółki i Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r.

Przyjmuje się niniejszym sprawozdanie Rady Nadzorczej z dokonania oceny rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki, rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. oraz sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A w brzmieniu załączonym do niniejszej uchwały.

Katarzyna Woźniak-Mrygoń
Sekretarz Rady Nadzorczej

Załącznik
do uchwały Nr 6/2019 Rady Nadzorczej
Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica” S.A.

**Sprawozdanie Rady Nadzorczej Zakładów
Tłuszczowych „Kruszwica” Spółka Akcyjna
z wyników oceny rocznego jednostkowego
sprawozdania finansowego Spółki,
rocznego skonsolidowanego sprawozdania
finansowego Grupy Kapitałowej ZT
„Kruszwica” S.A., sprawozdania Zarządu z
działalności Grupy Kapitałowej ZT
„Kruszwica” S.A
za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia
2018 r.**

Do Walnego Zgromadzenia Zakładów
Tłuszczowych „Kruszwica” S.A.

Zgodnie z art. 382 § 3 k.s.h., Rada Nadzorcza Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica” S.A. („Spółka”) dokonała oceny rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki przedłożonego przez Zarząd Spółki, w skład którego wchodzi sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 31 grudnia 2018 r., sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r., sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r., sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. oraz informacje dodatkowe. Badane dokumenty zostały podpisane przez Zarząd, a następnie były przedmiotem badania przeprowadzonego przez Deloitte Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. z siedzibą w Warszawie, zakończonego wydaniem sprawozdania niezależnego biegłego rewidenta z badania za rok obrotowy 2018 („Sprawozdanie z Badania”) oraz sprawozdania dodatkowego dla Komitetu Audytu. Zostały one ponadto przeanalizowane przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Według przedstawionych dokumentów, suma aktywów i pasywów na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosiła 1.051.108 tys. zł, zysk netto za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. wyniósł 97.809 tys. zł, sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. wykazuje zwiększenie kapitału własnego na koniec

Attachment
to Resolution No. 6/2019 of the Supervisory
Board
of Zakłady Tłuszczowe “Kruszwica” S.A.

**Report of Zakłady Tłuszczowe “Kruszwica”
Spółka Akcyjna Supervisory Board on the
results of evaluation of
the Company’s annual financial statements,
the Management Board report, the annual
consolidated financial statements of the ZT
“Kruszwica” S.A. Capital Group, the
Management Board report on the ZT
“Kruszwica” S.A. Capital Group’s business
activity of 12 months ended 31 December
2018**

To the General Assembly of Shareholders of
Zakłady Tłuszczowe “Kruszwica” S.A.:

Pursuant to Art. 382 § 3 of the Code of Commercial Companies, the Supervisory Board of Zakłady Tłuszczowe “Kruszwica” S.A. (the “Company”) made an assessment of the Company’s stand-alone annual financial statements submitted by the Company’s Management Board, including the statement of the financial standing prepared as of 31 December 2018, the statement of comprehensive income for the period of 12 months ended 31 December 2018, statement of changes in equity for the period of 12 months ended 31 December 2018, the cash flow statement for the period of 12 months ended 31 December 2018 and additional information. The examined documents, signed by the Management Board, were subject to an audit conducted by Deloitte Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. with its registered office in Warsaw, which resulted in the auditor’s report for the financial year 2018 (the “Auditor’s Report”) and an additional report for the Audit Committee. They were also analysed by the Audit Committee of the Supervisory Board.

According to the submitted documents, the total value of the Company’s assets and liabilities as at 31 December 2018 amounted to KPLN 1.051.108, its net profits for the period of 12 months ended 31 December 2018 amounted to KPLN 97.809, the statement of changes in equity for the period of 12 months ended 31 December 2018, disclosed an increase of

okresu o kwotę 67.239 tys. zł, a rachunek przepływów środków pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 wykazuje zwiększenie stanu środków pieniężnych netto o kwotę 48.444 tys. zł. Sprawozdanie z Badania zawiera stwierdzenie, że zbadane sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Spółki na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia 2018 do 31 grudnia 2018 roku, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Zdaniem Rady Nadzorczej, przedłożone roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Spółki za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. zostało sporządzone rzetelnie oraz wyczerpująco, w sposób zgodny z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, zgodnie z przepisami prawa oraz odzwierciedla prawidłowo i rzetelnie wynik działalności gospodarczej Spółki za powyższy okres oraz sytuację majątkową i finansową Spółki na dzień 31 grudnia 2018 r.

Rada Nadzorcza dokonała także oceny rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r., przedstawionego Radzie Nadzorczej przez Zarząd Spółki.

Według przedstawionych dokumentów, suma aktywów i pasywów Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosiła 1.091.656 tys. zł, skonsolidowany zysk netto za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. wyniósł 99.747 tys. zł, sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. wykazuje zwiększenie kapitału własnego na koniec okresu o kwotę 69.177 tys. zł, a rachunek przepływów środków pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. wykazuje zwiększenie stanu środków pieniężnych netto o kwotę 49.692 tys. zł. Sprawozdania niezależnego biegłego

KPLN 67.239 in equity at the end of the period, and the cash flow statement for the period of 12 months from ended 31 December 2018, showed a net cash increase of KPLN 48.444. The Auditor's Report contains the Auditor's statement that the audited financial statements provide a true and fair view of the economic and financial standing of the Company as at 31 December 2018 and its financial performance during the financial year from 1 January 2018 to 31 December 2018, in accordance with the International Accounting Standards, International Financial Reporting Standards, and the related interpretations published in the form of European Commission regulations and the adopted accounting principles (policies).

The Supervisory Board is of the opinion that the stand-alone annual financial statements of the Company for the period of 12 months ended 31 December 2018 was prepared fairly and comprehensively, in a manner consistent with the books and documents as well as with the facts, in accordance with the law and truly and accurately reflect the results of the Company's business activity during the above period and the Company's financial standing as at 31 December 2018.

In addition, the Supervisory Board made the assessment of the annual consolidated financial statements of the ZT "Kruszwica" S.A. Capital Group for the period of 12 months ended 31 December 2018, presented to the Supervisory Board by the Company's Management Board.

According to the submitted documents, the total value of the Capital Group's assets and liabilities as at 31 December 2018 amounted to KPLN 1.091.656, its consolidated net profits for the period of 12 months ended 31 December 2018 amounted to KPLN 99.747, the statement of changes in equity for the period of 12 months ended 31 December 2018, disclosed an increase of KPLN 69.177 in equity at the end of the period, and the cash flow statement for the period of 12 months from ended 31 December 2018, showed a net cash increase of KPLN 49.692. The auditor's report for the financial year 2018 contains the auditor's statement that the audited financial statements provide a true

rewidenta z badania za rok obrotowy 2018 zawiera stwierdzenie, że zbadane sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. na dzień 31 grudnia 2018 oraz jej wyniku finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia 2018 do 31 grudnia 2018, zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Zdaniem Rady Nadzorczej, przedłożone roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. zostało sporządzone rzetelnie oraz wyczerpująco, w sposób zgodny z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, zgodnie z przepisami prawa oraz odzwierciedla prawidłowo i rzetelnie wynik jej działalności gospodarczej za powyższy okres oraz sytuację majątkową i finansową na dzień 31 grudnia 2018 r.

W związku z powyższym, Rada Nadzorcza podjęła uchwałę nr 5/2019 o zarekomendowaniu Walnemu Zgromadzeniu Spółki zatwierdzenia rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r.

Do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. dołączone zostało pisemne sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki i Grupy Kapitałowej ZT „Kruszwica” S.A. w formie jednego dokumentu („Sprawozdanie Zarządu”) za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 r. podpisane przez wszystkich Członków Zarządu. Sprawozdanie Zarządu obejmuje w szczególności opis działalności Grupy, sytuacji gospodarczej oraz finansowej Grupy oraz perspektyw rozwoju, a także oświadczenie o stosowaniu zasad ładu korporacyjnego w 2018 roku.

and fair view of the economic and financial standing of the Capital Group as at 31 December 2018 and its financial performance during the financial year from 1 January 2018 to 31 December 2018, in accordance with the applicable International Accounting Standards, International Financial Reporting Standards, and the related interpretations published in the form of European Commission regulations and the adopted accounting principles (policies).

The Supervisory Board is of the opinion that the annual consolidated financial statements of the ZT “Kruszwica” S.A. Capital Group for the period of 12 months ended 31 December 2018 have been prepared fairly and comprehensively, in a manner consistent with the books and documents as well as with the facts, in accordance with the law and truly and accurately reflect the results of its business activity during the above period and the financial standing as at 31 December 2018.

Therefore, the Supervisory Board adopted Resolution No. 5/2019 on recommending that the General Assembly of the Company approve the stand-alone annual financial statements of the Company and the annual consolidated financial statements of the ZT “Kruszwica” S.A. Capital Group for the period of 12 months ended 31 December 2018.

The annual consolidated financial statements of the ZT “Kruszwica” S.A. Capital Group are accompanied by a written report of the Management Board on the business activity of the Company and of the ZT “Kruszwica” S.A. Capital Group in the form of one document (the “Management Board Report”) for the period of 12 months ended 31 December 2018, signed by all Members of the Management Board. The Management Board Report includes in particular, a description of the ZT “Kruszwica” S.A. Capital Group’s activity, its business and financial standing, and business development prospects, as well as the the representation letter regarding the observance of corporate governance in 2018.

Zdaniem Rady Nadzorczej, przedstawione Sprawozdanie Zarządu zostało sporządzone rzetelnie oraz wyczerpująco, w sposób zgodny z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym oraz zgodnie z przepisami prawa. Biorąc pod uwagę powyższe, Rada Nadzorcza, w uchwale nr 5/2019, zarekomendowała Walnemu Zgromadzeniu zatwierdzenie Sprawozdania Zarządu.

The Supervisory Board is of the opinion that the Management Board Report was prepared in a reliable and comprehensive manner, in a manner consistent with the books and documents, as well as with the actual state and in accordance with the law. Given the above, the Supervisory Board adopted Resolution No. 5/2019 on recommending that the General Assembly approve the Management Board Report.

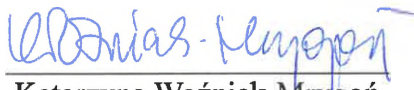
**ODPIS PISEMNEJ UCHWAŁY
RADY NADZORCZEJ ZAKŁADÓW TŁUSZCZOWYCH „KRUSZWICA” SPÓŁKA
AKCYJNA („SPÓŁKA”) PODJĘTEJ W DNIU 15 LUTEGO 2019 R.**

Ja niżej podpisana, sekretarz Rady Nadzorczej Spółki poświadczam, że w dniu 15. lutego 2019 r. Rada Nadzorcza Spółki podjęła następującą uchwałę pisemną:

Uchwała nr 2/2019:   Oświadczenie w sprawie funkcjonowania Komitetu Audytu w Spółce

Rada Nadzorcza działając na podstawie § 70 ust. 1 pkt 8 oraz § 71 ust. 1 pkt 8 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim niniejszym oświadcza, iż:

- w Spółce są przestrzegane przepisy dotyczące powołania, składu i funkcjonowania Komitetu Audytu, w tym dotyczące spełnienia przez jego członków kryteriów niezależności oraz wymagań odnośnie do posiadania wiedzy i umiejętności z zakresu branży, w której działa Spółka, oraz w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych;
- Komitet Audytu wykonywał zadania komitetu audytu przewidziane w obowiązujących przepisach.

Katarzyna Woźniak-Mrygoń
Sekretarz Rady Nadzorczej

OŚWIADCZENIE ZARZĄDU ZAKŁADÓW TŁUSZCZOWYCH „KRUSZWICA” SPÓŁKA AKCYJNA

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018r. poz. 757) par. 70 ust.1 pkt 6, Zarząd Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica” Spółka Akcyjna (dalej „Spółka”) w składzie:

Wojciech Jachimczyk	– Prezes Zarządu
Wojciech Bauman	– Członek Zarządu
Marcin Brodowski	– Członek Zarządu
Jacek Michalak	– Członek Zarządu
Piotr Piotrowski	– Członek Zarządu
Tomasz Wika	– Członek Zarządu

oświadcza, że wedle naszej najlepszej wiedzy, roczne sprawozdanie finansowe i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Spółki oraz jej wynik finansowy.

Roczne sprawozdanie z działalności Spółki zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji Spółki, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyka.

INFORMACJA ZARZĄDU ZAKŁADÓW TŁUSZCZOWYCH „KRUSZWICA” SPÓŁKA AKCYJNA, SPORZĄDZONA NA PODSTAWIE OŚWIADCZENIA RADY NADZORCZEJ SPÓŁKI.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. z 2018r. poz. 757) par. 71 ust.1 pkt 7, Zarząd Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica” Spółka Akcyjna (dalej „Spółka”), na podstawie uchwały nr 1/2019 Rady Nadzorczej Spółki z dnia 15 lutego 2019 roku, informuje, że:

- wyboru firmy audytorskiej Deloitte Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k., przeprowadzającej badanie jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki za rok 2018, dokonano zgodnie z przepisami, w tym dotyczącymi wyboru i procedury wyboru firmy audytorskiej;
- firma audytorska Deloitte Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. oraz członkowie zespołu wykonującego badanie spełniali warunki do sporządzenia bezstronnego i niezależnego sprawozdania z badania jednostkowego sprawozdania finansowego za rok 2018, zgodnie z obowiązującymi przepisami, standardami wykonywania zawodu i zasadami etyki zawodowej;
- w Spółce są przestrzegane obowiązujące przepisy związane z rotacją firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta oraz obowiązkowymi okresami karencji;
- Spółka posiada politykę w zakresie wyboru firmy audytorskiej oraz politykę w zakresie świadczenia na rzecz Spółki przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci dodatkowych usług niebędących badaniem, w tym usług warunkowo zwolnionych z zakazu świadczenia przez firmę audytorską.

Podpisy Członków Zarządu:

Wojciech Jachimczyk – Prezes Zarządu	.....
Wojciech Bauman – Członek Zarządu	.....
Marcin Brodowski – Członek Zarządu	.....
Jacek Michalak – Członek Zarządu	.....
Piotr Piotrowski – Członek Zarządu	.....
Tomasz Wika – Członek Zarządu	.....

RAPORT NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH

Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica” S.A.

za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

Kruszwica, 19 marca 2019 roku

Działalność Spółki

Zakłady Tłuszczowe „Kruszwica” Spółka Akcyjna [GRI 102-5] (dalej zwane ZT „Kruszwica” S.A. lub Spółka)[GRI 102-1] to największy w Polsce i jeden z największych w Europie Środkowej przetwórcza nasion oleistych i producent tłuszczów roślinnych. Jego siedziba zlokalizowana jest pod adresem ul. Niepodległości 42 Kruszwica [GRI 102-3]. Większościowym udziałowcem Spółki jest Bunge – globalny koncern rolno-spożywczy [GRI 102-5].

Struktura zarządzania w Spółce przedstawia się następująco [GRI 102-18]:

Prezes Zarządu: Wojciech Grzegorz Jachimczyk

Członkowie Zarządu na dzień 31 grudnia 2018 roku:

- Wojciech Kazimierz Bauman
- Marcin Tomasz Brodowski
- Jacek Bogusław Michalak
- Piotr Tomasz Piotrowski
- Dariusz Cezary Szymański
- Tomasz Stanisław Wika

ZT „Kruszwica” S.A. specjalizuje się w produkcji olejów butelkowanych, margaryn, tłuszczów dla branży piekarniczo-cukierniczej oraz produktów dla sektora biopaliw i przemysłu paszowego [GRI 102-2].

Działalność produkcyjna Spółki oparta jest na w pełni zintegrowanym modelu operacyjnym, który obejmuje wszystkie ogniwa procesu przetwórstwa roślin oleistych – od pozyskania surowca, przez jego przetworzenie, aż po konfekcjonowanie i dystrybucję wyrobów do odbiorcy finalnego. Model ten pozwala utrzymać pełną kontrolę nad wysoką jakością surowców wykorzystywanych do produkcji oraz produktu końcowego.

Swoją pozycję lidera rynku ZT „Kruszwica” S.A. buduje w oparciu o:

- wykorzystanie naturalnych surowców roślinnych,
- niezawodność i bezpieczeństwo procesów produkcji oraz
- dostarczanie produktów wysokiej jakości.

Spółka stale podejmuje działania, które unowocześniają proces produkcji, inwestując w rozwój technologii i możliwości swoich Zakładów produkcyjnych. Spółka jest także innowatorem w rozwoju oferty produktowej, dzięki czemu klienci mogą wybierać ze stale poszerzającej się palety produktów znajdujących się w jej ofercie.

Filozofia działania ZT „Kruszwica” S.A. oparta jest na założeniach odpowiedzialnego i zrównoważonego rozwoju. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w relacjach z interesariuszami, zaangażowaniu społecznym, uczciwych praktykach rynkowych, trosce o kwestie konsumenckie oraz dbałości o środowisko naturalne.

Do najważniejszych grup interesariuszy Spółka zalicza przede wszystkim: [GRI 102-40]:

- akcjonariuszy,
- instytucje finansowe,
- klientów,
- dostawców,
- pracowników i związki zawodowe,
- społeczności lokalne.

Pozyskiwanie surowców do produkcji

ZT „Kruszwica” S.A. swoją produkcję opiera na wykorzystaniu naturalnych surowców roślinnych.

W trosce o dostarczanie klientom produktów wysokiej jakości, Spółka stawia na pierwszym miejscu wysoki standard skupowanych i przetwarzanych nasion rzepaku, oczekując od swoich dostawców tego surowca stosowania najlepszych praktyk dot. nawożenia i stosowania środków ochrony roślin w uprawie.

W oparciu o obowiązujące przepisy prawa, w umowach handlowych zawieranych z dostawcami ZT „Kruszwica” S.A. zostały określone konkretne wymogi dot. cech skupowanych nasion rzepaku. Spółka ponadto stosuje wewnętrzny system kontroli, w ramach którego monitorowany jest skład dostarczanego surowca jak i obecność w nim zanieczyszczeń np. pod kątem obecności pozostałości pestycydów. Pozwala to już na wczesnym etapie zidentyfikować i odpowiednio zarządzać dostawami nasion, które nie spełniają wymagań jakościowych.

Na potrzeby swojej działalności Spółka przerabia rzepak pochodzący głównie z polskich upraw, w większości pozyskiwany z terenów województw: kujawsko-pomorskiego, opolskiego, dolnośląskiego, wielkopolskiego i

pomorskiego. Wyłącznie w przypadku pojawienia się niedoboru krajowego surowca Spółka wspiera się zakupem nasion rzepaku w krajach Unii Europejskiej. W każdym przypadku wymogiem jest dostarczenie surowca najwyższej jakości. Na potrzeby produkcji Spółka importuje również olej słonecznikowy głównie z Ukrainy, Węgier i Austrii.

Istotnym surowcem wykorzystywanym przez ZT „Kruszwica” S.A. w produkcji margaryn i tłuszczów są oleje roślinne pochodzenia tropikalnego, takie jak: olej palmowy rafinowany, stearyna i oleina palmowa, olej kokosowy oraz olej z ziaren palmy. Surowce te Spółka pozyskuje z europejskich rafinerii zlokalizowanych w Holandii i Niemczech. Wszyscy dostawcy ZT „Kruszwica” S.A. są członkami RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil - Okrągły Stół ds. Zrównoważonego Oleju Palmowego).

ZT „Kruszwica” S.A. stosuje politykę dostarczania konsumentom produktów wolnych od GMO, dlatego Spółka wyklucza zakup i przetwarzanie surowców tego typu. [GRI 102-9]

Produkcja

Działalność produkcyjna ZT „Kruszwica” S.A. prowadzona jest w Zakładach: Kobylniki k. Kruszwicy oraz w Brzegu [GRI 102-4]. Koncentracja zdolności produkcyjnych w dwóch lokalizacjach daje Spółce możliwość efektywnej specjalizacji produkcji, a także wymiernego kontrolowania jakości i kosztów linii produktów. Pozwala to również lepiej wypełniać obowiązki społeczne oraz dbać o ochronę środowiska.

Oferta ZT „Kruszwica” S.A. obejmuje: oleje konfekcjonowane – butelkowane, oleje roślinne luzem przeznaczone dla klientów indywidualnych, marynaty, margaryny konsumenckie i profesjonalne, pasty warzywne, tłuszcze profesjonalne, oleje surowe i rafinowane, a także materiały paszowe [GRI 102-2].

W portfolio ZT „Kruszwica” S.A. znajdują się marki o najwyższej popularności wśród konsumentów w Polsce. Potwierdzają to niezależne wyniki badań, a także zdobywane nagrody w prestiżowych konkursach i zestawieniach. Produkowany przez Spółkę Olej Kujawski zdobył 1 miejsce wśród najcenniejszych polskich marek spożywczych w rankingu organizowanym przez dziennik Rzeczpospolita (2016 r.). Konsumenty doceniają również takie marki jak np. Oliwier, Smakowita czy Optima.

Jakość produktów ZT „Kruszwica” S.A. doceniana jest także przez ekspertów branży żywieniowej. Olej Kujawski z ziołami został wyróżniony przez jury programu „Doceń Polskie” i zyskał certyfikat TOP Produktu. Nagrodzone warianty to nowości produktowe ZT Kruszwica S.A.: olej z rozmarynem, oregano i bazylią oraz z oregano, pomidorami i cebulą. Głównym celem tego programu jest promowanie produktów najlepszej jakości, dostępnych na polskim rynku. Wszystkie artykuły spożywcze, które biorą udział w audycie programu „Doceń Polskie”, są oceniane przez Lożę Ekspertów pod względem smaku, wyglądu i stosunku jakości do ceny. W skład jury wchodzi specjaliści zawodowo związani z żywnością i technologią żywienia, m.in. członkowie Klubu Szeffów Kuchni. Patronat nad wydarzeniem sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Dystrybucja

Produkty oferowane przez ZT „Kruszwica” S.A. sprzedawane są na rynku krajowym, jak i za granicą. Wartość sprzedaży na rynek krajowy w roku 2018 wyniosła 88%. Dla porównania w roku 2017 było to 90% sprzedaży produkcji ogółem. Spółka dystrybuje swoje produkty m.in. do kluczowych sieci handlowych, w tym takich jak: Biedronka, Lidl, Tesco, utrzymując na rynku konsumenckich tłuszczów roślinnych pozycję wiodącą. Odbiorcami produktów ZT „Kruszwica” S.A. są również zakłady cukiernicze i piekarnie oraz zakłady przetwórstwa spożywczego. Spółka utrzymuje kluczową pozycję dostawcy dla krajowego przemysłu biopaliw oraz przemysłu paszowego. [GRI 102-6]

Prace badawcze i rozwój produktów

ZT „Kruszwica” S.A. wzmacnia swoją pozycję rynkową stale podejmując działania, które unowocześniają proces produkcji i poszerzają zakres oferty produktowej. Nad jakością produktów, stałym doskonaleniem receptur oraz tworzeniem nowych innowacyjnych artykułów w Spółce pracuje zespół specjalistów.

Pracownicy

ZT „Kruszwica” S.A. postrzega swoich pracowników jako największą wartość. Z tego względu, potrzeby zatrudnionych Spółka stawia zawsze na pierwszym miejscu, rozumiejąc, że sukces biznesowy zależy w dużym stopniu od ich zadowolenia z miejsca pracy oraz wykazywanego zaangażowania. W odniesieniu do potrzeb

pracowniczych ZT „Kruszwica” S.A. stawia przede wszystkim na stworzenie jak najlepszych warunków pracy dla obecnych pracowników. Natomiast dla osób potencjalnie zainteresowanych dołączeniem do zespołu Spółka przygotowuje atrakcyjne oferty zatrudnienia.

ZT „Kruszwica” S.A. zachęca swoich pracowników do udziału w projektach dotyczących wzmocnienia potencjału zawodowego. Głównym celem Spółki jest stworzenie takich warunków pracy, w których pracownicy czują się szanowani i mogą w pełni rozwinąć swój potencjał, niezależnie od płci, wieku, (nie)pełnosprawności, rasy i pochodzenia etnicznego i innych aspektów różnorodności. W tym obszarze ZT „Kruszwica” S.A. działa w oparciu o *Kodeks Postępowania Etycznego* swojego większościowego udziałowca - Bunge.

- Wszystkie polityki i procedury obowiązujące w ZT „Kruszwica” S.A. są zgodne z *Kodeksem Postępowania Etycznego Grupy BUNGE* i *Kodeksem Pracy*;
- Kandydaci mają równe szanse podczas rekrutacji;
- Pracownicy mają równe szanse przy awansach i nominacjach;
- Spółka bierze pod uwagę opinie pracowników, wyrażone np. w Ankiecie Pracowniczej i ankietach tematycznych (badanie opinii pracowniczej).

Warunki pracy

ZT „Kruszwica” S.A. dba o swoich pracowników w sposób kompleksowy. Każdy pracownik ma gwarantowaną opiekę medyczną w zakładowym Ambulatorium (lekarz medycyny pracy, lekarz internista, lekarze specjaliści, lekarz stomatolog) oraz całkowity lub częściowy zwrot kosztów leczenia (po przedstawieniu odpowiednich dokumentów lub po pozytywnej opinii lekarza medycyny pracy, np. rezonans magnetyczny, tomograf komputerowy) z utworzonego w Spółce w tym celu funduszu opieki medycznej.

Swoim pracownikom Spółka oferuje również pakiet ubezpieczeniowy, sponsorowany i opłacany przez Pracodawcę oraz atrakcyjną ofertę finansowaną z Funduszu Socjalnego. Część pracowników objęta jest także pakietem medycznym w placówkach sieci LUXMED oraz MEDICOVER. [GRI 401-2].

W ramach programów promocji zdrowia, pracodawca umożliwia wszystkim pracownikom szczepienia przeciw grypie. Dla kobiet zapewniane są badania lekarza ginekologa. Pracownicy mają możliwość uczestnictwa w specjalistycznych szkoleniach w zakresie udzielania pomocy przedmedycznej. W szczególnych przypadkach, uzasadnionych opinią lekarza prowadzącego, pracownik może ubiegać się o zapomogę przeznaczoną na dalsze leczenie, lekarstwa i poprawę zdrowia. Pracodawca zapewnia pracownikom częściowy zwrot kosztów za okulary niezbędne do pracy przy monitorze ekranowym w każdym przypadku stwierdzenia pogorszenia wzroku przez lekarza okulistę. [403-6]

BHP – działania „Stand for Safety”

ZT „Kruszwica” S.A. dokłada wszelkich starań, aby otoczenie, w którym pracują zatrudnieni, było jak najbardziej bezpieczne. Celem Spółki jest dążenie do bezwypadkowej kultury pracy, w której pracownicy wykonują codzienne obowiązki bez obaw o swoje bezpieczeństwo. Pomoc w realizacji tego celu stanowi prowadzona w Zakładach ZT „Kruszwica” S.A. akcja „Stand for Safety”. Jest to ogólnoświatowa kampania informacyjna Bunge, której zadaniem jest podnoszenie świadomości w obszarze bezpieczeństwa w miejscu pracy. Dzięki tej kampanii każdy pracownik Bunge na świecie potrafi lepiej rozpoznać i kontrolować, a nawet eliminować sytuacje o dużym potencjale zagrożenia (HPE), dzięki czemu jest bezpieczniejszy w swoim miejscu pracy. Realizacja tego celu jest wspierana wewnętrznymi procedurami, zapewniającymi między innymi:

- Każdy kierownik Zakładu jest zobowiązany do przeprowadzania regularnych szkoleń stanowiskowych dla pracowników i stałych podwykonawców;
- Wszyscy dyrektorzy, menedżerowie i kierownicy działów przemysłowych są zobowiązani do odbycia i zaliczenia szkoleń z zakresu bezpieczeństwa, przeprowadzanych w modułach tematycznych: „Szkolenia stanowiskowe”, „Przywództwo w dziedzinie bezpieczeństwa” oraz „Coaching na rzecz bezpieczeństwa”. Dyrektorzy i menedżerowie działów nieprzemysłowych muszą odbyć i zaliczyć moduły: „Przywództwo w dziedzinie bezpieczeństwa” oraz „Coaching na rzecz bezpieczeństwa”;
- Wszyscy pracownicy w dniu zatrudnienia zostają przeszkoleni z zakresu BHP - szkolenie ogólne, następnie kierownik działu organizuje szkolenie stanowiskowe BHP. W odpowiednim czasie pracownicy wysyłani są na szkolenia okresowe w zależności od stanowiska pracy i wykonywanych czynności. W spółce istnieje także matryca szkoleń, którą nadzoruje dział personalny; [GRI 403-5]
- Każdy nowy pracownik i stały podwykonawca pracujący na terenie Zakładu — zarówno z działów przemysłowych jak i nieprzemysłowych — jest zobowiązany do zapoznania się z modułem „Bezpieczeństwo w Bunge” w ramach standardowego przygotowania do rozpoczęcia pracy w Spółce.

Pracownicy zapoznawani są z aktualną oceną ryzyka zawodowego na stanowisku pracy. Ocena ta jest przeprowadzana zgodnie z procedurą identyfikacji zagrożeń i oceny ryzyka przez zespoły specjalistów. Dodatkowo czynności operacyjne opisywane są w procedurach i instrukcjach stanowiskowych BHP. Pracownicy oraz

podwykonawcy regularnie zgłaszają sytuacje niebezpieczne zgodnie z wymaganiami korporacyjnymi (piramida bezpieczeństwa - wskaźniki bezpieczeństwa). Wszyscy pracownicy zapoznani są z procedurą mobingową. Głównym mottem Spółki jest: "Żadna praca nie jest tak pilna, żeby nie mogła być wykonana bezpiecznie". Pracownicy zapoznawani są także z polityką „STOP. POMYŚL. ZABEZPIECZ”, która gwarantuje możliwość zatrzymania pracy w momencie, gdy pracownik uzna, że warunki wykonania danej pracy są wg. niego niebezpieczne. [GRI 403-2]

W latach 2016-2018 nie odnotowano w Zakładach ZT „Kruszwica” S.A. wypadków śmiertelnych ani wypadków ciężkich. Informacje na temat ilości i wskaźnika wypadków w latach 2017 - 2018 przedstawiono w tabeli poniżej.

Wypadki i dni utracone	Zakład w Kobylnikach k. Kruszwicy		Zakład w Brzegu		Warszawa	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
ROK 2018						
Ilość wypadków lekkich	1	3	0	0	0	0
Wskaźnik wypadków lekkich	0,8	1,3	-	-	-	-
Liczba przepracowanych godzin	265.148	450.103	95.338	238.346	41.216	30.464
ROK 2017						
Ilość wypadków lekkich	0	2	0	0	1	3
Wskaźnik wypadków lekkich	0,5	1,6	-	-	-	-
Liczba przepracowanych godzin	366.163	634.564	109.507	324.809	37.632	37.632
ROK 2016						
Ilość wypadków lekkich	1	6	0	3	0	0
Wskaźnik wypadków lekkich	0,5	1,9	-	-	-	-
Liczba przepracowanych godzin	371.224	643.227	109.018	367.948	47.008	34.352

Ponadto, w roku 2017 odnotowano w Zakładzie produkcyjnym w Kobylnikach k. Kruszwicy 2 wypadki niezależnych wykonawców (kobieta i mężczyzna). Wskaźnik wypadków został obliczony w oparciu o 200.000 godzin pracy [GRI 403-9].

W latach 2018-2017 nie odnotowano żadnego przypadku choroby zawodowej. Dla porównania w roku 2016 odnotowano 1 taki przypadek. [GRI 403-10]

Działające w ZT „Kruszwica” S.A. Komisje ds. BHP, ze wspólną reprezentacją pracowników i kadry zarządzającej, ułatwiają organizację korzystnego środowiska pracy pod względem BHP. Działania takich komisji jest jednym ze sposobów zaangażowania pracowników w poprawę bezpieczeństwa i higieny w ich miejscu pracy. Pracownicy biorą udział w codziennych spotkaniach bezpieczeństwa organizowanych na działach. Dodatkowo istnieje system zgłaszania pomysłów poprawy bezpieczeństwa pracy "Take part, leave Your mark". Na terenie Zakładów czynnie działają związki zawodowe, których reprezentanci w postaci społecznych inspektorów pracy biorą czynny udział w comiesięcznych posiedzeniach komisji BHP. Ze związkami zawodowymi, Zakładowym Społecznym Inspektorem Pracy konsultowane są kwestie bezpieczeństwa pracy. [GRI 403-4]

ZT „Kruszwica” S.A. posiada certyfikat przyznany przez firmę Bureau Veritas, oficjalnie potwierdzający wdrożenie Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy (ang. Health & Safety Management System) według normy OHSAS 18001:2007. Polityka BHP zawiera zobowiązanie organizacji do zapobiegania wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym, dążenie do stałej poprawy stanu BHP, spełniania wymagań przepisów prawnych, ciągłego doskonalenia działań w zakresie BHP, zapewnienia odpowiednich środków dla wdrażania tej polityki oraz podnoszenia kwalifikacji pracowników. System BHP OHSAS 18001:2007 posiada księgę, która zawiera punkty normy oraz odpowiadające im dokumenty zakładowe (w tym procedury i instrukcje). System swoim zakresem obejmuje wszystkich pracowników Z.T. „Kruszwica” S.A. oraz podwykonawców wykonujących prace na terenie Zakładu. [GRI 403-1] Ponadto czynnymi członkami comiesięcznej komisji BHP są lekarze medycyny pracy, którzy sprawują opiekę nad Zakładami. Biorą oni udział w ustalaniu bezpiecznych warunków pracy. [GRI 403-3]

„Włącz się i działaj”

Funkcjonujący w ZT „Kruszwica” S.A. program „Włącz się i działaj” zachęca pracowników do kreatywności w podejmowaniu działań wewnątrz organizacji. Inspiruje ich do spojrzenia na biznes z innej perspektywy, zbierania pomysłów i dzielenia się nimi z kierownictwem Spółki. Każdy pracownik ma prawo poszukiwać nowych metod dla lepszego prowadzenia aktywności w swoim obszarze.

Program „Włącz się i działaj” zachęca do podejmowania inicjatyw skierowanych na:

- Eliminację przeszkód - identyfikując czynniki, które przeszkadzają w byciu efektywnym;
- Wykorzystywanie nowych możliwości - stale poszukując nowych, lepszych i efektywniejszych sposobów wykonywania zadań oraz rozwijając istniejące produkty i tworząc nowe;
- Pracowanie jako jeden zespół - wyciąganie ręki do współpracowników, dzielenie się pomysłami, stawianie sobie nawzajem wyzwań i wspólne szukanie nowych rozwiązań (ponad podziałami wynikającymi z przynależności organizacyjnej czy miejsca w hierarchii stanowiskowej);
- Wzmacnianie poczucia pilności spraw - aby zawsze zmierzać do szybkiego podejmowania działań i decyzji, co ma szansę dać Spółce konkurencyjną przewagę.

W ramach programu „Włącz się i działaj” w 2017 r. w Spółce zgłoszonych zostało ponad 40 inicjatyw pracowniczych, z czego 90% zostało wdrożonych (m.in. zmiana na inteligentne krany bezdotykowe w każdej łazience, poprawa bezpieczeństwa pracy z substancjami niebezpiecznymi, czy usprawnienie działania wentylacji).

W roku 2018 pracownicy Spółki zgłosili 100 inicjatyw, z czego 60% zostało zrealizowanych (m.in. przebudowa rampy kolejowej czy systemu odprowadzania wód popłucznych), a pozostałe 40% jest w trakcie finalizacji (np. przebudowa systemu dozowania ziemi bielącej).

Rozwój osobisty pracowników

ZT „Kruszwica” S.A. dba o to, aby każdy pracownik Spółki miał możliwości rozwoju zawodowego, w tym miał zapewniony dostęp do odpowiednich szkoleń.

Corocznie w Spółce realizowany jest proces oceny okresowej (opisany w postaci procedury), w czasie którego kluczowym punktem jest uzyskanie informacji zwrotnej oraz rozmowa rozwojowa pracownika i przełożonego. Oceną okresową objęci są wszyscy pracownicy pracujący w ZT „Kruszwica” S.A. [GRI 404-3].

Proces oceny jest wspomagany dedykowaną globalną aplikacją Bunge - „People & Bunge” lub zestandaryzowanym Formularzem Oceny. W pierwszym etapie procesu pracownicy Spółki dokonują samooceny, w tym określają status realizacji postawionych im celów. Samooceny są następnie analizowane przez przełożonych pracowników, po czym następuje rozmowa przełożonego z pracownikiem, podczas której ustalana jest ostateczna roczna ocena pracownika.

ZT „Kruszwica” S.A. stawia na rozwój swoich pracowników oraz ich osobiste zaangażowanie wsparte przez przełożonego. Z tego powodu rozwój zatrudnionych przebiega w ramach partnerstwa pomiędzy pracownikiem, przełożonym i Spółką. Jednym z elementów procesu ocen pracowniczych jest rekomendacja dotycząca planu rozwoju pracownika (zazwyczaj ze wskazaniem odbycia określonego typu szkoleń). Proces oceny może więc być dokonany poprzez ocenę osiągniętych celów za miniony rok i postawienie nowych celów na kolejny rok, bądź z uwzględnieniem planu rozwoju pracownika wraz ze wskazaniem odbycia określonego zakresu szkoleń.

W ramach oferty szkoleń pracownicy Spółki mają dostęp do szkoleń wewnętrznych, zewnętrznych oraz szerokiej gamy e-szkoleń.

Szkolenia zewnętrzne

ZT „Kruszwica” S.A. prowadzi trzy programy szkoleń dla trzech różnych grup swoich pracowników:

- „Dojrzałe Przywództwo” – program rozwoju kompetencji dla doświadczonych menedżerów średniego i wyższego szczebla, chcących doskonalić nowy, inspirujący styl przywódczy. Celem tego programu jest dostarczenie uczestnikom możliwości refleksji oraz budowanie samoświadomości w obszarze własnego stylu budowania relacji (tzw. pozycje życiowe), zarządzania własną energią życiową, uważności, intuicji lidera. Ponadto program ten doskonali umiejętności coachingowego stylu zarządzania, prowadzenia dojrzałych rozmów, udzielania rozwojowej informacji zwrotnej, słuchania na wyższych poziomach oraz doceniania.
- „Skuteczny Menedżer” - program rozwoju kompetencji dla kierowników, pierwszy raz obejmujący zespół podwładnych, specjalistów mający objąć stanowisko menedżerskie w najbliższej przyszłości oraz menedżerów chcących doskonalić swoją wiedzę i umiejętności dotyczące kierowania zespołem. Program obejmuje dostarczenie wiedzy i doskonalenie umiejętności związanych z zarządzaniem zespołem: rozumienie roli menedżera, budowanie autorytetu, planowanie i organizowanie pracy zespołu, efektywną

komunikację i informację zwrotną (w tym prowadzenie rozmowy oceniającej), style kierowania, delegowanie i egzekwowanie, motywowanie oraz efektywność osobista menedżera.

- „Na drodze do wpływu”- program rozwoju kompetencji dedykowany specjalistom z różnych obszarów Spółki, których rola wymaga intensywnej współpracy z klientami wewnętrznymi i zewnętrznymi, koordynowania projektów i zadań. Program dostarcza uczestnikom możliwość refleksji oraz budowanie samoświadomości w obszarze własnego stylu budowania relacji, komunikacji, współpracy oraz doskonalenie umiejętności rozwiązywania konfliktów i nieporozumień, delegowania, egzekwowania, zarządzania czasem swoim i klientów (zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych), a także moderowania spotkań / dyskusji o charakterze informacyjnym czy problemowym.

Oprócz wyżej wymienionych programów w 2018 roku w ZT „Kruszwica” S.A. przeprowadzone zostały m.in. szkolenia: „Sztuka prezentacji”, „Telefoniczna obsługa klienta”, „Negocjacje dla zaawansowanych”, „Rozmowy roczne”, MS Excel na różnych poziomach zaawansowania, „Negocjacje w sprzedaży”, „Joint Business Planning”, „Optymalny proces negocjacyjny”, „Controlling Finansowy”, „Category Management”. W roku 2017 roku w Spółce odbyły się m.in. takie szkolenia jak: „Rozmowy rozwojowe”, „Negocjacje”, „Autoprezentacja”, „Angażujący Lider” oraz „Efektywne Spotkania Biznesowe”, a w 2018 „Efektywna komunikacja (DDI)”, „MS Excel” oraz „MS Outlook”.

Szkolenia wewnętrzne

Spśród szkoleń dla pracowników Spółki, w zakresie niezbędnym do świadczenia pracy na zajmowanym stanowisku, prowadzone są następujące szkolenia wewnętrzne: [GRI 404-2]

- szkolenie energetyczne: Dozór i Obsługa;
- szkolenie dozorowe z zasad bezpiecznego rozładunku substancji niebezpiecznych;
- szkolenie dla kierowców wózków widłowych i wysokiego składowania;
- szkolenie z obsługi wind towarowo-osobowych i urządzeń transportu bliskiego;
- szkolenie dozorowe i obsługa instalacji i urządzeń grzewczych;
- szkolenie z zakresu bezpiecznej wymiany butli gazowych;
- szkolenie z zakresu bezpiecznej pracy na wysokości;
- szkolenia z zakresu bezpiecznej pracy w przestrzeni zamkniętej;
- szkolenia dla strażaków – ratowników,
- szkolenie z zasad udzielania pierwszej pomocy;

Proces podnoszenia kwalifikacji pracowników został określony w *Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy*, którym objętych jest około 80% wszystkich pracowników [GRI 102-41]

Zatrudnienie w ZT „Kruszwica” S.A

W Spółce funkcjonują trzy związki zawodowe. Są to:

- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”,
- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica”,
- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Alternatywa.

Udział procentowy pracowników będących członkami związków zawodowych do ilości pracowników zatrudnionych ogółem w 2018 roku wynosił 22,45%. Dla porównania w roku 2017 było to 23,72%, a w roku 2016 - 23,93%.

ZT „Kruszwica” S.A. dba o młodych rodziców wśród swoich pracowników. Korzystanie z urlopu macierzyńskiego nie ma wpływu na ich bezpieczeństwo zatrudnienia, wynagrodzenie i możliwości rozwoju kariery zawodowej. Dane dotyczące powrotu do pracy i utrzymania zatrudnienia znajdują się poniżej w tabeli:

ZT "Kruszwica" S.A.	2018		2017		2016	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Liczba pracownic, które były uprawnione do urlopu macierzyńskiego.	24	100%	24	100%	20	100%
Liczba pracownic, które skorzystały z urlopu macierzyńskiego.	24	100%	24	100%	20	100%
Liczba pracownic, którzy powrócili do pracy po wykorzystaniu z urlopu macierzyńskiego.	10	91%	14	100%	7	100%

Liczba pracownic, które powróciły do pracy po wykorzystaniu z urlopu macierzyńskiego i przepracowały min. 12 m-cy	9	69%	14	100%	5	71%
Wskaźnik powrotu do pracy	91%		100%		71%	
Wskaźnik utrzymania zatrudnienia	69%		100%		71%	

W latach 2016-2018 żaden mężczyzna pracujący w Spółce nie zdecydował się skorzystać z urlopu macierzyńskiego. [GRI 401-3]

Zatrudnienie w ZT „Kruszwica” S.A. na koniec roku 2018 wynosiło 824 osób [GRI 102-7]. Dla porównania, w roku 2017 było to 839 a w roku 2016 - 894 osoby. Szczegółowe dane dotyczące zatrudnienia, w tym liczbę zatrudnienia nowych pracowników oraz wskaźnik rotacji pracowników, zawierają poniższe tabele [GRI 401-1]:

Zakład w Kobylnikach k.Kruszwicy	2018			2017		
	Ilość osób zatrudnionych	Ilość nowo zatrudnionych pracowników	Wskaźnik rotacji pracowników	Ilość osób zatrudnionych	Ilość nowo zatrudnionych pracowników	Wskaźnik rotacji pracowników
kobiety do lat 30	37	12	1%	40	5	0,12%
kobiety w wieku 30 - 50 lat	112	9	1%	110	3	0,83%
kobiety powyżej 50 lat	56	2	0%	56		1,07%
mężczyźni do lat 30	22	7	1%	29	3	0,60%
mężczyźni w wieku 30 - 50 lat	188	16	2%	194	4	1,07%
mężczyźni powyżej 50 lat	138	1	2%	134		1,43%

Zakład w Brzegu	2018			2017		
	Ilość osób zatrudnionych	Ilość nowo zatrudnionych pracowników	Wskaźnik rotacji pracowników	Ilość osób zatrudnionych	Ilość nowo zatrudnionych pracowników	Wskaźnik rotacji pracowników
kobiety do lat 30	6	5	0%	3		0,12%
kobiety w wieku 30 - 50 lat	32	5	0%	30		0,12%
kobiety powyżej 50 lat	28	3	0%	26	1	0,60%
mężczyźni do lat 30	14	8	1%	13	3	0,24%
mężczyźni w wieku 30 - 50 lat	60	5	1%	65	3	1,07%
mężczyźni powyżej 50 lat	91	0	1%	97		1,43%

Sprzedaż i Administracja	2018			2017		
	Ilość osób zatrudnionych	Ilość nowo zatrudnionych pracowników	Wskaźnik rotacji pracowników	Ilość osób zatrudnionych	Ilość nowo zatrudnionych pracowników	Wskaźnik rotacji pracowników
kobiety do lat 30	0	0	0%	1	1	0,24%
kobiety w wieku 30 - 50 lat	21	2	0%	19		0,36%
kobiety powyżej 50 lat	2	0	0%	1		0,12%
mężczyźni do lat 30	0	1	0%	0		0,00%
mężczyźni w wieku 30 - 50 lat	12	0	0%	13	1	0,00%
mężczyźni powyżej 50 lat	5	0	0%	8		0,00%

Produkty

Cały proces produkcji w ZT „Kruszwica” S.A. - od pozyskania nasion aż po efekt finalny w postaci gotowego produktu, jest tak prowadzony, aby spełniać bardzo rygorystyczne wymagania jakościowe i bezpieczeństwa.

Dbamy o wysoką jakość naszych produktów. Zakwalifikowaliśmy problemy dotyczące bezpieczeństwa żywności jako główne źródło ryzyka utraty reputacji dla naszej działalności. Problemy jakościowe mogą potencjalnie prowadzić do wycofywania produktów z rynku i nałożenia kar, które mogą mieć istotny wpływ na naszą działalność. Wdrożyliśmy rygorystyczny plan kontroli jakości w celu ograniczenia ryzyk związanych z bezpieczeństwem żywności. Mamy też program szkoleń i audytów w zakresie higieny żywności, który ma zapewnić przestrzeganie naszych wysokich standardów jakości.

Działania w zakresie bezpieczeństwa i jakości produktów prowadzone są w Spółce w sposób systemowy, czego efektem są przyznawane nam certyfikaty. Na obszar zapewnienia jakości składają się m.in.: starannie wypracowane technologie produktowe, odpowiedni dobór dostawców i podwykonawców, ścisły nadzór procesu produkcji i dystrybucji. Wdrożone i certyfikowane przez ZT „Kruszwica” S.A. systemy zarządzania jakością umożliwiają realizację reguły bezpiecznej i stabilnej jakościowo produkcji, prowadzonej od pozyskania surowca, przez jego przetworzenie, aż po produkcję popularnych marek produktowych. W Spółce realizowany jest program szkoleń i audytów w zakresie higieny żywności, który ma zapewnić przestrzeganie najwyższych standardów jakości.

Zakłady produkcyjne ZT „Kruszwica” S.A. posiadają certyfikaty przyznane przez Bureau Veritas i SGS oficjalnie potwierdzające wdrożenie [GRI 102-12]:

- Systemu Zarządzania Środowiskiem EMS (ang. Environmental Management System) według normy ISO 14001:2015;
- Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Żywności FSMS (ang. Food Safety Management System) uwzględniającego ISO 22000:2005 w Zakładzie w Kobylnikach, FSSC 22000 (certyfikat ważny do 17.11.2018) w Zakładzie Brzegu (ze względu na równorzędną wartość systemów FSSC 22000 i IFS dla Klientów kupujących produkty z Brzegu zdecydowaliśmy o tym, aby w Brzegu utrzymywać tylko certyfikację IFS);
- Standardów wymaganych przez sieci handlowe (ang. International Food Standard) według normy IFS v.6.1;
- Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy (ang. Health & Safety Management System) według normy OHSAS 18001:2007.

ZT „Kruszwica” SA posiada certyfikaty przyznane przez SGS (Société Générale de Surveillance), oficjalnie potwierdzające wdrożenie Europejskiego Programu Certyfikacji Materiałów Paszowych (ang. European Feeds Ingredients Safety Certification) a swoje Zakłady zarejestrowała w bazie QS.

Ponadto nasz produkt OLEJ KUJAWSKI otrzymał znak jakości „Q” potwierdzony certyfikatem przyznanym przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji (PCC). Granatowo – czerwony znak jakości „Q” to znak przyznawany krajowym i zagranicznym wyrobom, utrzymującym niezmiennie wysokie parametry jakościowe. Produkty oznaczone tym znakiem wyróżniają się najwyższą klasą i gwarantują bezpieczeństwo. Certyfikacja i nadzór są przeprowadzane według określonych procedur oraz zgodnie z „Programem certyfikacji wyrobów spożywczych” opracowanych przez PCBC.

Dodatkowo Kujawski z pierwszego tłoczenia, Olej Kujawski 3 ziarna, osiem propozycji z linii Kujawski z ziołami oraz cztery oleje z serii Kujawski tłoczony na zimno zostały wyróżnione przez jury programu „Doceń Polskie” i zyskały certyfikat TOP Produktu. Głównym celem programu „Doceń Polskie” jest promowanie produktów najlepszej jakości, dostępnych na polskim rynku. Artykuły spożywcze są oceniane pod względem smaku, wyglądu i stosunku jakości do ceny przez specjalistów zawodowo związanych z żywnością i technologią żywienia, m.in. członkowie Klubu Szefów Kuchni. Patronat nad wydarzeniem sprawuje minister rolnictwa i rozwoju wsi.

Olej palmowy

Olej palmowy jest powszechnie stosowany w przemyśle spożywczym. ZT „Kruszwica” S.A.. Spółka wykorzystuje go w części oferowanych przez siebie produktów, zgodnie z preferencjami klientów. Dla coraz większej części produkcji Spółka wykorzystuje surowiec spełniający kryteria Certyfikacji Łańcucha Dostaw RSPO. W takim przypadku od dostawców wymagane jest dostarczenie surowca z certyfikatem RSPO, co oznacza, że został on wyprodukowany w sposób zrównoważony dla dobra ludzi i środowiska naturalnego. Należy podkreślić, że wszyscy dostawcy ZT Kruszwica S.A. są członkami RSPO.

ZT Kruszwica S.A. w 2013 roku przeszła pozytywnie proces certyfikacji RSPO SCCS przeprowadzony przez Control Union Certifications, co potwierdza zaangażowanie Spółki w ochronę zasobów i społeczną odpowiedzialność na rzecz warunków zatrudnienia pracowników w krajach pozyskujących olej palmowy. Certyfikat

RSPO wydawany jest na 5 lat, po których może być odnawiany. Co roku odbywa się audyt sprawdzający, czy firma funkcjonuje zgodnie z wymogami, które wdrożyła na początku procesu.

Grupa Bunge, jedno z największych przedsiębiorstw branży rolno-spożywczej na świecie, większościowy udziałowiec ZT Kruszwica S.A., wierzy, że zrównoważony olej palmowy powinien być produkowany w sposób, który wyklucza przekształcanie obszarów o wysokiej wartości przyrodniczej i ekologicznej, minimalizuje emisję gazów cieplarnianych, wykorzystuje odpowiedzialne praktyki rolne, chroni prawa pracowników oraz społeczności lokalnych.

Tłuszcze trans

Polacy chcą jeść zdrowo, co oznacza także unikanie żywności zawierającej tłuszcze trans. Instytucje zajmujące się zdrowym żywnościem w Polsce i na świecie (np. IŻŻ, WHO) podkreślają korzyści dla zdrowia wynikające ze spożycia większej ilości nienasyconych kwasów tłuszczowych, kosztem tłuszczów nasyconych i tłuszczów trans. Tłuszcze trans występują naturalnie w produktach mleczarskich, mięsie pochodzącym od przeżuwaczy (np. krów i owiec) lub pochodzą z częściowo utwardzonych/uwodornionych olejów roślinnych. Spożywanie zbyt dużej ilości tłuszczów trans pochodzących z obu źródeł podwyższa stężenie złego cholesterolu LDL we krwi oraz zwiększa ryzyko chorób sercowo-naczyniowych. W odpowiedzi na tę potrzebę oraz w trosce o zdrowie konsumentów, ZT „Kruszwica” S.A. oferuje szeroką gamę produktów do smarowania pieczywa, które są bogate w nienasycone kwasy tłuszczowe i praktycznie nie zawierają izomerów trans. Jak wynika z najnowszych badań składu kwasów tłuszczowych w produktach do smarowania pieczywa, margaryny kubkowe dostępne w Polsce pod względem zawartości tłuszczów trans są zgodne z rekomendacjami IMACE (European Margarine Association), a nawet je przewyższają. 95% wszystkich miękkich margaryn kubkowych praktycznie nie zawiera tłuszczów trans, co oznacza, że ich ilość w produkcie nie przekracza 1%. ZT „Kruszwica” S.A. jest producentem tłuszczów do smarowania pieczywa, który potwierdza, że wszystkie produkty do smarowania z jego oferty zawierają poniżej 1% tłuszczów trans. Zastosowanie olejów roślinnych i innowacyjnych technologii pozbawionych częściowo utwardzonych tłuszczów sprawia, że margaryny konsumenckie oferowane przez ZT „Kruszwica” S.A. nie zawierają izomerów trans i są bogate w jedno- i wielonienasycone kwasy tłuszczowe.

Kampania „Poznaj się na tłuszczach”

ZT „Kruszwica S.A.” stawia na edukację swoich konsumentów. Od 2015 roku rozpoczęła kampanię „Poznaj się na tłuszczach”. Jej celem jest edukacja na temat tego czym są tłuszcze, czym różnią się poszczególne kwasy tłuszczowe oraz jakie znaczenie wykazują dla zdrowia człowieka. Podnosimy wiedzę Polaków w zakresie zdrowego odżywiania się z naciskiem na przemyślany wybór produktów zawierających korzystne dla zdrowia kwasy tłuszczowe.

W latach 2015-2018 r. w ramach kampanii osiągnięte zostały następujące wyniki:

- prawie 16 tys. fanów kampanii na Facebook-u,
- posty na Facebook-u widziało przeszło 5 mln kobiet,
- na stronie kampanii ukazały się 133 artykuły,
- w dyskusje na Facebook-u zaangażowało się ok. 550 tys. osób,
- ok. 46 mln wyświetleń kampanii na Facebook.

Kampania „Pokochaj olej rzepakowy”

ZT „Kruszwica” S.A. w ramach swojego członkostwa w Polskim Stowarzyszeniu Producentów Oleju angażuje się w prowadzenie wieloletniej akcji edukacyjnej „Pokochaj olej rzepakowy”. Celem kampanii jest podnoszenie świadomości konsumentów na temat właściwości odżywczych i zdrowotnych oleju rzepakowego oraz jego znaczenia w codziennej diecie i profilaktyce zdrowotnej.

Zdrowie i bezpieczeństwo konsumentów

Najważniejszym celem dla ZT „Kruszwica” S.A. jest dostarczanie odpowiednich, bezpiecznych produktów, spełniających oczekiwania klientów.

Dla realizacji tego celu w Spółce wdrożony został *Zakładowy Kodeks Dobrej Praktyki Produkcyjnej i Higienicznej*, którego przestrzeganie gwarantuje produkcję żywności bezpiecznej dla konsumenta. Od wielu lat w organizacji funkcjonuje wdrożony i certyfikowany System Jakości zapewniający stabilną jakość i bezpieczeństwo produkowanych wyrobów.

ZT „Kruszwica” S.A. dokłada wszelkich starań, aby w całym cyklu życia produktu zachować najwyższe standardy bezpieczeństwa i jakości oferowanych produktów oraz ich opakowań. Każdy wdrożony i wytwarzany przez Spółkę produkt musi spełniać wymagania prawne w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego/paszowego [G4-PR1].

Fundamentem systemu jakości jest przestrzeganie wymogów polskiego i unijnego prawa oraz systemów HACCP, IFS i EFISC. W roku 2018, jak i w latach poprzednich, nie odnotowano żadnych niezgodności z regulacjami i dobrowolnie stosowanymi kodeksami dotyczącymi wpływu produktów i usług na zdrowie i bezpieczeństwo. [GRI 416-02] W związku z tym nie odnotowano kar finansowych ani sankcji pozafinansowych z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami. [GRI 419-01].

Wdrożony przez ZT „Kruszwica” S.A. system jakości obejmuje wszystkie rodzaje aktywności Spółki i wszystkie etapy cyklu życia produktu. Zaczynając od badań oczekiwań konsumentów, poprzez rozwój produktów, pozyskiwanie surowców i opakowań, produkcję i dystrybucję naszych wyrobów, aż po ocenę satysfakcji nabywców. Na wszystkich opakowaniach jednostkowych produktów Spółki, zgodnie z przepisami dotyczącymi znakowania żywności, umieszczane są poniższe informacje:

- nazwa żywności,
- wykaz składników,
- ilość netto,
- termin przydatności do spożycia,
- warunki przechowywania,
- nazwa i adres producenta,
- informacja o wartości odżywczej.

W przypadku wielu produktów, na opakowaniu znajduje się również informacja o zastosowaniu produktu. [GRI 417-01]

ZT „Kruszwica” S.A. przywiązuje ogromną wagę do kontroli standardów surowca wykorzystywanego w procesie produkcji. W oparciu o obowiązujące przepisy prawa, w umowach handlowych zawieranych z naszymi dostawcami zostały określone konkretne wymogi dot. cech skupowanych nasion rzepaku. Spółka stosuje ponadto wewnętrzny system, w ramach którego weryfikowany jest skład dostarczanego surowca m.in. pod kątem ewentualnej obecności pozostałości pestycydów. Pozwala to już na wczesnym etapie zidentyfikować i zablokować dostawy nasion, które nie spełniają wymaganych standardów jakościowych.

ZT „Kruszwica” S.A. wśród swoich partnerów biznesowych przeprowadza corocznie proces badania satysfakcji klienta. Ostatnie takie badanie zostało przeprowadzone w styczniu 2019 roku i dotyczyło roku 2018. Badanie to było przeprowadzane metodą wskaźnika promotorów netto (NPS – Net Promoter Score).

Badanie zostało przeprowadzone w następujących obszarach: oleje, margaryny konsumenckie, margaryny profesjonalne, luzy, dla m.in. następujących procesów: składanie zamówień, łatwość i jakość kontaktu z pracownikami, jakość realizacji zamówień czy terminowość dostaw.

Według badań Reichhelda, przeciętna wartość NPS dla ZT „Kruszwica” S.A. mieści się w przedziale 10-15.

Proces obsługi Klienta wymaga ciągłego doskonalenia, w związku z powyższym Spółka będzie skupiać swoje działania na rok 2019 w obszarach:

- dostarczanie zamówienia w wymaganym dniu i czasie,
- aktywna współpraca z działem planowania oraz z Klientami kluczowymi celem prognozowania wolumenu promocyjnego z odpowiednim wyprzedzeniem,
- usprawnienie komunikacji z istotnymi Klientami celem rozwiązania bieżących problemów i identyfikacji oczekiwań Klienta.

Społeczności lokalne

ZT „Kruszwica” S.A., jako znaczący podmiot na lokalnym rynku, dokłada starań, aby wносить wkład i wspierać rozwój społeczności w której funkcjonuje. Spółka współpracuje z lokalnymi organizacjami samorządowymi wspierając rozwój utalentowanej młodzieży i promując zdrowy tryb życia poprzez popularyzację sportu.

W ostatnich latach środki z budżetu ZT „Kruszwica” S.A. kierowane były na różnorodne projekty dobroczynne lub bezpośrednio wsparcie finansowe dla lokalnych klubów i stowarzyszeń działających w obrębie lokalizacji Zakładów produkcyjnych Spółki. Wśród tego typu aktywności można wymienić np. pomoc finansową dla sekcji młodzieżowej lokalnego klubu piłkarskiego KP „Gopło”.

ZT „Kruszwica” S.A. będąc częścią społeczności lokalnych, w których prowadzi działalność, dąży do tego, by podnosić jakość życia ich mieszkańców. W ramach tych działań Spółka sponsorowała wydarzenia promujące aktywność fizyczną, organizowane przez władze samorządowe dla lokalnych mieszkańców, jak np. kolejnych edycji Aquathlonu w Kruszwicy w latach 2017 – 2018 r.

Kwota przekazana w okresie objętym raportowaniem, w obu lokalizacjach Spółki tj. Kruszwicy oraz Brzegu, wyniosła około 50.000 PLN, w roku poprzednim było to 100.000 PLN [GRI 413-1].

Jako wiodący producent żywności, który w odpowiedzialny sposób chce podchodzić do cyklu przydatności do spożycia swoich produktów, Spółka przekazuje w sposób regularny część swoich produktów do Banków Żywności. W 2018 r. ZT „Kruszwica” S.A. przekazała do Banków Żywności ponad 44 tony produktów z portfolio Spółki.

Wolontariat pracowniczy – program „Działam lokalnie”

W 2018 r. ZT „Kruszwica” S.A. zainicjowała program wsparcia swoich pracowników w realizacji aktywności wolontariatu pracowniczego wynikających z lokalnych potrzeb społeczności skupionych wokół Zakładów produkcyjnych Spółki. W ramach programu pracownicy – wolontariusze, mogą świadczyć różnego rodzaju prace na rzecz potrzebujących, wykorzystując swoje umiejętności i zdolności, natomiast Spółka umożliwia im podejmowanie takich inicjatyw oraz wspiera ich działania finansowo lub organizacyjnie.

Koncepcja programu była od podstaw współtworzona przez pracowników ZT „Kruszwica” S.A. Dla jej wypracowania zorganizowany został warsztat strategiczny z udziałem kluczowych managerów oraz pracowników angażujących się w akcje społeczne. Podczas warsztatu powstały kluczowe zasady funkcjonowania programu, regulamin oraz kryteria wyboru projektów przeznaczonych do realizacji. W kolejnym kroku program „Działam lokalnie” był promowany w komunikacji wewnętrznej, wśród pracowników. Komunikacja obejmowała materiały informacyjne w newsletterze wewnętrznym oraz plakaty, ulotki i dedykowane standy w lokalizacjach. Finalnie do oceny przez komisję zgłoszonych zostało ponad 20 projektów pomocy lokalnym społecznościom.

Decyzją Komisji z udziałem Prezesa Spółki Wojciecha Jachimczyka, dofinansowanie w ramach programu wolontariatu pracowniczego otrzymały następujące projekty:

- Wykonanie podjazdu przy bramie dla Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną,
- „Nie olej psiaka” – pomoc dla Stowarzyszenia Psi Głos,
- „Z Niezapominajką można poznać świat” – wsparcie dla świetlicy socjoterapeutycznej TKOPD Inowrocław,
- Wsparcie lokalnej szkółki wędkarskiej dla dzieci – wsparcie dla koła wędkarskiego Karaś,
- „Równać szanse” – pomoc dla Szkoły Podstawowej w Markowicach,
- Pomoc dla schroniska „Przytul Psisko”.

Komisja przyznając dofinansowania doceniła następujące cechy wybranych projektów: konkretne i realne działanie mające pozytywne długotrwałe rezultaty, wyjście naprzeciw prawdziwej potrzebie i pomoc potrzebującym, zaangażowanie pracowników i poświęcenie ich czasu w realizację.

Wszystkie projekty zostały zrealizowane do końca 2018 r., a do Zarządu ZT „Kruszwica” S.A. spłynęły podziękowania od placówek, które uzyskały wsparcie pracowników Spółki.

„Akademia Mistrza”

ZT „Kruszwica” S.A. w 2018 roku świętowała 10-lecie istnienia Akademii Mistrza. W ciągu 10 lat istnienia akademii, z działań i programów, które były realizowane w ramach całego projektu, wyłoniły się konkretne obszary działalności:

- wspieranie biznesu,
- rozwój kompetencji rzemieślniczych,
- edukacja młodych cukierników.

Akademia Mistrza dla biznesu

To cykliczne szkolenia biznesowe, które są odpowiedzią na zmieniającą się rzeczywistość gospodarczą, z jaką zmierzyć się musieli cukiernicy: niskie ceny w dyskontach, braki kadrowe, zmiana w prawie, brak umiejętności promocji, reklamy, nawiązywania i utrzymywania relacji z klientem czy partnerem biznesowym. Celem programu było dostarczenie wiedzy biznesowej, która wcześniej nie była niezbędna do prowadzenia cukierni czy piekarni. Od 2014 roku program prowadzony jest w ramach "Podwieczorków z Akademią Mistrza", w których uczestniczyło już ponad 600 osób. W 2017 roku uruchomiona została e-learningowa platforma edukacyjna. To nowoczesne narzędzie edukacyjne, które oferuje rzetelną, najwyższej jakości, praktyczną wiedzę biznesową, precyzyjnie dostosowaną do potrzeb przedstawicieli tej grupy zawodowej w zakresie: prawo, przywództwo, zespół, finanse, sprzedaż, marketing. Uczestnicy szkolenia mają dostęp do platformy przez 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu, z dowolnego miejsca na świecie. Z takiej formy szkolenia obecnie korzysta już około 100 zakładów.

Akademia Mistrza szkolenia cukiernicze

Równoległe ze szkoleniami biznesowymi realizowane są liczne działania, mające na celu podnoszenie kwalifikacji rzemieślniczych: szkolenia cukiernicze, warsztaty, pokazy, targi. Flagowym projektem w tym obszarze są spotkania z cukierniczymi mistrzami z całego świata - "Spotkania z Mistrzem". Do tej pory na nasze zaproszenie Polskę odwiedziło trzech światowej sławy mistrzów: Leonardo Di Carlo, Walter Vogt i Jordi Bordas. W inspirujących spotkaniach z mistrzami uczestniczyło około 300 polskich cukierników. Spotkania te mają na celu inspirowanie, prezentowanie nowych technik i światowych trendów cukierniczych.

Akademia Mistrza - edukacja młodych cukierników

ZT „Kruszwica” S.A. nie zapomina o najmłodszych uczestnikach branży - młodych adeptach cukiernictwa i uczniach. W ramach podnoszenia kwalifikacji najmłodszych i zarażania ich cukierniczym bakcylem są realizowane różnorodne projekty:

- konkurs Bake & Play, gdzie w ostatniej edycji wzięło udział przeszło 70 młodych cukierników;
- przygotowanie młodych cukierników do Mistrzostw Polski Uczniów Sztuk Cukierniczych rozgrywanych na targach Expo Sweet, gdzie dwukrotnie podopieczni Akademii Mistrza odnieśli zwycięstwo;
- wizyty współpracujących z nami specjalistów: Jacka Zięby i Mieczysława Chojnowskiego w szkołach cukierniczych w całej Polsce, umożliwiając uczniom udział w profesjonalnych szkoleniach zawodowych;
- specjalna internetowa baza szkół cukierniczych, gdzie wszystkie ośrodki kształcenia mogą chwalić się swoimi sukcesami, prezentować ofertę edukacyjną i osiągnięcia swoich uczniów. Do projektu przystąpiło już 20 szkół.

Forum „Biznes na rzecz bioróżnorodności”

W 2018 r. ZT „Kruszwica” S.A. zorganizowała pierwsze Forum „Biznes na rzecz bioróżnorodności”, które odbyło się równoległe z obchodami Światowego Dnia Pszczół. Spółka, jako inicjator jednego z pierwszych i największych programów na rzecz bioróżnorodności – „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”, zaprosiła na spotkanie przedstawicieli biznesu, świata nauki oraz organizacji pozarządowych, którzy już realizują lub planują podjąć działania na rzecz ochrony i zachowania różnorodności biologicznej. Forum było przestrzenią do dyskusji na tematy wokół ochrony przyrody, okazją do wymiany doświadczeń oraz zaprezentowania polskich i międzynarodowych praktyk biznesu. W wydarzeniu wzięli także udział eksperci, którzy wskazali wyzwania związane z ochroną bioróżnorodności. Podczas Forum zaprezentowano pierwszy w Polsce raport „Biznes na rzecz bioróżnorodności” z artykułami eksperckimi oraz opisami praktyk z Polski i zagranicy. Partnerami merytorycznymi Forum były: Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym i Zrównoważonym Rozwojem UW oraz Instytut na rzecz Ekorozwoju.

W Forum wzięło udział 60 osób – przedstawiciele biznesu, organizacji pozarządowych, mediów i innych instytucji. 19 prelegentów i panelistów podzieliło się wiedzą o najnowszych badaniach, trendach i dobrych praktykach w biznesie w zakresie zachowania i ochrony bioróżnorodności. W raporcie opublikowano 13 praktyk polskiego i 5 praktyk międzynarodowego biznesu związanych z ochroną przyrody. W ramach otwartej formuły konferencji, uczestnicy stworzyli trzy stoliki tematyczne, w których wypracowano konkretne pomysły na działania i inicjatywy dla firm i innych instytucji.

Dostawcy

Działania związane z wyborem dostawców są w ZT „Kruszwica” S.A. regulowane *Procedurą Zakupów Dóbr i Usług Grupy Bunge w Polsce*, która zakłada szeroki przegląd rynku oraz uczciwą konkurencję między oferentami. Gospodarzem procesów zakupowych w Spółce jest powstały w 2013 roku Dział Zakupów, w którym duży nacisk kładzie się na rozwój kompetencji i profesjonalizację zespołu, kierującego się przede wszystkim przejrzystością w codziennej współpracy, uczciwością i rzetelnością w procesie przetargowym.

Postępowania zakupowe Spółka prowadzi wykorzystując nowoczesne narzędzia on-line w postaci platformy zakupowej, zapewniającej transparentność procesu, jasne kryteria doboru dostawców oraz szeroką bazę potencjalnych kontrahentów. Obok podstawowych czynników komercyjnych wysoko cenione są szeroko rozumiane kryteria jakościowe, bezpieczeństwo pracowników Spółki oraz pracowników jej partnerów, a także dbałość o środowisko. Przy wyborze dostawców ZT „Kruszwica” S.A. chętnie wspiera lokalne społeczności w miejscach, gdzie ma swoje Zakłady. W latach 2017-2018 20% zakupów (z wyłączeniem zakupów towarów masowych) dokonano u dostawców lokalnych [GRI 204-1]. Jako lokalnych przyjęto dostawców z powiatów inowrocławskiego i brzeskiego. Deklaracja przeciwdziałania korupcji zamieszczona jest w Ogólnych Warunkach Współpracy z Dostawcami („OWD”) Spółki. W latach 2017-2018 ok. 38% istotnych dostawców podpisało OWD (za istotnych dostawców przyjęto tych dostawców, z którymi roczny obrót wyniósł ponad 50 tys. PLN).

ZT „Kruszwica” S.A. to wiarygodny partner handlowy, który oferuje swoim dostawcom atrakcyjne warunki współpracy w zamian za dostawę surowca najwyższej jakości.

Spółka przywiązuje ogromną wagę do kontroli jakości surowca wykorzystywanego w procesie produkcji. W oparciu o obowiązujące przepisy prawa, w umowach handlowych zawieranych z dostawcami ZT „Kruszwica” S.A. zostały określone konkretne wymogi dot. cech skupowanych nasion rzepaku.

ZT „Kruszwica” SA, jako członek Polskiego Stowarzyszenia Producentów Oleju, angażuje się w inicjatywy edukacyjne skierowane do producentów rzepaku, których celem jest dostarczenie im wiedzy i narzędzi zapewniających produkcję rzepaku zgodną z zasadami ochrony środowiska. Spółka brała udział m.in. w opracowaniu broszury edukacyjnej „Stosowanie środków ochrony upraw rzepaku z uwzględnieniem troski o pszczoły miodne i inne owady zapylające” oraz innych opracowań, jak np. „Kodeks Dobrej Praktyki Producentów Rzepaku” wskazujących, jak stosować środki ochrony roślin, by zapewnić rentowność upraw, a jednocześnie nie szkodzić pszczołom. Materiały powstały we współpracy z ekspertami wiodących uczelni i instytutów badawczych w Polsce: Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu, Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach – Zakładu Pszczelnictwa w Puławach. Materiały te są regularnie dystrybuowane podczas rolniczych spotkań branżowych oraz konferencji tematycznych, w tym organizowanych przez Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych.

W okresie objętym raportowaniem Spółka zakupiła 949.517 ton nasion rzepaku (w roku 2017 było to 854.193 ton a w roku 2016 - 806.810 ton) oraz 29.379 ton rafinowanego oleju palmowego (w roku 2017 było to 1.633 tony a w roku 2016 - 41.375 tony) [GRI 301-1].

Środowisko naturalne

ZT „Kruszwica” S.A. prowadzi rozległą działalność produkcyjną, stąd w istotny sposób oddziałuje także na środowisko. Spółka stale podejmuje działania ograniczające ten wpływ, koncentrując się na modyfikowaniu-doskonaleniu procesów produkcyjnych celem obniżania zużycia energii i innych mediów. W konsekwencji prowadzi to m.in. do zmniejszania emisji zanieczyszczeń do powietrza i wód, zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów przy jednoczesnym zwiększaniu poziomu recyklingu. Jest to szczególnie ważne w czasie, gdy zmiany klimatyczne mają coraz większy wpływ na stan środowiska naturalnego oddziałując na warunki realizacji działań środowiskowych partnerów biznesowych Spółki, a szczególnie rolników.

Polityki środowiskowe

ZT „Kruszwica” SA kieruje się poczuciem odpowiedzialności za środowisko. W swoich politykach i programach Spółka konsekwentnie deklaruje i realizuje działania zmierzające do zmniejszenia oddziaływań środowiskowych wynikających z prowadzonej działalności. W ramach systemu ISO 14001: 2015 oraz zgodnie z zaleceniami Grupy Bunge, Zakłady w Kobylnikach k. Kruszwicy i Brzegu mają ustanowione *Polityki środowiskowe*, w których akcenty zostały postawione na:

- Postępowanie zgodnie z obowiązującymi wymaganiami prawnymi w zakresie prowadzonych procesów, produktów, usług i projektów;
- Stałe doskonalenie działalności w zakresie ochrony środowiska poprzez zastosowanie zasad zarządzania środowiskowego, oceny ryzyka środowiskowego i monitorowania efektów oddziaływania na środowisko w odniesieniu do zakładów, procesów, produktów, usług i projektów;
- Dążenie do zrównoważonego rozwoju pod względem środowiskowym poprzez zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska, minimalizację ilości odpadów, poszukiwanie możliwości ich ponownego wykorzystania i recyklingu w ramach procesów, produktów, usług i projektów;
- Wykazanie odpowiedzialności społecznej poprzez dążenie do zaspokojenia potrzeb środowiskowych w społecznościach wśród których prowadzi działalność oraz promocję gospodarki surowcami naturalnymi;
- Zaangażowanie pracowników w działania proekologiczne i organizację szkoleń pracowniczych wspierających praktyki zarządzania środowiskowego.

Energia

W Zakładach ZT „Kruszwica” S.A. w Brzegu i Kobylnikach k. Kruszwicy zużywane są: energia elektryczna, gaz, węgiel oraz olej (tylko Brzeg). Zużycie energii pochodzącej z powyższych źródeł dla okresu objętego raportowaniem oraz dwóch poprzednich lat przedstawiono w tabeli poniżej [GRI 302-1].

Zużycie energii Zakład w Brzegu	J.M.	ROK		
		2018	2017	2016
Węgiel	T	26 844	27 368	26 604
Olej	T	577	498	546
Gaz	Nm3	1 205 200	1 602 475	48 161
Energia elektryczna*	MWh	21 316	25 286	27 052

* zakup + produkcja własna

Zużycie energii Zakład w Kruszwicy	J.M.	ROK		
		2018	2017	2016
Węgiel	T	0	0	0
Olej	T	0	6	0
Gaz	Nm3	11 252 033	10 707 213	10 576 906
Energia elektryczna	MWh	33 359	32 058	31 375

Intensywność zużycia energii mierzona w odniesieniu do wielkości produkcji, w okresie objętym raportowaniem, dla Zakładu w Brzegu wyniosła 1,13 GJ/T. Dla porównania, w roku 2017 współczynnik ten wyniósł 1,20 GJ/T a w 2016 roku 1,24 GJ/T. Dla Zakładu w Kobylnikach k. Kruszwicy intensywność zużycia energii wynosiła w 2018 i 2017 roku 0,72 GJ/T. W roku 2016 była wyższa i wynosiła 0,75 GJ/T. Obniżania zużycia energii na wyprodukowanie tony produktu jest ważnym celem długookresowym Spółki.

W wyniku szeregu działań związanych z programami ochrony środowiska i wydajności energetycznej, ZT „Kruszwica” S.A. stale zmniejsza zużycie energii elektrycznej i pary wodnej. W poprzednich latach w Zakładzie w Brzegu podejmowano takie działania jak: modernizacja instalacji parowej i armatury, izolacji cieplnej oraz optymalizacji czasu pracy odbiorników energii. Z kolei w Zakładzie w Kobylnikach k. Kruszwicy redukcja energii oraz pary wodnej była możliwa wskutek między innymi wymiany oświetlenia na terenie Zakładu na LED oraz wymiany urządzeń chłodniczych na dziale rafinerii. Spółka nie ustaje w podejmowaniu działań w tym zakresie. W roku 2018 w Zakładzie w Brzegu dokonano analizy jakości węgla oraz opracowano nową specyfikację na surowiec, co powinno zapewnić optymalizację procesu spalania. Z kolei Zakład produkcyjny w Kobylnikach k. Kruszwicy w 2018 roku podjął działania mające na celu ograniczenie zużycia energii elektrycznej jak i zużycia gazu. Założono, iż efekt tych działań powinien być widoczny na koniec 2019 roku. Wymienione wyżej działania pozwoliły na redukcję zużycia energii oraz pary wodnej w 2018 roku o 11580 GJ w Zakładzie w Brzegu oraz o 6135 GJ w Zakładzie w Kobylnikach k. Kruszwicy.

Zgodnie z polityką środowiskową Spółki, w Zakładach propagowane są zasady oszczędzania energii, co niewątpliwie również wpłynęło na zmniejszenie zużycia tych mediów w roku objętym raportowaniem [GRI 302-4].

Woda

Woda jest niezwykle cenna dla środowiska, tym bardziej że jej niedobory mogą prowadzić do problemów społecznych, środowiskowych i biznesowych. Dlatego oszczędność i racjonalne gospodarowanie wodą powinny leżeć w interesie wszystkich podmiotów. Tereny na których znajdują się Zakłady przemysłowe ZT „Kruszwica” S.A. nie należą do obszarów, w których występuje niedobór wody. Do Zakładów Spółki woda trafia z miejskich sieci wodociągowych. Dodatkowo, w Zakładzie w Brzegu wykorzystywane są wody powierzchniowe (pobór z Odry), a w Zakładzie w Kobylnikach k. Kruszwicy - z własnych ujęć (studnie głębinowe). Ilość wykorzystanej wody określana jest na podstawie przepływomierzy znajdujących się w każdym Zakładzie. Wypracowane zdolności i możliwości do mierzenia zużycia wody pozwalają Spółce mieć ciągłą kontrolę i szybko reagować w przypadku pojawienia się nadmiernych wartości. Zużycie wody w latach 2018-2016 zawarto w poniższej tabeli [GRI 303-3]:

Źródło wody	J.M.	Zakład w Brzegu			Zakład w Kobylnikach k.Kruszwicy		
		2018	2017	2016	2018	2017	2016
wody powierzchniowe	M ³	204 846	155 738	182 786			
wody gruntowe	M ³				304 187	287 820	296 584
woda pochodząca z innych organizacji (sieci wodociągowe)	M ³	241 358	226 028	246 865	2 501	3 173	10 843
RAZEM	M³	687 562	381 766	429 651	306 688	290 993	307 427

Ścieki

Ilość i jakość wytwarzanych ścieków jest przez Zakłady produkcyjne ZT „Kruszwica” S.A. w pełni monitorowana, ponieważ ewentualne skutki związane z niekontrolowanym zanieczyszczeniem wody mogą być bardzo niebezpieczne dla środowiska, a efekty takiego zdarzenia nieodwracalne. Złotą zasadą obowiązującą w każdym z Zakładów Spółki jest oczyszczanie ścieków produkcyjnych przed ich wprowadzeniem do środowiska.

Poniżej przedstawione zostały wskaźniki dotyczące objętości ścieków i docelowego miejsca przeznaczenia [GRI 303-4]:

Miejsce przeznaczenia	Rodzaj ścieków	J.M.	Zakład w Brzegu		
			2018	2017	2016
wody powierzchniowe - rzeka Odra	wody pochłonicze, wody opadowe, ze stacji uzdatniania wody	M ³	181 849	188 804	195 994
kanalizacja miejska	pozostałe ścieki	M ³	134 747	119 088	134 724
RAZEM			316 596	307 892	330 718

Miejsce przeznaczenia	Rodzaj ścieków	J.M.	Zakład w Kobylnikach k.Kruszwicy		
			2018	2017	2016
wody powierzchniowe - Jezioro Gopło*	wody opadowe, ze stacji uzdatniania wody	M ³	34 597	37 415	25 022
kanalizacja miejska	pozostałe ścieki	M ³	171 610	157 628	159 619
RAZEM			206 207	195 043	184 641

* Pozwolenie wodnoprawne określa szczegółowe miejsce zrzutu - rów RL4 (zlewnia Jeziora Gopło). Woda opadowa oraz ścieki ze stacji uzdatniania wody trafiają do rowu, gdzie praktycznie ulegają odparowaniu i przesiąkaniu do ziemi.

Ilość i rodzaj substancji stanowiących zagrożenie dla środowiska wodnego, które są usuwane ze ścieków (oczyszczane), zostały precyzyjnie określone w dokumentach wydanych dla każdego Zakładu Spółki:

Zakład w Kobylnikach k.Kruszwicy:

- Decyzja Starosty Inowrocławskiego OSR.6222.1.44.2012 z dnia 2013-07-26 (pozwolenie zintegrowane);
- Decyzja Starosty Inowrocławskiego OSR.6341.157.2016 z dnia 10.11.2016 (pozwolenie wodno-prawne).

Zakład w Brzegu:

- Decyzja Starosty Brzeskiego nr OŚ.7644/6/06 z dnia 29.11.2006 (pozwolenie zintegrowane);
- Decyzja Starosty Brzeskiego nr OŚ.6341.66.2015.MS z dnia 17.12.2015 (pozwolenie wodno –prawne na wprowadzanie ścieków przemysłowych do kanalizacji).

ZT „Kruszwica” S.A. pieczołowicie przestrzega określonych norm określonych w pozwoleniach wodno-prawnych, gdzie określone zostały parametry odprowadzanych ścieków.

Emisja zanieczyszczeń do atmosfery

Wykorzystywana energia jest źródłem emisji dwutlenku węgla do atmosfery. Przy ograniczaniu emisji bezpośredniej i monitorowaniu zużycia energii elektrycznej we wszystkich Zakładach, dla Spółki ważny jest wskaźnik emisji dwutlenku węgla, który jest przedmiotem systematycznych analiz.

W ZT „Kruszwica” S.A. stale monitorowana jest wielkość emisji pośredniej i bezpośredniej dwutlenku węgla. Emisje bezpośrednie są generowane przez oba Zakłady w wyniku zużycia surowców energetycznych i wyliczane na podstawie ilości zużytego paliwa i wskaźników emisyjnych. Emisje pośrednie, dotyczące zużycia energii elektrycznej, wyliczane są także na podstawie zużytej energii elektrycznej i przyjętych dla Polski wskaźników.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące emisji dwutlenku węgla przez Zakłady w Brzegu i Kobylnikach k. Kruszwicy, w okresie objętym raportowaniem oraz w latach 2018, 2017 i 2016 [GRI 305-1, 305-2 i 305-4]:

Gazy cieplarniane		J.M.	Zakład w Brzegu			Zakład w Kobylnikach k.Kruszwicy		
			2018	2017	2016	2018	2017	2016
Emisja	bezpośrednia	T	58 044	61 830	60 037	23 266	21 804	21 317
	pośrednia	T	16 937	16 424	18 556	26 614	25 583	25 477
Wielkość produkcji		T	650 684	586 594	579 353	744 012	699 942	658 305
Współczynnik intensywności	dla emisji bezpośredniej	kg/T	89,20	105,40	103,63	31,27	31,15	32,38
	dla emisji pośredniej	kg/T	26,03	28,00	32,03	35,77	36,55	38,70

Opakowania i gospodarka odpadami

Dostarczanie konsumentom najwyższej jakości produktów uzależnione jest nie tylko od surowców zastosowanych do ich produkcji, ale także od zastosowanych opakowań. Sposób ich zaprojektowania ma wpływ na zabezpieczenie żywności znajdującej się w środku przed otwarciem oraz jej przechowywanie i niemarnowanie w trakcie użytkowania. Liczba i rodzaj opakowań, które trafiają w obieg po spożyciu produktów przez konsumentów, determinuje możliwości ich odzyskania z rynku i recyklingu, co ma istotne znaczenie dla ochrony środowiska naturalnego. Wolumen opakowań wprowadzonych na rynek przedstawiony został w tabeli poniżej [GRI 301-1]:

Opakowania wprowadzone na rynek (kg)	2018	2017	Zmiana % (2018/2017)	2016	Zmiana % (2017/2016)
Opakowania z tworzyw sztucznych	4 918 924,01	4 652 198,34	9%	4 248 630,77	9%
Opakowania z papieru i tektury	5 519 957,90	5 031 085,71	3%	4 904 590,56	3%
Opakowania z aluminium	105 268,12	86 752,51	11%	78 291,25	11%
Szkló	1 668 012,01	1 292 061,85	34%	965 319,70	34%
Metale	19 235,45	18 028,57	2109%	816,01	2109%
Opakowania wielomateriałowe	219 669,27	189 928,26	-11%	214 111,15	-11%
Drewno	40 400,00	35 160,00	35%	26 140,00	35%

Produkty uboczne powstające w trakcie produkcji prowadzonej przez Spółkę to:

- śruta rzepakowa, czyli resztki ziarna pozostające po wyłoczeniu oleju z nasion rzepaku; zawiera 2-4% tłuszczu, o dużej zawartości białka,
- makuch rzepakowy, to materiał paszowy pozostający po głębokim wyłoczeniu oleju z nasion rzepaku; zawiera 9-18% tłuszczu.

Z 1 tysiąca ton nasion rzepaku, po wyłoczeniu oleju, uzyskuje się około 580-620 ton śruty poekstrakcyjnej lub 630-700 ton makuchu rzepakowego. Produkty te są w blisko 100% ponownie wykorzystywane w rolnictwie do bezpośredniego karmienia zwierząt hodowlanych lub przygotowania mieszanek paszowych. Produkt ten jest stosowany głównie w żywieniu przeżuwaczy, trzody chlewnej oraz drobiu.

Ważnym elementem działań prowadzonych przez ZT „Kruszwica” S.A. jest strategia Zero Waste, czyli zapobieganie przekazywaniu odpadów na składowiska. Prowadzona jest segregacja odpadów na różne kategorie, co umożliwia

firmom odpadowym prawidłowe ich zagospodarowanie. Uwaga skierowana jest na prawidłowość sortowania, jednorodność zebranego odpadu i staranny dobór uprawnionych firm odpadowych, aby mogły one w całości wykorzystać przekazane odpady.

W Spółce podejmowane są działania m.in. mające na celu zmniejszenie masy wytwarzanych osadów ściekowych oraz ich zagospodarowanie. Poszukiwane są również nowe zastosowania dla powstałych w Zakładach odpadów. Przykładem mogą być osady ściekowe, które wykorzystywane są w rolnictwie do poprawienia i wzbogacenia struktury i składu gleby.

W Zakładzie w Brzegu w 2018 roku poddano recyklingowi 25,05 ton odpadów niebezpiecznych; w roku 2017 było to 6,63 ton a w 2016 roku - 3,29 ton. W Zakładzie w Kobylnikach k. Kruszwicy w 2018 roku nie poddano recyklingowi odpadów niebezpiecznych; w 2017 rok było to 2,47 ton a w 2016 roku 10,21 ton. Wolumen odpadów bezpiecznych, w podziale na metody postępowania z nimi, przedstawia poniższa tabela [GRI 306-2]:

Waga odpadów bezpiecznych (T)	Zakład w Brzegu			Zakład w Kobylnikach k. Kruszwicy		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016
recycling	7 888	8 616	6 888	280	241	266
kompostowanie; biogazy; polepszacz gleby	1 559	1 227	1 288	0	160,98	525,76
odzysk, w tym odzysk energii;	88,26	60,49	0	1 993	1 701	1 847
spalanie (spalanie masy);	2,81	0	2,53	0	1,07	10,21
składowanie na składowiskach odpadów;	15,24	28,12	62,98	10,21	8,841	12,35

Powstałe odpady są przekazywane przede wszystkim do recyklingu lub odzysku. Ponadto osoby zatrudnione w Zakładach produkcyjnych przechodzą obowiązkowe szkolenia z zakresu ochrony środowiska, by poznać zasady gospodarowania odpadami, w tym ich selekcji u źródła, czyli już w miejscu wykonywania przez nich pracy. Spółka prowadzi również działalność edukacyjną swoich pracowników (pikniki środowiskowe, imprezy miejskie), zachęcając do segregacji odpadów w ramach prywatnych gospodarstw domowych.

Poniżej przedstawiono zestawienie dotyczące wydatków jakie ZT „Kruszwica” S.A. poniosła w związku z ochroną środowiska i działalnością edukacyjną w tym obszarze:

Koszty utylizacji odpadów, oczyszczania środowiska i działań naprawczych (PLN)	Zakład w Brzegu			Zakład w Kobylnikach k. Kruszwicy		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016
oczyszczanie i utylizację odpadów;	1 887 063	1 978 059	1 973 113	2 258 982	1 936 935	2 289 709
oczyszczanie emisji (np. wydatki na filtry, czynniki);			107 120		0	0
wydatki na zakup i używanie certyfikatów emisji;	3 910 085	640 600	792 382	1 458 804	38 083	22 323
wydatki na zakup sprzętu, konserwację, materiały i usługi oraz powiązane koszty kadrowe;	831 007	614 553	1 005 070	976 539	430 895	470 458
ubezpieczenie od odpowiedzialności w razie szkód w środowisku;	7 309	7 309	-	7 309	7 309	0
koszty oczyszczania, łącznie z kosztami rekultywacji w związku z wyciekami	874 743	717 598	664 636	380 409	735 526	759 491

Koszty zapobiegania szkodom i zarządzania ochroną środowiska (PLN)	Zakład w Brzegu			Zakład w Kobylnikach k. Kruszwicy		
	2018	2017	2016	2018	2017	2016
szkolenia i kursy w zakresie ochrony środowiska;	15 683	-	15 985	10 153	8 200	6 780
zewnętrzne usługi związane z zarządzaniem ochroną środowiska;	1 500	62 889	56 876	3 491	12 123	13 085
zewnętrzne certyfikaty systemów zarządzania;	6 890	17 459	7 711	50 315	18 982	12 513
dodatkowe wydatki na zakupy związane z ochroną środowiska;	192 549	344 698	6 743 106	234 104	158 698	558 774

Zarówno w roku 2017 jak i w 2016 nie odnotowano żadnych skarg dotyczących wpływu na środowisko, złożonych w ramach formalnych mechanizmów skargowych. W roku 2018 została złożona 1 skarga i dotyczyła Zakładu produkcyjnego w Brzegu. Przedmiotem skargi były nieprzyjemne zapachy [GRI 307-1]. ZT „Kruszwica” S.A. efektywnie angażuje się w działalność na rzecz ochrony środowiska naturalnego.

Program „Z Kujawskim pomagamy pszczołom” – edycja 2018.

W 2018 r. w ramach aktywności programu aż 212 samorządów przystąpiło do Manifestu Gmin Przyjaznych Pszczołom - inicjatywy realizowanej w ramach programu „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”. W poprzednim roku było z nami 80 gmin. ZT „Kruszwica” S.A. bardzo cieszy coraz większe zaangażowanie samorządów w działania na rzecz ochrony zapylaczy. Gminy razem z mieszkańcami i lokalnymi organizacjami utworzyły na skwerach, w parkach, ogrodach i na balkonach prawie 8 tys. pszczelich „stołówek”. Ponadto w ramach edukacji mieszkańców organizowano wydarzenia plenerowe, takie jak festyny, pikniki, zajęcia edukacyjne w szkołach i przedszkolach, szkolenia dla działkowiczów i rolników. Wszystko po to, aby poprawić warunki życia pszczoł w Polsce.

10 gmin, które podjęły najciekawsze działania, Spółka wyróżniła nagrodą specjalną w postaci tablicy edukacyjnej. Dzięki niej mieszkańcy dowiedzą się, jak dbać o te pożyteczne owady oraz poznają gatunki pszczoł i kwiatów zapewniające im pokarm.

ZT „Kruszwica” S.A. w ramach prowadzenia aktywności programu „Z Kujawskim pomagamy pszczołom” wyznaczyła sobie cel - utworzenie 50 tys. Miejsc Przyjaznych Pszczołom, czyli takich, w których rosną rośliny nektaro- i pyłkodajne dające pszczołom pokarm. Zadanie to zostało zrealizowane z nawiązką. Na koniec 2018 r. licznik na stronie internetowej programu wskazywał 69 tys. pszczelich „stołówek”. Ten wynik powstał we współpracy z partnerami zaproszonymi przez Spółkę do programu. W działania na rzecz pszczoł zaangażowały się organizacje społeczne, gminy, szkoły, centra ogrodnicze, parki narodowe i krajobrazowe, ogrody botaniczne oraz pracownicy.

W 2018 r. już po raz szósty w ramach programu organizowane były obchody Wielkiego Dnia Pszczoł. To ogólnopolskie wydarzenie łączące dobrą zabawę i edukację zostało zainicjowane przez program „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”. W tym roku obchody organizowane były w Warszawie oraz czterech miejscowościach wypoczynkowych: Władysławowie, Jastrzębiej Górze, Mrągowie i Giżycku. W obchody święta pszczoł włączyło się także 37 instytucji z całego kraju - parki krajobrazowe i narodowe oraz muzea. Na bazie przygotowanych przez ZT „Kruszwica” S.A. materiałów i scenariuszy instytucje te przeprowadziły między innymi edukacyjną grę terenową.

W Warszawie dzieci z programu „Lato w mieście” poznawały różne gatunki pszczoł, zależności pomiędzy zapylaniem, pszczołami, a tym co jemy np. na śniadanie. Dowiedziały się także, jak dbać o te owady. W programie było m.in. wspólne sadzenie kwiatów oraz gra terenowa. Dzieci uczyły się także rozpoznawać gatunki roślin nektaro- i pyłkodajnych na rabacie, którą utworzyliśmy specjalnie na to wydarzenie. Podczas eventu na terenie III Ogrodu Jordanowskiego odbyła się inauguracja kwietnej łąki. W uroczystości udział wzięli Burmistrz Dzielnicy Ochota, Katarzyna Łęgiewicz i Sławomir Sendzielski, główny specjalista Zarządu Zieleni m.st. Warszawy. Łąka kwietna to idealny przykład tego jak można stworzyć przestrzeń publiczną przyjazną zarówno ludziom jak i owadom zapylającym.

W pozostałych czterech miastach odbyły się edukacyjne gry miejskie, których główną bohaterką była pszczolinka ruda, czyli jeden z 470 gatunków pszczoł, które przez cały sezon wytrwale pracują dla naszego dobra. Uczestnicy rozwiązywali zadania logiczne i łamigłówki z wykorzystaniem plansz edukacyjnych oraz wzięli udział w zabawie ruchowej. Najważniejszym punktem gry było tworzenie Miejsc Przyjaznych Pszczołom.

Celem programu jest nie tylko ochrona pszczoł, ale także działania na rzecz odpowiedzialnego korzystania z zasobów naturalnych naszej planety. ZT Kruszwica S.A. w kolejnych latach planuje w tym obszarze działać aktywnie i skutecznie.

Prawa człowieka

ZT „Kruszwica” S.A. prowadzi swoją działalność z pełnym poszanowaniem praw człowieka, zobowiązując się do przestrzegania międzynarodowych standardów zawartych w Wytycznych ONZ ds. Biznesu i Praw Człowieka oraz w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej Podstawowych Zasad i Praw w Pracy. Spółka stawia sobie za cel, żeby poszanowanie praw człowieka było widoczne we wszystkich obszarach jej działalności, traktując te prawa jako fundament relacji społecznych.

Z kolei nieprzestrzeganie praw człowieka może negatywnie wpłynąć na wizerunek Spółki, powodując konieczność podjęcia środków zaradczych lub naprawczych.

Przestrzeganie praw człowieka nie powinno być tylko postrzegane w kategoriach wykorzystywania pracy dzieci, czy prześladowań obrońców praw człowieka. Prawa człowieka odnoszą się również do codziennej działalności operacyjnej Spółki. Bezpieczeństwo i higiena pracy pracowników w miejscu zatrudnienia, zapewnianie co najmniej wymogów prawnych związanych z miejscem pracy i odzieżą ochronną, przejrzyste zasady naliczania i wypłacania

wynagradzania, prawo do wypoczynku, czy zabezpieczenia społecznego, to tylko niektóre aspekty związane z poszanowaniem praw człowieka, które wypełnia Spółka.

ZT „Kruszwica” S.A. nie opracowała osobnej polityki dotyczącej poszanowania praw człowieka. Część z tych zagadnień jest uregulowana w wewnętrznym *Kodeksie Etycznego Postępowania* obowiązującym w Spółce. W części dotyczącej Szacunku w Miejscu Pracy poruszane są tam takie kwestie jak:

- Różnorodność w biznesie - odwołanie do stworzenia atmosfery otwartości, zaufania i integracji poprzez poszanowanie różnorodności talentów, zdolności i umiejętności, pochodzenia i doświadczeń każdej osoby;
- Sprzeciw wobec dyskryminacji - decyzje związane z zatrudnieniem, awansem i odszkodowaniem, muszą być podejmowane bez względu na jakiekolwiek cechy prawnie chronione,
- Sprzeciw wobec prześladowania w miejscu pracy - zachowanie związane z prawnie chronionymi cechami osoby, które stwarza wrogię lub obraźliwe środowisko pracy.

W 2017 roku ZT „Kruszwica” S.A. zakończyła pozytywnie audyt SMETA (ang. Sedex Members Ethical Trade Audit). Procedura SMETA bazuje na ETI Base Code (kodeks postępowania etycznego stowarzyszenia Ethical Trading Initiative). SMETA dotyka 4 obszarów: warunków zatrudnienia pracowników, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska i odpowiedzialnych sposobów prowadzenia działalności. Poprzedni audyt SMETA odbył się w 2013 roku. W wyniku procedury SMETA Spółka otrzymuje certyfikat odpowiedzialności społecznej, a wyniki jej audytu trafiają do bazy Sedex. Obecny certyfikat utrzymuje swoją ważność do dnia 22.02.2020 roku (okres ważności to 3 lata). Otrzymanie certyfikatu jest potwierdzeniem, że ZT „Kruszwica” S.A. działa zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w obszarach warunków zatrudnienia pracowników i bezpieczeństwa i higieny pracy.

Przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu

Postępowanie w sposób uczciwy, otwarty i etyczny jest podstawowym warunkiem skutecznej działalności rynkowej. ZT „Kruszwica” S.A. chce prowadzić i prowadzi swoją działalność zgodnie z najwyższymi standardami etyki. Z tego względu Spółka wdrożyła wewnętrznie *Kodeks Etycznego Postępowania* (ang. Code of Conduct) obowiązujący globalnie w Bunge. Kodeks ten służy jako przewodnik postępowania w sposób etyczny i zgodny z prawem, podczas wykonywania codziennych czynności zawodowych. Zawiera system wartości, którymi pracownicy powinni kierować się przy podjęciu każdej decyzji – od zgodności z przepisami i etyką biznesową, przez relacje w miejscu pracy, aż do współpracy z partnerami biznesowymi, konsumentami i lokalnymi społecznościami. Kodeks ten promuje standardy, które powinny być powszechnie przestrzegane, jak również konkretne ustawy, przepisy oraz polityki, które mają zastosowanie w przypadku funkcjonowania Spółki.

W *Kodeksie Etycznego Postępowania* poruszane są takie zagadnienia jak:

- ochrona majątku Spółki;
- odmowa przyjęcia łapówki i korupcji;
- szacunek w miejscu pracy;
- konflikty interesów.

Każdy pracownik ZT „Kruszwica” S.A. ma możliwość zgłaszania swoich podejrzeń o praktykach niezgodnych z etyką zawodową poprzez następujące kanały:

- u swojego menedżera lub innego menedżera, któremu pracownik ufa;
- w Dziale Spraw Osobowych;
- w Dziale Obsługi Prawnej;
- na portalu Global Ethics and Compliance ("GEC");
- na Infolinii Bunge.

Co istotne, stosowana w Spółce polityka braku odwetu, chroni każdego, kto składa zawiadomienie w dobrej wierze, nawet jeśli w późniejszym terminie okaże się, że się mylił.

Problemy związane z korupcją i łapownictwem zostały zidentyfikowane jako ważne źródło ryzyka utraty reputacji dla ZT Kruszwica S.A. Istnieje ryzyko, że w przypadku naruszenia naszej polityki antykorupcyjnej, może to negatywnie wpłynąć na prowadzoną przez nas działalność.

W latach 2018-2017 wszyscy pracownicy ZT „Kruszwica” S.A. zostali przeszkoleni z Kodeksu Etycznego Postępowania. Część pracowników, która posiada konta e-mail akceptowała zasady zawarte w *Kodeksie Etycznego Postępowania* w formie elektronicznej (w tym wykonali załączone ćwiczenia dotyczące rozpoznawania przyjmowania łapówki oraz korupcji), natomiast pracownicy nie posiadający konta pocztowego odbyli standardowe szkolenia w tym zakresie [205-2].

Problemy związane z korupcją i łapownictwem zostały zidentyfikowane jako ważne źródło ryzyka utraty reputacji dla ZT „Kruszwica” S.A. Z tego względu, poza *Kodeksem Etycznego Postępowania*,

w ZT „Kruszwica” S.A. funkcjonuje także *Antykorupcyjna Polityka Zgodności* oraz *Podręcznik procedur dotyczących zapobiegania korupcji*. Podręcznik zawiera zasady postępowania i praktyczne porady dotyczące:

- upominków, rozrywki i innych wyrazy uprzejmości biznesowej;
- podróży zagranicznych urzędników;
- darowizn na cele polityczne, charytatywne oraz sponsoring;
- wyboru i zatrudniania przedstawicieli;
- kwestii związanych z fuzjami i przejęciami.

Wytyczne dotyczące zapobiegania korupcji obowiązują wszystkich pracowników Spółki, w tym osoby zatrudnione na czas określony i pracowników kontraktowych. W latach 2018 - 2016, w ramach przestrzegania standardów w tym obszarze, przeprowadzona została Ankieta - Fraud and Compliance Risk Assessment. Jest ona przeprowadzana co roku, z losowo wybranymi pracownikami (ok. 80 osób w skali Spółek należących do grupy Bunge w Polsce). Na podstawie wyników tej ankiety, corocznie dokonywana jest analiza ryzyka defraudacji w różnych obszarach istotnych dla całej Spółki (niezależnie od lokalizacji).

W raportowanym okresie nie odnotowano potwierdzonych przypadków działań korupcyjnych [205-3].

Informacje podsumowujące

Oświadczenie o informacjach niefinansowych jest drugim tego typu raportem ZT „Kruszwica” S.A. Pierwsze Oświadczenie została przygotowane za rok 2017. Oba Oświadczenia przygotowane zostały w oparciu o wewnętrzny model raportowania. Do określenia kluczowych wskaźników niefinansowych wpieraliśmy się wytycznymi Global Reporting Initiative Standards. Wskaźniki te zostały wyróżnione poprzez dodanie kwadratowego nawiasu zawierającego określenie wskaźnika zgodnie z tym standardem. Oświadczenie to nie spełnia jednak wszystkich wymaganych aspektów raportowania wg standardu GRI Standards, w związku z czym nie można go traktować jako raport zrównoważonego rozwoju na poziomie Core.

Oświadczenie zostało przygotowane za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku. Zawiera również informacje porównawcze dla lat 2017 i 2016.

Dane liczbowe i jakościowe prezentowane w tym Oświadczeniu pochodzą z wewnętrznych systemów ZT „Kruszwica” S.A., które składają się na proces raportowania oraz walidacji danych z udziałem wewnętrznych ekspertów.

Podpisy wszystkich członków Zarządu:

Wojciech Jachimczyk – Prezes Zarządu

Wojciech Bauman – Członek Zarządu

Marcin Brodowski – Członek Zarządu

Jacek Michalak – Członek Zarządu

Piotr Piotrowski – Członek Zarządu

Tomasz Wika – Członek Zarządu

ROCZNE JEDNOSTKOWE SPRAWOZDANIE FINANSOWE

**Zakładów Tłuszczowych
„Kruszwica” Spółka Akcyjna**

za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2018 roku

ZAWARTOŚĆ:

WYBRANE DANE FINANSOWE.....	3
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	5
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	6
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	7
1. INFORMACJA DODATKOWA DO ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	8
2. PLATFORMA ZASTOSOWANYCH MSSF ORAZ STOSOWANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI	9
3. PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW I TOWARÓW	22
4. SEGMENTY OPERACYJNE	23
5. KOSZTY WEDŁUG RODZAJU	28
6. POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE.....	28
7. POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE.....	28
8. PRZYCHODY I KOSZTY FINANSOWE	29
9. ZYSKI/(STRATY) Z TYTUŁU WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I RÓŻNIC KURSOWYCH.....	29
10. WYNIK NA SPRZEDAŻY ŚRODKÓW TRWAŁYCH I INNE KOSZTY ZWIĄZANE ZE ŚRODKAMI TRWAŁYMI ORAZ WARTOŚCIAMI NIEMATERIALNYMI	30
11. PODATEK DOCHODOWY	30
12. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ.....	32
13. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	33
14. NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE	34
15. WARTOŚĆ FIRMY	35
16. WARTOŚCI NIEMATERIALNE.....	36
17. AKTYWA FINANSOWE	37
18. ZAPASY.....	38
19. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG I POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI.....	38
20. ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY.....	41
21. ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE.....	41
22. KAPITAŁ PODSTAWOWY	41
23. KAPITAŁY REZERWOWE.....	42
24. POZOSTAŁE KAPITAŁY	43
25. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM.....	43
26. DYWIDENDY	43
27. KREDYTY I POŻYCZKI.....	44
28. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG I POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	45
29. ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	45
30. REZERWY.....	47
31. LEASING OPERACYJNY	47
32. PLANOWANE TRANSAKCJE	49
33. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI	50
34. WALUTOWE INSTRUMENTY POCHODNE	56
35. TOWAROWE INSTRUMENTY POCHODNE	60
36. KLASYFIKACJA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH.....	64
37. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA W SPRAWOZDANIU Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	65
38. CZYNNIKI RYZYKA ZWIĄZANE Z DZIAŁALNOŚCIĄ SPÓŁKI	65
39. ZMIANA ZOBOWIĄZAŃ WARUNKOWYCH LUB AKTYWÓW WARUNKOWYCH	76
40. WYNAGRODZENIA, NAGRODY I INNE KORZYŚCI OTRZYMANE PRZEZ OSOBY ZARZĄDZAJĄCE I NADZORUJĄCE SPÓŁKĘ.....	77
41. ZOBOWIĄZANIA WYNIKAJĄCE Z EMERYTUR I ŚWIADCZEŃ O PODOBNYM CHARAKTERZE	77
42. ZDARZENIA PO DACIE BILANSU	77

WYBRANE DANE FINANSOWE

(dane prezentowane są w tysiącach złotych/Euro, z wyjątkiem danych dotyczących liczby akcji oraz zysku na jedną akcję)

	Za okres 12 miesiący zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesiący zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesiący zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesiący zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000	EUR'000	EUR'000
Przychody ze sprzedaży produktów i towarów	2 666 877	2 547 505	625 015	600 161
Zysk / (strata) operacyjny	123 085	52 148	28 846	12 285
Zysk / (strata) przed opodatkowaniem	120 931	50 556	28 342	11 910
Zysk / (strata) netto	97 809	40 669	22 923	9 581
Ilość akcji (w szt.)	22 986 949	22 986 949	22 986 949	22 986 949
Zysk / (strata) na jedną akcję zwykłą (w PLN/EUR)	4,25	1,77	1,00	0,42
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	84 665	39 748	19 842	9 364
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(1 159)	(17 575)	(272)	(4 140)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(35 062)	(66 399)	(8 217)	(15 643)
Przepływy pieniężne netto, razem	48 444	(44 226)	11 353	(10 419)
	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000	EUR'000	EUR'000
Aktywa trwałe	331 435	344 831	77 078	82 675
Aktywa obrotowe	719 673	612 518	167 366	146 855
Aktywa razem	1 051 108	957 349	244 444	229 531
Zobowiązania długoterminowe	5 609	5 858	1 304	1 404
Zobowiązania krótkoterminowe	338 965	312 196	78 829	74 851
Kapitał własny	706 534	639 295	164 310	153 275
Kapitał podstawowy	185 076	185 076	43 041	44 373

Kursy EURO przyjęte do przeliczania "wybranych danych finansowych":

Poszczególne pozycje aktywów i pasywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej Spółki na dzień 31 grudnia 2018 oraz na dzień 31 grudnia 2017 zostały przeliczone według średniego kursu NBP, obowiązującego dla Euro w tych dniach. Poszczególne pozycje ze sprawozdań z całkowitych dochodów, ze zmian w kapitale własnym oraz z przepływów pieniężnych przeliczono według kursu stanowiącego średnią arytmetyczną ze średnich kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca, objętego prezentowanym okresem.

Wyszczególnienie kursów walutowych użytych do przeliczenia „wybranych danych finansowych” zawierają poniższe tabele:

	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	4,3000	4,1709
	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
Sprawozdanie z całkowitych dochodów		
Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	4,2669	4,2447
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych		

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

(dane prezentowane są w tysiącach złotych, z wyjątkiem danych dotyczących liczby akcji oraz zysku na jedną akcję)

	Nota	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000
Działalność kontynuowana			
Przychody			
Przychody ze sprzedaży produktów	3	2 426 193	2 344 814
Przychody ze sprzedaży towarów	3	240 684	202 691
Pozostałe przychody operacyjne	6	16 906	14 388
Przychody ogółem		2 683 783	2 561 893
Koszty			
Koszty wytworzenia sprzedanych produktów	5	2 137 617	2 113 619
Koszty sprzedanych towarów		220 239	180 343
Koszty sprzedaży	5	151 215	146 686
Koszty ogólnego zarządu	5	37 215	33 272
(Zyski) / straty z wyceny instrumentów pochodnych oraz różnic kursowych	9	(688)	21 490
(Zyski) /straty na sprzedaży środków trwałych i inne koszty związane ze środkami trwałymi	10	(316)	(2 438)
Pozostałe koszty operacyjne	7	15 416	16 773
Koszty ogółem		2 560 698	2 509 745
Zysk/(Strata) operacyjny		123 085	52 148
Przychody finansowe	8	2 479	2 198
Koszty finansowe	8	4 633	3 790
Zysk/(Strata) z działalności kontynuowanej przed opodatkowaniem		120 931	50 556
Podatek dochodowy		23 122	9 887
część bieżąca	11	22 270	15 480
część odroczone	11	852	(5 593)
Zysk/(Strata) netto		97 809	40 669
Inne całkowite dochody, które zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty po spełnieniu określonych warunków, w tym:			
Rachunkowość zabezpieczeń		-	(6)
Podatek dochodowy dotyczący innych składników całkowitych dochodów		-	-
		-	(6)
Inne całkowite dochody, które nie zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty, w tym:			
Zyski / (straty) z wyceny aktuarialnej odpraw emerytalnych i rentowych		2	421
Podatek dochodowy dotyczący innych składników całkowitych dochodów		(0)	(80)
		2	341
Całkowite dochody ogółem		97 811	41 004
Podstawowy i rozwodniony zysk/(strata) na jedną akcję	12	4,25	1,77
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)		22 986 949	22 986 949

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	Koniec okresu 31/12/2018 PLN'000	Koniec okresu 31/12/2017 PLN'000
Aktywa trwałe			
Rzeczowe aktywa trwałe	13	197 225	207 375
Nieruchomości inwestycyjne	14	3 350	3 559
Wartość firmy	15	83 793	83 793
Wartości niematerialne	16	7 076	9 245
Długoterminowe aktywa finansowe	17	28 642	28 644
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	11	10 221	11 073
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	21	-	18
Długoterminowe należności pozostałe	19	1 128	1 124
		331 435	344 831
Aktywa obrotowe			
Rzeczowe aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	13	-	9 863
Zapasy	18	450 152	278 957
Należności z tytułu dostaw i usług	19	87 120	94 543
Należności z tytułu podatku dochodowego	19	-	-
Należności pozostałe	19	4 407	59 304
Krótkoterminowe aktywa finansowe	17	12 152	51 574
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	20	165 588	117 144
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	21	254	1 133
		719 673	612 518
Aktywa razem		1 051 108	957 349
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	22	185 076	185 076
Nadwyżka ze sprzedaży akcji	24	245 401	245 401
Kapitał rezerwowy	23	151 481	141 382
Zyski zatrzymane	24	124 576	67 436
		706 534	639 295
Zobowiązania długoterminowe			
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	11	-	-
Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	28	5 349	5 188
Pozostałe rezerwy	29	260	670
		5 609	5 858
Zobowiązania krótkoterminowe			
Rezerwy	28	5 325	1 012
Krótkoterminowe kredyty i pożyczki	26	-	-
Zobowiązania finansowe	27	8 926	72 585
Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	28	20 284	13 862
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	27	295 835	215 914
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	27	6 455	2 527
Pozostałe zobowiązania krótkoterminowe	27	2 140	6 296
		338 965	312 196
Pasywa razem		1 051 108	957 349

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	<i>Kapitał podstawowy</i>	<i>Nadwyżka ze sprzedaży akcji</i>	<i>Kapitał rezerwowy</i>	<i>Kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających</i>	<i>Kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny aktuarialnej odpraw emerytalnych i rentowych</i>	<i>Zyski zatrzymane</i>	<i>Razem kapitały własne</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Kapitał własny na dzień 01/01/2017	185 076	245 401	131 208	6	(794)	92 103	653 000
Całkowite dochody netto za okres	-	-	-	(6)	-	40 669	40 663
Wyplacona dywidenda	-	-	-	-	-	(54 709)	(54 709)
Przeznaczenie zysku na pozostały kapitał rezerwowy	-	-	10 627	-	-	(10 627)	-
Zyski / straty z tyt. wyceny aktuarialnej odpraw emerytalnych i rentowych	-	-	-	-	341	-	341
Zaokrąglenia	-	-	-	-	-	-	-
Kapitał własny na dzień 31/12/2017	185 076	245 401	141 835	-	(453)	67 436	639 295
Kapitał własny na dzień 01/01/2018	185 076	245 401	141 835	-	(453)	67 436	639 295
Całkowite dochody netto za okres	-	-	-	-	-	97 809	97 809
Wyplacona dywidenda	-	-	-	-	-	(30 573)	(30 573)
Przeznaczenie zysku na pozostały kapitał rezerwowy	-	-	10 096	-	-	(10 096)	-
Zyski / straty z tyt. wyceny aktuarialnej odpraw emerytalnych i rentowych	-	-	-	-	2	-	2
Zaokrąglenia	-	-	1	-	-	-	1
Kapitał własny na dzień 31/12/2018	185 076	245 401	151 932	-	(451)	124 576	706 534

SPRAWOZDANIE Z PRZEPIŃWÓW PIENIĘŻNYCH

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
Zysk/(Strata) netto	97 809	40 669
Korekty razem	(13 144)	(921)
Amortyzacja	25 136	27 825
Zyski/straty z tytułu wyceny instrumentów pochodnych	(23 125)	13 910
Odsetki	2 077	1 531
Zyski/strata na sprzedaży lub likwidacji rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(316)	(2 441)
Zmiana stanu rezerw	4 065	(742)
Zmiana stanu zapasów	(171 195)	77 975
Zmiana stanu należności	62 305	(52 201)
Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	82 230	(60 021)
Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	897	(245)
Podatek dochodowy naliczony	23 122	9 887
Podatek dochodowy zapłacony	(18 342)	(16 820)
Pozostałe korekty	2	421
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	84 665	39 748
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy ze sprzedaży wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	10 180	2 609
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	(7 626)	(19 540)
Odsetki	2 413	2 143
(Udzielone)/spłacone pożyczki długoterminowe	(1 109)	3
Udzielone zaliczki na zakup środków trwałych	(5 017)	(2 790)
Inne wpływy z aktywów finansowych	-	-
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(1 159)	(17 575)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
(Udzielone) / spłacone pożyczki krótkoterminowe	-	6
Otrzymane / (spłacone) pożyczki krótkoterminowe	-	(8 000)
Odsetki	(4 489)	(3 696)
Wyplacona dywidenda	(30 573)	(54 709)
	-	-
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(35 062)	(66 399)
Przepływy pieniężne netto, razem	48 444	(44 226)
Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	48 444	(44 226)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	117 144	161 370
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	165 588	117 144

1. INFORMACJA DODATKOWA DO ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

INFORMACJE OGÓLNE

Zakłady Tłuszczowe „Kruszwica” Spółka Akcyjna (zwane dalej Spółką lub ZT „Kruszwica” S.A.) prowadzą działalność na terenie Polski na podstawie wpisu do Rejestru Handlowego, w Dziale B, pod numerem 3698, na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy - VIII Wydział Gospodarczy z dnia 21 grudnia 1995 roku.

W dniu 12 czerwca 2001 roku Spółka została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy, XIII Wydział KRS, pod numerem KRS 0000019414.

Podstawowym przedmiotem działalności Spółki jest przetwórstwo nasion oleistych, produkcja olejów butelkowanych, produkcja margaryn i tłuszczów jadalnych. Spółka jest częścią Grupy Bunge, światowego lidera w przetwórstwie nasion oleistych i produkcji butelkowanych olejów roślinnych.

Akcje Spółki w ilości 22.986.949 szt. znajdują się w publicznym obrocie i notowane są na rynku podstawowym na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.

Skonsolidowane dane finansowe Grupy kapitałowej Kruszwica, obejmującej Spółkę oraz ZTK Property Management sp. z o.o. zostały zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2018.

Skład organów zarządczych i nadzorujących Spółki

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego skład organów zarządczych i nadzorujących Spółki jest następujący:

Zarząd Spółki:

1. Wojciech Jachimczyk	– Prezes Zarządu
2. Wojciech Bauman	– Członek Zarządu
3. Marcin Brodowski	– Członek Zarządu
4. Jacek Michalak	– Członek Zarządu
5. Piotr Piotrowski	– Członek Zarządu
6. Tomasz Wika	– Członek Zarządu

W dniu 6 lutego 2019 roku Zarząd Spółki otrzymał rezygnację Pana Dariusza Szymańskiego z pełnionej funkcji członka zarządu Spółki, co ma związek z zakończeniem współpracy ze Spółką.

Pan Dariusz Szymański zawodowo związany był ze Spółką od sierpnia 2010 roku, pełniąc funkcję Krajowego Dyrektora ds. Operacyjnych.

Rada Nadzorcza:

1. Tommy Jensen	- Przewodniczący Rady Nadzorczej
2. Julie Hawkins	- Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej
3. George Allard	- Członek Rady Nadzorczej
4. William Dujardin	- Członek Rady Nadzorczej
5. Jean-Pierre Goullet	- Członek Rady Nadzorczej
6. Roman Górny	- Członek Rady Nadzorczej
7. Sławomir Ludwikowski	- Członek Rady Nadzorczej
8. Jerzy Rajski	- Członek Rady Nadzorczej
9. Markus Walter Sieger	- Członek Rady Nadzorczej
10. Mariusz Szeliga	- Członek Rady Nadzorczej

2. PLATFORMA ZASTOSOWANYCH MSSF ORAZ STOSOWANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Oświadczenie o zgodności

Prezentowane Roczne Sprawozdanie Finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowym Standardem Rachunkowości (MSR) 1 – Prezentacja sprawozdań finansowych oraz zgodnie z odpowiednimi Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), mającymi zastosowanie do rocznej sprawozdawczości finansowej, zaakceptowanymi przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB) i Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC), w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską i obowiązującym na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Pod pojęciem MSSF mieszczą się przyjęte przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB):

- Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
- Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
- Interpretacje opracowane przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC) lub przez istniejący wcześniej Stały Komitet ds. Interpretacji (SKI), które zostały przyjęte przez IASB

Roczne sprawozdanie finansowe zawiera dane za następujące okresy:

- sprawozdanie z sytuacji finansowej na koniec bieżącego roku obrotowego oraz sprawozdanie porównawcze na koniec poprzedniego roku obrotowego,
- sprawozdanie z całkowitych dochodów za bieżący rok obrotowy wraz z porównawczym sprawozdaniem z całkowitych dochodów za poprzedni rok obrotowy,
- sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym przedstawiające zmiany w kapitale własnym za bieżący rok obrotowy, wraz z porównawczym sprawozdaniem za poprzedni rok obrotowy,
- sprawozdanie z przepływów pieniężnych za bieżący rok obrotowy wraz z porównawczym sprawozdaniem za poprzedni rok obrotowy.

Zmiany do istniejących standardów zastosowane po raz pierwszy w sprawozdaniu finansowym Spółki za 2018 rok

Następujące zmiany do istniejących standardów wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz zatwierdzone do stosowania w UE wchodzą w życie po raz pierwszy w sprawozdaniu finansowym Spółki za 2018 rok:

- **MSSF 9 „Instrumenty finansowe”** - zatwierdzony w UE w dniu 22 listopada 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”** oraz zmiany do MSSF 15 „Data wejścia w życie MSSF 15” - zatwierdzony w UE w dniu 22 września 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji”** – Klasyfikacja oraz wycena płatności na bazie akcji - – zatwierdzone w UE w dniu 27 lutego 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe”** – Zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” – zatwierdzone w UE w dniu 3 listopada 2017 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy),
- **Zmiany do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”** – Wyjaśnienia do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” – zatwierdzone w UE w dniu 31 października 2017 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”** – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych – zatwierdzone w UE w dniu 14 marca 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 1 i MSR 28 w wyniku „Poprawki do MSSF (cykl 2014 - 2016)”** – dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa – zatwierdzone w UE w dniu 7 lutego 2018 roku (zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe”** – zatwierdzona w UE w dniu 28 marca 2018 roku (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później).

W/w zmiany do istniejących standardów nie miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Spółki za 2018 rok.

Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów, jakie zostały już wydane przez RMSR i zatwierdzone przez UE, ale jeszcze nie weszły w życie

Zatwierdzając niniejsze sprawozdanie finansowe, następujące nowe standardy oraz zmiany do standardów zostały wydane przez RMSR i zatwierdzone do stosowania w UE przy czym nie weszły jeszcze w życie:

- **MSSF 16 „Leasing”** – zatwierdzony w UE w dniu 31 października 2017 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe”** - Charakterystyka opcji przedpłaty z ujemną kompensatą - zatwierdzone w UE w dniu 22 marca 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Interpretacja KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczania podatku dochodowego”** - zatwierdzona w UE w dniu 23 października 2018 roku (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później).

Spółka postanowiła nie skorzystać z możliwości wcześniejszego zastosowania powyższych nowych standardów oraz zmian do istniejących standardów.

Poniżej przedstawiono szczegółową analizę, przeprowadzoną na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego, standardu MSSF 16 „Leasing”, celem oceny potencjalnego wpływu na sprawozdanie finansowe.

MSSF 16 „Leasing”

MSSF 16 przedstawia ogólny model identyfikacji umów leasingu i ich rozliczenia w sprawozdaniach finansowych leasingodawców i leasingobiorców. Obowiązuje w odniesieniu do okresów rozliczeniowych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i zastępuje aktualne wytyczne, dotyczące leasingu, w tym MSR 17 „Leasing” i dotyczące go interpretacje: KIMSF 4 „Ustalenie, czy umowa zawiera leasing”, SKI 15 „Leasing operacyjny – specjalne oferty promocyjne” i SKI 27 „Ocena istoty transakcji wykorzystujących formę leasingu”.

Celem nowego standardu jest ułatwienie porównania sprawozdań finansowych, prezentujących zarówno leasing finansowy, jak i operacyjny, w sprawozdaniu z sytuacji finansowej leasingobiorcy oraz dostarczenie użytkownikom sprawozdania finansowego informacji dotyczących ryzyka związanego z tymi formami leasingu. Odwrotnie niż w przypadku zasad rozliczania leasingu, dotyczących leasingobiorcy, nowy standard powtarza wymogi MSR 17, dotyczące leasingodawców.

1 stycznia 2019 roku to data zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy przez Spółkę.

Spółka zdecydowała się na zastosowanie podejścia retrospektywnego zmodyfikowanego (z łącznym efektem pierwszego zastosowania) zgodnie z MSSF 16:C5(b). Wobec tego Spółka nie dokona przekształcenia danych porównawczych.

Spółka przeanalizowała aktualne umowy, potencjalnie noszące cechy umów leasingowych w rozumieniu MSSF 16, a więc umowy leasingu, najmu, dzierżawy, toolingu i inne, celem identyfikacji elementów leasingu. Do identyfikacji Spółka zastosowała opisany w Standardzie model kontroli: leasingobiorca uzyskuje korzyści ekonomiczne i decyduje o sposobie wykorzystania danego składnika aktywów, natomiast dostawca nie ma prawa zamiany danego składnika aktywów na inny.

Nowy standard wymaga ujmowania prawa do użytkowania składnika aktywów i zobowiązania z tytułu leasingu w odniesieniu do wszystkich umów, zawartych przez leasingobiorcę, z wyjątkiem leasingu krótkoterminowego i aktywów o niskiej wartości, które są zwolnione z tego wymogu.

W momencie zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy, w odniesieniu do zidentyfikowanych umów z elementem leasingu, Spółka ujmuje prawa do użytkowania składników aktywów i zobowiązania z tytułu leasingu sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Metody wyceny, które zostaną zastosowane do tych umów leasingu, wyjaśniono poniżej.

W momencie zastosowania MSSF 16 zobowiązania z tytułu leasingu wyceniane są w wartości bieżącej pozostałych opłat leasingowych, zdyskontowanych przy użyciu krańcowej stopy procentowej leasingobiorcy w dniu pierwszego zastosowania. Ponadto Spółka zdecydowała się na zastosowanie jednej stopy dyskonta do portfela umów leasingowych o zbliżonych cechach.

W momencie zastosowania MSSF 16 po raz pierwszy prawo do użytkowania składnika aktywów wycenia się w kwocie równej zobowiązaniu z tytułu leasingu, skorygowanej o kwoty wszelkich przedpłat lub naliczonych opłat leasingowych odnoszących się do tego leasingu, ujętych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, poprzedzającym bezpośrednio datę pierwszego zastosowania.

Spółka:

- a) ujmie amortyzację prawa do użytkowania składnika aktywów i oprocentowanie zobowiązań z tytułu leasingu w jednostkowym sprawozdaniu z całkowitych wyników;
- b) wpłacone środki pieniężne (kapitał i odsetki) zaprezentuje w ramach działalności finansowej w jednostkowym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych.

Nie przewiduje się zmian dotyczących umów o charakterze leasingu, których okres obowiązywania na dzień 1 stycznia 2019 roku wynosi do 12 miesięcy oraz, dotyczących aktywów niskowartościowych. W takich przypadkach Spółka zdecydowała się na zastosowanie uproszczeń dopuszczalnych zgodnie z MSSF 16, liniowe ujęcie kosztów leasingu.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka posiadała nieodwołalne zobowiązania z tytułu leasingu w kwocie 28.829 tys. PLN (szczegółowe informacje przedstawiono w Nocie 31). Dotyczą one następujących umów leasingu:

- a) najem samochodów osobowych i wózków widłowych,
- b) praw wieczystego użytkowania gruntów,
- c) najem pomieszczeń biurowych.

Według wstępnej oceny, kwota 28.829 tys. PLN z tytułu tych umów nie dotyczy leasingu krótkoterminowego ani leasingu aktywów niskowartościowych, wobec czego Spółka ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów w kwocie 25.291 tys. PLN (w tym wartość początkowego kosztu bezpośredniego: praw wieczystego użytkowania gruntów - 8.245 tys. PLN -, zaprezentowanych na dzień bilansowy w pozycji Rzeczowe Aktywa Trwałe – Grunty) i odpowiadające mu zobowiązanie z tytułu leasingu w kwocie 17.045 PLN, dotyczące wszystkich tych umów leasingu. Szacuje się, że spowoduje to obniżenie pozycji kosztów (kosztów sprzedanych produktów i usług, kosztów sprzedaży oraz kosztów ogólnego zarządu) o kwotę 2.631 tys. PLN, zwiększenie amortyzacji o kwotę 2.410 tys. PLN i zwiększenie kosztów odsetkowych o kwotę 472 tys. PLN.

Zgodnie z MSR 17, wszystkie płatności leasingowe dotyczące leasingu operacyjnego prezentowane były jako przepływy pieniężne z działalności operacyjnej. Wpływ zmian wprowadzonych przez MSSF 16: zmniejszenie salda środków pieniężnych z działalności operacyjnej o kwotę 2.631 tys. PLN i zwiększenie o tę samą kwotę środków pieniężnych netto z działalności finansowej.

Podsumowanie skutków finansowych wprowadzenia MSSF 16 przedstawiono w poniższej tabeli:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2019</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Prawo do użytkowania składnika aktywów	25 291	22 184
Zobowiązanie z tytułu leasingu	17 045	13 958
Skumulowany wpływ ujęty jako korekta kapitału własnego na dzień zastosowania standardu po raz pierwszy	-	-
Prognozowany wpływ na sprawozdanie z całkowitych dochodów:		
- wzrost amortyzacji	2 410	3 292
- wzrost kosztów odsetkowych	472	491
- spadek pozostałych kosztów	2 631	3 586
Prognozowany wpływ na sprawozdanie z przepływów pieniężnych:		
- wzrost przepływów pieniężnych netto z działalności operacyjnej	2 631	3 586
- spadek przepływów pieniężnych netto z działalności finansowej	2 631	3 586

Wdrożenie MSSF 16 wymaga subiektywnych ocen przy dokonywaniu szacunków i założeń, mających wpływ na wycenę zobowiązań z tytułu leasingu oraz praw do użytkowania składników aktywów. Dotyczą one między innymi określenia krańcowych stóp procentowych leasingobiorcy, stosowanych przy dyskontowaniu przyszłych przepływów pieniężnych.

Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów wydane przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), z wyjątkiem poniższych nowych standardów, zmian do standardów oraz nowej interpretacji, które według stanu na dzień 19 marca 2019 roku nie zostały jeszcze zatwierdzone do stosowania w UE.

- **MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności”** (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później) – Komisja Europejska postanowiła nie rozpoczynać procesu zatwierdzania tego tymczasowego standardu do stosowania na terenie UE do czasu wydania ostatecznej wersji MSSF 14,
- **MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”** (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć”** – definicja przedsięwzięcia (obowiązujące w odniesieniu do połączeń, w przypadku których data przejęcia przypada na początek pierwszego okresu rocznego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 r. lub później oraz w odniesieniu do nabycia aktywów, które nastąpiło w dniu rozpoczęcia w/w okresu rocznego lub później),
- **Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”** – Sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności),
- **Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”** – Definicja istotności (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- **Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze”** – Zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”** - Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później).
- **Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015 - 2017)”** – dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych zawartych w MSSF** (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później).

Według szacunków Spółki, w/w nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów, nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby zastosowane przez Spółkę na dzień bilansowy.

Jednocześnie nadal poza regulacjami przyjętymi przez UE pozostaje rachunkowość zabezpieczeń portfela aktywów i zobowiązań finansowych, których zasady nie zostały zatwierdzone do stosowania w UE.

Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Sprawozdanie finansowe jest sporządzone zgodnie z koncepcją kosztu historycznego, za wyjątkiem wyceny instrumentów pochodnych oraz pozycji zabezpieczanych, ujętych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, które są wyceniane według wartości godziwej.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w okresie najbliższych 12 miesięcy po dniu bilansowym. Zarząd Spółki uważa, iż nie istnieje zagrożenie kontynuowania działalności w tym okresie.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w polskich złotych. Polski złoty jest walutą funkcjonalną Spółki, w której denominowane są operacje gospodarcze. Dane liczbowe podane są w tysiącach złotych, stosując zasadę, iż kwoty wynoszące mniej niż 500 PLN pomijają się, a kwoty wynoszące 500 PLN i więcej podwyższają się do pełnego tysiąca złotych. W przypadku prezentowania danych w innych walutach lub jednostkach, stosowna informacja jest podana.

Podstawowe osady rachunkowe oraz podstawy szacowania niepewności

W procesie stosowania zasad rachunkowości obowiązujących w Spółce, zarząd musi dokonywać osądów, szacunków i przyjmować założenia dotyczące wartości bilansowej aktywów i zobowiązań, której nie da się określić wykorzystując dostępne źródła. Szacunki i związane z nimi założenia opierają się o doświadczenia historyczne i inne czynniki uznawane za istotne. Rzeczywiste wyniki mogą odbiegać od przyjętych wartości szacunkowych. Szacunki, jak i przyjęte założenia, podlegają bieżącej weryfikacji. Zmianę wartości szacunkowych ujmuje się w okresie, w którym nastąpiła weryfikacja, jeśli dotyczy ona wyłącznie tego okresu lub w okresie bieżącym i okresach przyszłych, jeśli zmiana dotyczy również okresów przyszłych.

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym okresie sprawozdawczym, jak również przedstawiono zagadnienia, dla których największe znaczenie, oprócz szacunków księgowych, miał profesjonalny osąd kierownictwa.

Utrata wartości aktywów (z wyłączeniem wartości firmy)

Corocznie Spółka analizuje, czy nie wystąpiły przesłanki utraty wartości aktywów trwałych, będące podstawą do przeprowadzenia testu na utratę ich wartości. Na koniec 2018 roku Spółka nie stwierdziła istnienia przesłanek wskazujących na konieczność przeprowadzenia testu na utratę wartości. Zidentyfikowane w 2018 roku utraty wartości poszczególnych aktywów zostały ujęte w księgach Spółki.

Stawki amortyzacyjne

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznej użyteczności składników rzeczowego i niematerialnego majątku trwałego. Spółka corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków kierownictwa.

Wycena rezerw

Rezerwy z tytułu odpraw emerytalno – rentowych oraz nagród jubileuszowych zostały oszacowane przez aktuarusza metodami aktuarialnymi. Przyjęte do wyceny założenia zostały przedstawione w nocie „Świadczenia pracownicze”.

Wycena rezerwy na rekultywację terenu opiera się na najlepszych szacunkach kierownictwa opartych na obecnym poziomie kosztów, koniecznych do poniesienia w celu przywrócenia wartości użytkowych i przyrodniczych zanieczyszczonych gruntów. Zarząd nie przewiduje znacznego zwiększenia poziomu tych kosztów w przyszłości, które mogłoby w sposób znaczący wpłynąć na zmianę wartości tej rezerwy.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy (dochód) pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Wartość firmy

Wartość firmy prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wyceniona jest według kosztu nabycia pomniejszonego o skumulowany odpis z tytułu utraty wartości. Spółka corocznie testuje wartość firmy. Opis przyjętych zasad przeprowadzonego testu w 2017 roku znajduje się w nocie nr 15. Przeprowadzone dotychczasowe testy wartości firmy nie wykazały konieczności dokonania odpisu aktualizującego.

Zasady rachunkowości

Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Spółkę przedstawione zostały poniżej.

Połączenia jednostek gospodarczych

Przejęcie będących poza kontrolą spółki jednostek i wyodrębnionych części działalności rozlicza się metodą nabycia. Koszt połączenia wycenia się w zagregowanej wartości godziwej (na dzień dokonania zapłaty) przekazanych aktywów, poniesionych lub przejętych zobowiązań oraz instrumentów kapitałowych wyemitowanych przez jednostkę dominującą w zamian za przejęcie kontroli nad jednostką przejmowaną. Dające się zidentyfikować aktywa, zobowiązania i zobowiązania warunkowe jednostki przejmowanej spełniające warunki ujęcia zgodnie z MSSF 3 „Połączenie jednostek gospodarczych” ujmuje się w wartości godziwej na dzień przejęcia, z wyjątkiem aktywów trwałych (lub grup do zbycia) sklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży.

Udziały mniejszościowe w jednostce przejmowanej są początkowo wyceniane jako proporcja (udział) udziałów mniejszościowych w wartości godziwej netto ujętych aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych lub w wartości godziwej na dzień nabycia.

Udziały własne w przejmowanych jednostkach wyceniane są według kosztu ustalonego jako wartość godziwa na dzień nabycia.

Wartość firmy

Wartość firmy powstająca przy przejęciu wynika z wystąpienia na dzień przejęcia nadwyżki sumy przekazanej płatności, wartości udziałów niesprawujących kontroli i wartości godziwej uprzednio posiadanych udziałów w jednostce nabywanej nad udziałem Spółki w wartości godziwej netto dających się zidentyfikować aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych jednostki ujmowanych na dzień przejęcia.

W przypadku wystąpienia wartości ujemnej, Spółka dokonuje ponownego przeglądu ustalenia wartości godziwych poszczególnych składników nabywanych aktywów netto. Jeżeli w wyniku przeglądu nadal wartość jest ujemna ujmuje się ją niezwłocznie w wyniku finansowym.

Wartość firmy ujmuje się początkowo jako składnik aktywów po koszcie, a następnie wycenia według kosztu pomniejszonego o skumulowaną stratę z tytułu utraty wartości.

Dla celów testowania utraty wartości wartość firmy, przejęta w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, zostaje przypisana do poszczególnych ośrodków lub zespołów ośrodków wypracowujących środki pieniężne jednostki przejmującej, które zgodnie z oczekiwaniami powinny odnieść korzyści z synergii będących efektem połączenia, bez względu na to, czy zostały do nich przypisane także inne składniki aktywów lub zobowiązań jednostki przejmowanej.

Każdy ośrodek lub zespół ośrodków, do którego została przypisana wartość firmy, powinien:

- 1) odpowiadać najniższemu poziomowi, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze, oraz
- 2) nie być większy niż segment operacyjny.

W chwili zbycia jednostki zależnej lub podlegającej wspólnej kontroli przypadającą na nią część wartości firmy uwzględnia się przy obliczaniu zysku/straty z tytułu zbycia.

W pewnych okolicznościach wartości godziwe ujmowanych aktywów i zobowiązań można na dzień połączenia ująć jedynie tymczasowo (prowizorycznie). W takim przypadku Spółka rozlicza nabycie stosując ustalone tymczasowe wartości. Wszelkie ewentualne korekty tych wartości są ustalane w ciągu 12 miesięcy od dnia nabycia i ujmowane z mocą wsteczną na dzień nabycia.

Spółka testuje wartość firmy pod względem utraty wartości raz w roku lub częściej, jeśli można wiarygodnie przypuszczać, że utrata wartości wystąpiła. Jeśli w wyniku testu okaże się, że wartość odzyskiwalna jednostki generującej przepływy pieniężne jest mniejsza od jej wartości bilansowej, odpis z tytułu utraty wartości firmy alokuje się najpierw do kwoty bilansowej wartości firmy, a następnie do pozostałych aktywów, proporcjonalnie do ich wartości bilansowej. Strata z tytułu utraty wartości ujęta dla wartości firmy nie podlega odwróceniu w następnym okresie.

Aktywa trwale przeznaczone do zbycia

Aktywa trwale (i grupy aktywów netto przeznaczonych do zbycia) zaklasyfikowane jako przeznaczone do zbycia wyceniane są po niższej z dwóch wartości: wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonych o koszty związane ze sprzedażą.

Aktywa trwale i grupy aktywów netto klasyfikowane są jako przeznaczone do zbycia, jeżeli ich wartość bilansowa będzie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego ciągłego użytkowania. Warunek ten uznaje się za spełniony wyłącznie wówczas, gdy wystąpienie transakcji sprzedaży jest bardzo prawdopodobne, a składnik aktywów (lub grupa aktywów netto przeznaczonych do zbycia) jest dostępny w swoim obecnym stanie do natychmiastowej sprzedaży. Zaklasyfikowanie składnika aktywów jako przeznaczonego do zbycia zakłada zamiar kierownictwa Spółki do zakończenia transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu zmiany klasyfikacji.

Przychody z działalności

Spółka nie wyodrębnia segmentów geograficznych w swojej działalności. Działalność produkcyjna zlokalizowana jest w dwóch zakładach: w Kruszwicy i Brzegu. Zdecydowana większość sprzedaży (90%) kierowana jest na rynek krajowy (struktura terytorialna sprzedaży produktów i struktura produktowa – patrz: nota nr 3 „Przychody ze sprzedaży”).

Ujmowanie przychodów

Spółka ujmuje przychody ze sprzedaży zgodnie z regulacjami MSSF 15, rozpoznając zobowiązania przekazania towarów lub wykonania usług w momencie spełnienia tych zobowiązań, czyli w momencie przekazania przyrzeczonych dóbr/ usług klientowi, w cenach transakcyjnych wynikających z zawartych umów.

Ceny transakcyjne zawierają należne klientom (i) rabaty bezpośrednie (na fakturze), (ii) rabaty odroczone (wypłacane po spełnieniu przez klienta określonych warunków – ilości lub wartości sprzedaży) oraz (iii) wartość usług, o charakterze promocyjnym lub logistycznym, świadczonych na rzecz Spółki przez klientów.

Przychody z tytułu umów o świadczenie usług ujmuje się poprzez odniesienie do stopnia zaawansowania realizacji danej umowy. Przychody z umów rozliczanych na podstawie faktycznego nakładu czasu i pracy ujmuje się według stawek umownych, w oparciu o przepracowane roboczogodziny i poniesione koszty bezpośrednie.

Przychody z tytułu wynajmu nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są metodą liniową przez okres wynajmu.

Koszty wytworzenia wyrobów gotowych obejmują:

- a) koszty materiałów wycenionych w cenie ewidencyjnej skorygowane o odchylenia, tj.
  - Koszty surowców,
  - Koszty opakowań bezpośrednich i pośrednich (kartonów) wyrobów gotowych,
  - Koszty pozostałych materiałów bezpośrednio wykorzystywanych do produkcji (tj. energia, chemikalia, materiały pomocnicze),
- b) część kosztów stałych o charakterze pośrednio produkcyjnym (koszty wydziałowe), odpowiadających poziomowi tych kosztów przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych.

Koszty Sprzedaży

Koszty sprzedaży obejmują wydatki ponoszone w związku z realizacją sprzedaży. Zalicza się do nich:

Koszty bezpośrednie sprzedaży

- Koszty transportu,
- Koszty przeładunków,
- Koszty składowania,
- Koszty wynagrodzeń agentów,
- Prowizje od sprzedaży.

Koszty pośrednie sprzedaży

- Koszty personelu zewnętrznego,
- Koszty biura obsługi klienta
- Koszty promocji i reklamy,
- Pozostałe koszty związane z obsługą kanału sprzedaży.

Koszty Ogólnego Zarządu

Koszty Ogólnego Zarządu obejmują pozostałe koszty stałe, ponoszone w ramach działalności operacyjnej spółki, które nie są przypisane do kosztów wytworzenia oraz do kosztów sprzedaży. Zalicza się do nich:

- Wynagrodzenia wraz z ubezpieczeniami oraz inne koszty ponoszone na pracowników nie bezpośrednio produkcyjnych,
- Koszty usług menedżerskich,
- Czynsze za wynajem lokali, urządzeń i samochodów,
- Usługi informatyczne,
- Usługi doradztwa, prawne,
- Koszty transportu niedotyczącego sprzedaży,
- Amortyzacja środków trwałych niewykorzystywanych bezpośrednio w procesie produkcji,
- Ubezpieczenia samochodów i nieruchomości,
- Inne koszty stałe.

Leasing

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z bycia właścicielem na leasingobiorcę. Wszystkie pozostałe rodzaje leasingu są traktowane jako leasing operacyjny.

Na dzień bilansowy Spółka nie jest stroną istotnych umów spełniających kryteria leasingu finansowego.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego są odnoszone na wynik finansowy przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy. Płatności warunkowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmuje się w kosztach w okresie ich poniesienia.

W przypadku wystąpienia specjalnych zachęt motywujących do zawarcia umowy leasingu operacyjnego, ujmuje się je jako zobowiązania. Zagregowane korzyści z tytułu takich zachęt ujmuje się jako pomniejszenie kosztów wynajmu metodą liniową.

Waluty obce

Transakcje przeprowadzane w walucie innej niż polski złoty (PLN) są ujmowane w księgach po średnim kursie NBP, ogłaszanym w dniu poprzedzającym realizację transakcji. Na dzień bilansowy, aktywa i pasywa pieniężne denominowane w walutach obcych są przeliczane według średniego kursu Europejskiego Banku Centralnego, obowiązującego na ten dzień. Aktywa i pasywa niepieniężne wyceniane w wartości godziwej i denominowane w walutach obcych wycenia się według kursu obowiązującego w dniu ustalenia wartości godziwej.

Zyski i straty wynikłe z przeliczenia walut ujmowane są w wyniku za wyjątkiem wyceny instrumentów finansowych wyznaczonych do rachunkowości zabezpieczeń, w przypadku których zmiany wartości godziwej, po spełnieniu kryteriów efektywności zabezpieczenia, odnosi się bezpośrednio na kapitał własny lub na zmianę wartości godziwej pozycji zabezpieczanej (zob. poniżej zasady rachunkowości stosowane w odniesieniu do pochodnych instrumentów finansowych)

Koszty finansowania zewnętrznego

Spółka kapitalizuje istotne koszty finansowania zewnętrznego, przyporządkowane dostosowywanym składnikom aktywów.

Koszt odsetek liczony jest na bazie średniorocznego kosztu finansowania działalności Spółki i wartości zaangażowanych środków pieniężnych na zakup dostosowywanych aktywów.

Spółka nie kapitalizuje kosztów finansowania zewnętrznego zapasów nasion rzepaku, przyjmując, że aktywa te służą do produkcji wyrobów gotowych w dużych ilościach w sposób powtarzalny.

W 2018 i 2017 roku nie występowały koszty finansowania zewnętrznego podlegające aktywowaniu.

Zysk na działalności gospodarczej

Zysk na działalności gospodarczej (operacyjnej) kalkulowany jest przed uwzględnieniem kosztów i przychodów finansowych.

Podatki

Na obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego składają się: podatek dochodowy bieżący (CIT) oraz podatek dochodowy odroczony.

Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie dochodu (zysku podatkowego) danego roku obrotowego. Dochód (strata podatkowa) różni się od księgowego zysku (straty) brutto w związku z wyłączeniem przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów w latach następnych lub poprzednich oraz pozycji przychodów/kosztów, które nigdy nie będą podlegały opodatkowaniu/ nie będą kosztem podatkowym. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Podatek odroczony jest wyliczany metodą bilansową jako podatek podlegający zapłacie lub zwrotowi w przyszłości. Podstawą naliczenia podatku odroczonego jest wartość różnic przejściowych pomiędzy wartościami bilansowymi aktywów i pasywów a odpowiadającymi im wartościami podatkowymi, wykorzystywanymi do wyliczenia podstawy podatku bieżącego.

Rezerwa na podatek odroczony jest tworzona od wszystkich dodatnich różnic przejściowych podlegających opodatkowaniu, natomiast aktywa z tytułu podatku odroczonego są rozpoznawane do wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że będzie można pomniejszyć przyszłe dochody (zyski podatkowe) o rozpoznane ujemne różnice przejściowe.

Pozycja aktywów lub zobowiązanie podatkowe nie powstaje, jeśli różnica przejściowa powstaje z tytułu wartości firmy lub z tytułu pierwotnego ujęcia innego składnika aktywów lub zobowiązania w transakcji, która nie ma wpływu ani na wynik podatkowy ani na wynik księgowy.

Wartość składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego podlega analizie na każdy dzień bilansowy. W przypadku gdy spodziewane przyszłe dochody nie będą wystarczające dla realizacji składnika aktywów lub jego części, następuje odpis aktywa podatkowego.

Podatek odroczony jest wyliczany przy użyciu stawek podatkowych, które będą obowiązywać w momencie, gdy pozycja aktywów zostanie zrealizowana lub zobowiązanie stanie się wymagalne, zgodnie ze stanem prawnym, istniejącym na dzień bilansowy.

Spółka kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wykazując je per saldo w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania.

Spółka dokonuje kompensaty należności z zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku dochodowego, jeżeli ma tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz ma możliwości zapłaty podatku lub uzyskania zwrotu podatku w kwocie netto.

W przypadku połączenia jednostek gospodarczych, konsekwencje podatkowe uwzględnia się przy obliczaniu wartości firmy lub określaniu wartości udziału jednostki przejmującej w wartości godziwej netto dających się zidentyfikować aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych jednostki przejmowanej przewyższającej koszt przejęcia.

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości kosztu historycznego (cena nabycia) pomniejszonego o dokonane skumulowane umorzenie oraz zakumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości narastająco. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria ich ujmowania.

Wartość oprogramowania operacyjnego komputerów zwiększa ich wartość i wykazywana jest łącznie w środkach trwałych w grupie pozostałe środki trwałe.

Środki trwałe w budowie prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wg ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, powiększonego o istotne koszty finansowania zewnętrznego i pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości. Wartość środków trwałych w budowie zawiera również kwoty udzielonych zaliczek na poczet budowy środków trwałych.

Prawa wieczystego użytkowania gruntów wykazane są pozabilansowo jako zobowiązanie z tytułu leasingu operacyjnego, z wyjątkiem nabytych praw wieczystego użytkowania, które stanowią pozycję bilansową oraz podlegają umorzeniu przez przewidywany okres ich użytkowania, nie dłuższy niż okres przysługiwania tych praw.

Środki trwałe, z pominięciem gruntów oraz środków trwałych w budowie, amortyzuje się metodą liniową przez przewidywany okres ich użytkowania. Amortyzację rozpoczyna się w momencie rozpoczęcia użytkowania środka trwałego.

Dana pozycja aktywów trwałych może zostać usunięta ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z użytkowania lub sprzedaży takiego składnika aktywów.

Zyski lub straty wynikłe ze sprzedaży/likwidacji lub zaprzestania użytkowania środków trwałych są prezentowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodach w pozycji (Zyski) / straty na sprzedaży środków trwałych i inne koszty związane ze środkami trwałymi i są ujmowane w okresie, w którym dokonano takiego wyksięgowania.

Wartość końcowa i okres użytkowania składników aktywów trwałych podlega weryfikacji, i ewentualnej korekcie, na koniec każdego roku obrotowego.

Zyski lub straty ze sprzedaży/likwidacji lub zaprzestania użytkowania pozycji rzeczowego majątku trwałego określa się jako różnicę między przychodami ze sprzedaży a wartością bilansową tych pozycji i ujmuje się je w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Nieruchomości inwestycyjne

Za nieruchomości inwestycyjne Spółka uznaje nieruchomości, które traktowane są jako źródło przychodów z tytułu ich wynajmu lub jest utrzymywana w posiadaniu, ze względu na potencjalny przyrost jej wartości.

Nieruchomości inwestycyjne wyceniane są na dzień bilansowy w cenie nabycia pomniejszonej o skumulowaną na dzień bilansowy amortyzację oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Nieruchomości inwestycyjne podlegają amortyzacji przez okres ekonomicznej użyteczności przy zastosowaniu metody liniowej.

Spółka wybrała dla wyceny nieruchomości inwestycyjnych model wyceny oparty na cenie nabycia. Na koniec każdego roku Spółka dokonuje oceny przesłanek utraty wartości i weryfikacji okresu użytkowania i w razie konieczności dokonuje koniecznych korekt.

Nieruchomości inwestycyjne usuwane są z bilansu w przypadku ich zbycia lub likwidacji lub w przypadku stałego wycofania danej nieruchomości z użytkowania, gdy nie są spodziewane żadne przyszłe korzyści z jej sprzedaży. Wszelkie zyski lub straty wynikające z likwidacji lub sprzedaży nieruchomości inwestycyjnej są ujmowane w wyniku w okresie, w którym zdarzenie to miało miejsce.

Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia.

Wartości niematerialne przejęte przy połączeniu jednostek gospodarczych identyfikuje się i ujmuje odrębnie od wartości firmy, jeśli spełniają one definicję wartości niematerialnych. Cena nabycia takich aktywów jest równa ich wartości godziwej na dzień połączenia.

Po początkowym ujęciu wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Wartości niematerialne są amortyzowane przez okres użytkowania metodą liniową oraz poddawane testom na utratę wartości każdorazowo, gdy zaistnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. Okres amortyzacji jest weryfikowany na koniec każdego roku obrotowego.

Znaki towarowe i prawa autorskie ujmowane są w bilansie w cenie nabycia pomniejszonej o dokonane umorzenie przy użyciu metody liniowej przez okres ich użytkowania.

Oprogramowanie komputerowe prezentowane jest łącznie z wartością komputerów w rzeczowych aktywach trwałych.

Utrata wartości rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych, oprócz wartości firmy

Na koniec rocznego okresu sprawozdawczego, za który Spółka sporządza pełne sprawozdanie finansowe, Spółka dokonuje przeglądu wartości rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych w celu stwierdzenia, czy nie występują przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. W przypadku wystąpienia takich przesłanek, szacowana jest wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów, w celu ustalenia potencjalnego odpisu z tego tytułu. W sytuacji, gdy składnik aktywów nie generuje przepływów pieniężnych, które są w znacznym stopniu niezależnymi od przepływów generowanych przez inne aktywa, analizę przeprowadza się dla grupy aktywów generujących przepływy pieniężne, do której należy dany składnik aktywów.

Wartość odzyskiwalna ustalana jest jako kwota wyższa z dwóch wartości: wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży lub wartość użytkowa. Ta ostatnia wartość odpowiada wartości bieżącej szacunku przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy użyciu stopy dyskonta uwzględniającej aktualną rynkową wartość pieniądza w czasie oraz ryzyko specyficzne dla danego aktywa.

Jeżeli wartość odzyskiwalna jest niższa od wartości księgowej netto składnika aktywów (lub grupy aktywów), wartość księgowa jest pomniejszana do wartości odzyskiwalnej. Strata z tytułu utraty wartości jest ujmowana jako koszt w okresie, w którym wystąpiła.

W momencie gdy utrata wartości ulega odwróceniu, wartość netto składnika aktywów (lub grupy aktywów) zwiększana jest do nowej oszacowanej wartości odzyskiwalnej, nie wyższej jednak od wartości netto tego składnika aktywów jaka byłaby ustalona, gdyby utrata wartości nie została rozpoznana w poprzednich latach. Odwrócenie utraty wartości ujmowane jest w pozostałych przychodach.

Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika aktywów jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową.

Zapasy

Spółka wycenia materiały i towary według cen nabycia. Cenę nabycia stanowi cena zakupu bez podlegającemu odliczeniu podatku od towarów i usług, obniżona o rabaty, opusty i inne zmniejszenia, a powiększona o cło oraz koszty związane bezpośrednio z zakupem i przystosowaniem materiału do stanu zdatnego do używania, tj. koszty transportu do miejsca docelowego, koszty załadunku i wyładunku, koszty ubezpieczenia materiału podczas transportu.

Wartość zapasów obejmuje również korektę z tytułu wyceny zapasu, jako pozycji zabezpieczanej, do wartości godziwej, w ramach stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Wyroby gotowe wyceniane są według kosztu wytworzenia, natomiast produkty uboczne w cenie sprzedaży netto.

Na koszty wytworzenia składają się koszty materiałów, tj. surowców, opakowań, koszty pozostałych materiałów bezpośrednio wykorzystywanych do produkcji (tj. energia, chemikalia, materiały pomocnicze) oraz część kosztów stałych o charakterze bezpośrednio i ogólnoprodukcyjnym, odpowiadających poziomowi tych kosztów przy normalnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Do składników środków pieniężnych i ich ekwiwalentów zaliczane są środki pieniężne na rachunkach bankowych oraz inne krótkoterminowe inwestycje o wysokiej płynności, takie jak obligacje, papiery dłużne, etc.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe Spółka klasyfikuje do następujących kategorii:

- zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej poprzez wynik finansowy,
- pozostałe zobowiązania (w tym pożyczki i kredyty)

Zobowiązania finansowe i instrumenty kapitałowe są klasyfikowane w zależności od ich treści ekonomicznej wynikającej z zawartych umów.

Spółka zaprzestaje ujmowania zobowiązań finansowych wyłącznie wówczas, gdy zostaną wykonane, unieważnione lub gdy wygasną.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej poprzez wynik finansowy

Do tej kategorii Spółka kwalifikuje instrumenty pochodne (kontrakty forward, futures lub swap) oraz kontrakty zakupu (surowców) z wbudowanym instrumentem finansowym, wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, za wyjątkiem tych, które spełniają kryteria efektywności zabezpieczenia w ramach stosowanej rachunkowości zabezpieczeń. Wartość godziwą ww. instrumentów finansowych znajdujących się w portfelu Spółki ustala się w oparciu o kursy walutowe oraz ceny rynkowe aktualne na dzień bilansowy lub moment rozliczenia instrumentu pochodnego.

Pozostałe zobowiązania finansowe

Kredyty i pożyczki ujmowane są w wartości uzyskanych wpływów pomniejszonych o koszty bezpośrednio pozyskania środków. Koszty finansowe, łącznie z prowizjami płatnymi w momencie spłaty lub umorzenia oraz kosztami bezpośrednimi zaciągnięcia kredytów, ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej i zwiększają wartość księgową instrumentu z uwzględnieniem spłat dokonanych w bieżącym okresie, za wyjątkiem przypadków, kiedy wartość nominalna zobowiązania jest zbliżona do wartości zamortyzowanego kosztu; wówczas takie zobowiązania prezentuje się w bilansie w kwocie wymagającej zapłaty na dzień bilansowy.

Kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty o nieokreślonym okresie spłaty wyceniane są według wartości wymagającej zapłaty na dzień bilansowy tj. wraz z odsetkami należnymi na dzień bilansowy.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług nie są instrumentem odsetkowym i wykazywane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości nominalnej.

Instrumenty pochodne

Spółka wykorzystuje instrumenty pochodne dla zabezpieczenia dwóch istotnych rodzajów ryzyka występujących w toku prowadzonej działalności – ryzyka kursowego oraz ryzyka zmian cen towarów. Dla zabezpieczenia przed ryzykiem kursowym przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zakupami i sprzedażą, wyrażonych lub denominowanych w walutach obcych, jak również sald należności i zobowiązań, wykorzystywane są walutowe kontrakty terminowe typu forward. Dla ograniczenia wpływu zmienności cen towarów na wynik finansowy Spółka stosuje kontrakty towarowe typu futures.

Spółka nie wykorzystuje instrumentów pochodnych dla celów spekulacyjnych.

Wykorzystywane przez spółkę instrumenty pochodne zaliczane są do grupy aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy, za wyjątkiem tych, które spełniają kryteria efektywności zabezpieczenia w ramach stosowanej rachunkowości zabezpieczeń. Spółka ujmuje instrumenty pochodne na dzień zawarcia w wartości godziwej, która jest równa zero, a następnie wycenia je na dzień rozliczenia, nie później jednak niż na dzień bilansowy, w wartości godziwej, bez pomniejszania o ewentualne koszty transakcji.

Wartość godziwa walutowych kontraktów forward jest ustalana poprzez odniesienie do aktualnych kursów terminowych, natomiast wartość godziwą kontraktów towarowych ustala się poprzez odniesienie do bieżących cen towarów. W wyniku wyceny kontraktu terminowego do wartości godziwej mogą powstać aktywa lub zobowiązania finansowe. Aktywa finansowe stanowią dodatnią wycenę do wartości godziwej instrumentu, natomiast ujemna wartość godziwa instrumentu stanowi zobowiązanie finansowe. Oszacowane w ten sposób wartości aktywów lub zobowiązań finansowych stanowią wartości możliwe do uzyskania lub konieczne do zapłaty na dzień bilansowy.

Zyski i straty z tytułu zmian wartości godziwej instrumentów pochodnych, za wyjątkiem tych, które stanowią pozycje zabezpieczające w rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych, są bezpośrednio odnoszone do rachunku zysków i strat okresu, w którym powstały.

Aktywa finansowe są wyłączane z bilansu, gdy wygasły prawa do przepływów pieniężnych z określonego składnika aktywów, natomiast zobowiązanie finansowe jest usuwane z bilansu, gdy wygasa, tj. kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty finansowe lub umowy nie będące instrumentami finansowymi traktowane są jako oddzielne instrumenty pochodne, jeżeli charakter wbudowanego instrumentu oraz ryzyka z nim związane nie są ściśle powiązane z charakterem umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi i jeżeli umowy zasadnicze nie są wyceniane według wartości godziwej, której zmiany są ujmowane w rachunku wyników.

Rachunkowość zabezpieczeń

Na podstawie par 7.2.21 MSSF 9 „Instrumenty finansowe” Spółka podjęła decyzję o dalszym stosowaniu wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 „Instrumenty finansowe”, zamiast wymogów zawartych w rozdziale 6 Standardu.

Spółka stosuje rachunkowość zabezpieczenia wartości godziwej.

Zabezpieczenie ryzyka cen towarów związanych zarówno z istniejącymi w bilansie stanami zapasów nasion rzepaku jak i z uprawdopodobnionymi przyszłymi zobowiązaniami wynikającymi z zawartych kontraktów na zakup nasion, kwalifikowane jest jako zabezpieczenie wartości godziwej.

Spółka zawiera kontrakty zabezpieczające typu futures w celu ograniczenia ryzyka zmian wartości godziwej surowców. Celem transakcji zabezpieczających jest dostosowanie wartości zakupionego rzepaku w możliwie dużym stopniu do ceny rynkowej, jaka będzie się kształtować na rynku w określonym czasie w przyszłości.

Stosowane instrumenty zabezpieczające prowadzą do osiągnięcia wysokiej kompensaty pomiędzy zmianą wartości pozycji zabezpieczanej (zapas nasion rzepaku lub firm commitment – kontraktów na dostawy rzepaku z określoną ceną zakupu) oraz instrumentu zabezpieczającego. Stosowane zabezpieczenie przekłada się na dopasowanie wartości zapasu, nabytego po ustalonej wcześniej cenie stałej, do cen rynkowych.

Spółka wdrożyła rachunkowość zabezpieczeń z wykorzystaniem opisanych powyżej instrumentów pochodnych, wyznaczonych na zabezpieczenie wartości godziwej określonych pozycji zapasów, które są źródłem ryzyka towarowego. Zabezpieczenie wartości godziwej jest to ograniczenie zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian wartości godziwej ujętego w bilansie składnika aktywów lub zobowiązań wynikających z określonego ryzyka lub uprawdopodobnionych przyszłych zobowiązań.

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych wyznaczonych jako zabezpieczenie wartości godziwej ujmowane są, równoległe ze zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, w wyniku finansowym.

Przy rozpoczęciu powiązania zabezpieczającego Spółka dokumentuje relację między instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną oraz cele zarządzania ryzykiem, a także strategię realizacji różnych transakcji zabezpieczających. Spółka dokumentuje również efektywność, z jaką zastosowany instrument zabezpieczający kompensuje zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych pozycji zabezpieczanej, zarówno w chwili zaistnienia powiązania, jak i na bieżąco w późniejszych okresach. Spółka przestaje stosować rachunkowość zabezpieczeń, jeżeli nastąpi rozwiązanie powiązania zabezpieczającego, instrument

zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, zakończony lub zrealizowany, lub nie spełnia kryteriów rachunkowości zabezpieczeń.

Rezerwy

Rezerwy tworzy się w przypadku wystąpienia w jednostce bieżących zobowiązań (prawnych lub zwyczajowo oczekiwanych), będących konsekwencją zdarzeń z przeszłości, których konieczność uregulowania (wypływ ze Spółki środków zawierających korzyści ekonomiczne) przez Spółkę jest prawdopodobna, a wielkość tych zobowiązań może być wiarygodnie wyceniona.

Ujmowana wartość rezerwy odzwierciedla możliwie najdokładniejszy szacunek kwoty wymaganej do rozliczenia bieżącego zobowiązania na dzień bilansowy, z uwzględnieniem ryzyka i niepewności związanej z tym zobowiązaniem. W przypadku wyceny rezerwy metodą szacunkowych przepływów pieniężnych koniecznych do rozliczenia bieżącego zobowiązania, jej wartość bilansowa odpowiada wartości bieżącej tych przepływów.

Restrukturyzacja

Rezerwa na koszty restrukturyzacji ujmowana jest tylko wtedy, gdy Spółka opracowała szczegółowy i formalny plan restrukturyzacji i ogłosiła wszystkim zainteresowanym stronom zamiar jego realizacji lub jego główne założenia. Wycena rezerwy restrukturyzacyjnej obejmuje wyłącznie bezpośrednie koszty restrukturyzacji, czyli kwoty niezbędne do przeprowadzenia restrukturyzacji i nie związane z bieżącą działalnością Spółki.

Koszty świadczeń emerytalnych i rentowych

Rezerwa z tytułu świadczeń emerytalnych i rentowych prezentowana w Sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych wyceniana jest w wartości godziwej zobowiązań z tytułu przyszłych świadczeń emerytalnych i rentowych. Zobowiązanie to kalkulowane jest metodami aktuarialnymi. Zyski i straty aktuarialne są ujmowane w kapitale rezerwowym Spółki.

Zmiana stosowanych zasad (polityki) rachunkowości

W związku z wejściem w życie MSSF 9 „Instrumenty finansowe („Standard”), Spółka zmieniła sposób rozpoznawania strat kredytowych z modelu strat poniesionych na model strat oczekiwanych oraz wprowadziła następujące zmiany do stosowanych zasad rachunkowości:

Aktywa finansowe:

Na dzień bilansowy Spółka przeprowadza:

- (i) test klasyfikacyjny polegający na ocenie modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, tj. określenie, czy spodziewane przepływy pieniężne będą pochodziły z umownych przepływów pieniężnych (do terminu ściągnięcia), ze sprzedaży aktywów (przeznaczone do sprzedaży), czy z obu tych źródeł, oraz
- (ii) test charakterystyki umownych przepływów pieniężnych (ang. SPPI), tj. sprawdzenie czy płatności reprezentują tylko spłatę kwoty kapitału i odsetki.

W zależności od wyników obydwu testów wyceny aktywów finansowych dokonuje się odpowiednio:

- według zamortyzowanego kosztu,
- według wartości godziwej z ujęciem skutków w pozostałych całkowitych dochodach,
- według wartości godziwej z ujęciem skutków w wyniku finansowym.

Środki pieniężne wyceniane są według zamortyzowanego kosztu tj. wraz z należnymi na dzień bilansowy odsetkami, oraz pomniejszonymi o wartość przewidywanych strat kredytowych. Spółka przeprowadza szacunek odpisów na środki pieniężne w oparciu o prawdopodobieństwo niewypłacalności w okresie umownym, który jest krótszy niż 3 miesiące. Prawdopodobieństwo to ustala się na podstawie strat kredytowych w poprzednich okresach oraz na podstawie zewnętrznych ratingów. Ryzyko kredytowe określane jest na podstawie zewnętrznych ratingów kontrahentów / banków lub ratingów danego kraju.

W ramach portfela należności z tytułu dostaw i usług Spółka rozróżnia dwie kategorie:

1. Należności oddane do faktoringu

W ramach podpisanej umowy na factoring pełny, Spółka zbywa prawa do swoich wierzytelności w zamian za wcześniejszą płatność. Ponieważ należności od klientów objętych umową faktoringową nie spełniają kryteriów modelu „utrzymywane w celu ściągnięcia” oraz „utrzymywane w celu ściągnięcia i sprzedaży” w związku z tym zaliczane są do kategorii „wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy”. Skutki wyceny do wartości godziwej ujmowane są w wyniku finansowym. Należności te sprzedawane są z dyskontem. Wartość godziwą ustala się na podstawie kwotowań w transakcjach z faktorem, tj. po potrąceniu dyskonta.

2. Należności poza faktoringiem

Tę kategorię należności Spółka utrzymuje do terminu ściągłości, a płatności reprezentują wyłącznie spłatę kapitału oraz odsetki (spełniony test SPPI), w związku z czym należności podlegają wycenie w skorygowanej cenie nabycia. Należności te podlegają odpisowi z tytułu utraty wartości wg. modelu straty oczekiwanej. Należności nie zawierają

istotnego elementu finansowania, z związku z tym odpis z tytułu utraty wartości wyliczany jest na podstawie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia należności.

Spółka stosuje uproszczoną matrycę odpisów w poszczególnych przedziałach wiekowych zawierającą korektę „forward looking”. Dla obliczenia współczynnika niewypełnienia zobowiązania, Spółka dokonuje podziału sald należności na jednorodne grupy (sektory) na bazie podobieństwa ryzyka kredytowego, oraz zachowania klientów w przeszłości. W wyniku analizy Spółka ustaliła, że występują sektory:

- kanał tradycyjny,
- kanał nowoczesny,
- kanał profesjonalny,
- agri,
- export,
- należności od podmiotów powiązanych,
- pozostałe.

Spółka przyjęła następujące, współczynniki korekty „forward looking” dla przedziałów wiekowych: do 30 dni; od 30 do 60 dni; od 60 do 90 dni i powyżej 90 dni:

	Bieżące i do 30 dni	Należności niespłacone po		
		30 dniami	60 dniami	90 dniami
Wartość współczynnika	0,2%	0,3%	5,0%	10,0%

Tak ustalone współczynniki skorygowane zostały o wpływ historycznych strat kredytowych w poszczególnych sektorach. Współczynniki skorygowane dla sektorów stanowią sumę współczynnika niespłacalności i iloraz strat kredytowych i wartość sprzedaży w poszczególnych sektorach za analizowany okres.

Za straty kredytowe Spółka przyjęła:

- należności przeterminowane powyżej 1 roku (wg. informacji na dzień bilansowy),
- należności przeterminowane skierowane w badanym okresie na drogę postępowania sądowego itp.,
- należności przeterminowane, co do których Zarząd podjął decyzję o odstąpieniu od ich dochodzenia.

Ponadto Spółka dokonuje przeglądu należności uznanych jako nieobsługiwane. Należności przyjęte do analizy indywidualnej ze względu na przesłanki utraty wartości (głównie należności skierowane na drogę sądową i przeterminowane powyżej 180 dni) są w całości objęte utratą wartości.

Zastosowanie MSSF 15 „przychody z umów z klientami”

MSSF 15 określił nowe podejście do analizy umów z kontrahentami wprowadzając pięciostopniowy model pomiaru oraz rozpoznawania przychodów ze sprzedaży.

Spółka zaimplementowała powyższy model do analizy umów z klientami. Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzono iż implementacja standardu MSSF 15 nie ma wpływu na sprawozdanie Spółki.

Zmiany prezentacyjne w opublikowanym sprawozdaniu finansowym za rok 2017.

W Sprawozdaniu z całkowitych dochodów Spółka dokonała zmiany prezentacyjnej zrealizowanych instrumentów pochodnych (walutowych i towarowych) oraz zrealizowanych różnic kursowych, które do tej pory prezentowane były w pozycji pn. **Koszty wytworzenia sprzedanych produktów**. Obecnie, wartości te prezentowane są łącznie z niezrealizowanymi instrumentami pochodnymi (walutowymi i towarowymi) oraz niezrealizowanymi różnicami kursowymi, w poz. pn. **(Zyski) / straty z wyceny instrumentów pochodnych oraz różnic kursowych**.

W związku z powyższym, przekształceniu uległy dane porównawcze za rok 2017, zgodnie z poniższą tabelą

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	Opublikowane dane za 2017 rok	Skorygowane dane za 2017 rok	Zmiana prezentacyjna
	tys. PLN	tys. PLN	tys. PLN
Koszty wytworzenia sprzedanych produktów	2.134.660	2.113.619	(21.041)
(Zyski) / straty z wyceny instrumentów pochodnych oraz różnic kursowych	449	21.490	21.041

3. PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW I TOWARÓW

Przychody ze sprzedaży Spółki prezentują się następująco:

	Za okres 12 miesięcy zakończonych 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończonych 31/12/2017 PLN'000	Zmiana % PLN'000
Przychody ze sprzedaży produktów			
Oleje luzem	822 649	785 141	4,8%
Śruta rzepakowa	471 774	404 467	16,6%
Oleje konfekcjonowane	547 102	521 098	5,0%
Margaryny konsumenckie	294 290	299 878	-1,9%
Margaryny profesjonalne	103 683	108 880	-4,8%
Tłuszcze cukiernicze	169 714	210 957	-19,6%
Pozostałe	16 981	14 393	18,0%
Sprzedaż produktów	2 426 193	2 344 814	3,5%
Przychody ze sprzedaży towarów			
Oleje luzem	130 321	86 900	50,0%
Śruta rzepakowa	-	474	-100,0%
Oleje konfekcjonowane	20 467	29 288	-30,1%
Margaryny konsumenckie	77 814	79 315	-1,9%
Nasiona rzepaku	-	769	-100,0%
Pozostałe	12 082	5 945	103,2%
Sprzedaż towarów	240 684	202 691	18,7%
Sprzedaż razem	2 666 877	2 547 505	4,7%

Struktura terytorialna sprzedaży produktów i towarów:

	Za okres 12 miesięcy zakończonych 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończonych 31/12/2017 PLN'000	Zmiana % PLN'000
Przychody ze sprzedaży produktów			
Kraj	2 142 197	2 099 995	2,0%
Eksport	283 996	244 819	16,0%
Sprzedaż produktów	2 426 193	2 344 814	3,5%
Przychody ze sprzedaży towarów			
Kraj	222 249	185 731	19,7%
Eksport	18 435	16 960	8,7%
Sprzedaż towarów	240 684	202 691	18,7%
Sprzedaż razem	2 666 877	2 547 505	4,7%

4. SEGMENTY OPERACYJNE

Rozpoznane Segmenty Operacyjne

Zidentyfikowane i ujawnione w ramach działalności operacyjnej Spółki segmenty operacyjne są pochodną podziałów dokonywanych dla wewnętrznych celów zarządczych Spółki, jak i dla potrzeb konsolidacji z grupą Bunge. Spółka rozpoznała dwa podstawowe segmenty działalności:

- Segment Produktów Masowych (Agri)
- Segment Produktów Spożywczych (Food)

Segment Produktów Masowych (Agri) obejmuje działalność:

- w zakresie przerobu nasion rzepaku - działalność od zakupu nasion do sprzedaży rzepakowego oleju surowego/odsłanionego, śruty rzepakowej, ewentualnie odsprzedaży nasion rzepaku do podmiotów zewnętrznych lub do segmentu Food
- w zakresie pozostałych olejów - działalność od zakupu od stron trzecich pozostałych olejów (również rzepakowego) w stanie surowym lub rafinowanym, do sprzedaży ich do podmiotów zewnętrznych lub do segmentu Food.

Segment Produktów Spożywczych (Food) - obejmuje działalność od zakupu od segmentu Agri olejów surowych i rafinowanych, pochodzących z zakupu od stron trzecich, do sprzedaży do stron trzecich: olejów rafinowanych, olejów butelkowanych, margaryn konsumenckich i profesjonalnych, tłuszczów cukierniczych. Segment Food nie dokonuje transakcji sprzedaży do segmentu Agri.

Ustalenie wielkości, wartości i kosztu obrotów wewnętrznych pomiędzy segmentami

Tak zdefiniowana działalność segmentów powoduje konieczność realizacji obrotu wewnętrznego pomiędzy nimi, w zakresie sprzedaży z segmentu Agri do segmentu Food oleju rzepakowego surowego.

Wolumen obrotów wewnętrznych, określany na każdy dzień bilansowy, kalkulowany jest jako ekwiwalent produkcji sprzedanej, tj. jako ilość oleju rzepakowego surowego potrzebnego do wyprodukowania ilości wyrobów gotowych segmentu Food, sprzedanej w danym okresie sprawozdawczym.

Ceny realizacji sprzedaży między segmentami (ceny transferowe) oleju rzepakowego surowego są cenami rynkowymi, określonymi na podstawie notowań giełdowych ustalanych na różne okresy obowiązywania dla różnych asortymentów wyrobów gotowych segmentu Food.

Dla rzepakowego oleju rafinowanego sprzedanego do stron trzecich, cena sprzedaży z segmentu Agri do segmentu Food ustalana jest poprzez odjęcie od rzeczywistej ceny realizacji sprzedaży do stron trzecich, stałej premii rafinacyjnej, ustalonej na dany okres na bazie rynkowych premii rafinacyjnych (różnica pomiędzy rynkową ceną oleju rafinowanego a ceną oleju surowego).

Koszt własny sprzedanych wyrobów/surowców w ramach obrotu między segmentami ustalany jest w wysokości:

- dla sprzedaży oleju rzepakowego surowego z produkcji własnej – w wysokości bieżącej ceny standardowej nasion rzepaku, korygowanej o aktualne uzyski produkcyjne i cenę sprzedaży śruty rzepakowej (podstawowy produkt uboczny przy produkcji oleju surowego,
- dla sprzedaży pozostałych surowców – w wysokości historycznych kosztów nabycia.

Podział pozostałych elementów części operacyjnej rachunku wyników

Koszty produkcji – koszty bezpośrednio produkcyjne (wydziałów produkcyjnych) alokowane są do segmentów zgodnie z alokacją rodzajów produkowanych produktów; koszty pośrednio produkcyjne (wydziały pomocnicze i administracja zakładów produkcyjnych) alokowane są do segmentów na podstawie ustalonych na dany rok obrotowy stałych współczynników alokacji określonych na bazie planowanego zaangażowania poszczególnych działów w produkcję dla poszczególnych segmentów.

Koszty sprzedaży alokowane są do segmentów analogicznie jak sama sprzedaż. Wszystkie koszty związane z transakcjami sprzedaży dotyczące produktów i towarów kwalifikowanych do segmentu Agri są przypisywane temu segmentowi. Analogicznie, wszystkie koszty sprzedaży związane z transakcjami sprzedaży produktów i towarów kwalifikowanych do segmentu Food są przypisywane do segmentu Food.

Koszty ogólnego zarządu podlegają podziałowi na zasadzie przypisania poszczególnych działów operacyjnych do danego segmentu. Kryterium przypisania stanowi rodzaj wykonywanych zadań w ramach danego działu. Koszty działów ogólnoadministracyjnych, zarządzających obiema sferami działalności, przypisane są do obydwu segmentów w proporcji 1/1.

Różnice kursowe:

Różnice powstałe na instrumentach finansowych alokowane są do segmentu Agri w zakresie:

- całość niezrealizowanych wyników na instrumentach pochodnych,
- część zrealizowanych wyników na instrumentach pochodnych związana z realizacją zabezpieczeń dotyczących działalności segmentu Agri i dla których prowadzona jest rachunkowość zabezpieczeń,
- całość zrealizowanych różnic kursowych na instrumentach pochodnych nie ujętych w rachunkowości zabezpieczeń.

Część zrealizowanych wyników na transakcjach zabezpieczających, ujętych w ramach rachunkowości zabezpieczeń, dotyczących zabezpieczenia wartości wpływów ze sprzedaży oleju rafinowanego luzem alokowana jest do segmentu Produktów Spożywczych.

Pozostałe różnice kursowe (powstałe na wycenie pozycji bilansowych lub wynikające z realizacji zapłat i otrzymanych płatnościach w walucie obcej) alokowane są do segmentu Agri. Spółka alokuje do poszczególnych segmentów pozycje ze sprawozdania z całkowitych dochodów tylko do poziomu zysku operacyjnego.

Podział Bilansu

Zapasy

Kryterium podziału zapasów jest zbieżne z kryteriami stosowanymi przy wyróżnieniu obrotów segmentu, co pozwala na szczegółową identyfikację zapasów przyporządkowanych do danego segmentu.

Rozrachunki z dostawcami/klientami

Zarówno dostawcy, jak i klienci, zostali przyporządkowani do danego segmentu na podstawie kryterium rodzaju, odpowiednio, nabywanego materiału/towaru, sprzedawanego produktu/towaru. Umożliwia to identyfikację wszystkich zobowiązań/należności dla danego segmentu. Przegląd poprawności tych alokacji dokonywany jest raz w roku.

Środki trwałe

Kryterium alokacji środków trwałych do segmentów jest, analogicznie jak dla alokacji kosztów, przypisanie poszczególnych działów operacyjnych do danego segmentu.

Środki trwałe w budowie

Wszelkie zwiększenia wartości majątku trwałego w ramach segmentu Agri dokonywane są wyłącznie w momencie przyjęcia środka trwałego do używania. Całość nakładów na środki trwałe w budowie wykazywana jest w ramach segmentu Food.

Wartości niematerialne

Alokacja wartości niematerialnych do poszczególnych segmentów oparta jest na szczegółowej identyfikacji tych aktywów do danego segmentu.

Wartość firmy

Wartość firmy powstała w wyniku połączenia, które miało miejsce 13 grudnia 2006 roku. Wartość firmy została wyliczona w oparciu o wartość godziwą aktywów netto poszczególnych przejętych spółek.

Spółka przypisała wartość firmy do obydwu wyodrębnionych segmentów, które odpowiadają definicji najniższemu poziomowi, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze. Alokacja wartości firmy do obydwu segmentów została dokonana wg struktury segmentowej nadwyżki przekazanych płatności nad udziałem Spółki w wartości godziwej netto dających się zidentyfikować aktywów i zobowiązań jednostek przejmowanych na dzień przejęcia.

Wartość firmy została następująco przypisana do segmentów:

	Segment Agri	Segment Food	Razem
Wartość firmy (PLN'000)	28.544	55.249	83.793
Wartość firmy (%)	34,1%	65,9%	100%

Zadłużenie

Zadłużenie alokowane jest do segmentów wg struktury aktywów netto.

Pozostałe pozycje bilansowe

Wszelkie nieuwzględnione w ramach podstawowego rozdziału elementy bilansu są a priori przyporządkowywane do segmentu Food. Wiąże się to z założeniem, iż w ramach tego segmentu wykazywane są wszelkie rozliczenia ze stronami trzecimi, nie będące konsekwencją takich operacji jak sprzedaż i zakupy.

Podstawowe miary i kryteria oceny wyników działalności segmentów biznesowych

Spółka stosuje dwie zasadnicze miary dla oceny swoich segmentów biznesowych:

- Wynik operacyjny (EBIT), rozumiany jako zysk operacyjny, tj, przed opodatkowaniem i kosztami/przychodami finansowymi
- Zwrot na aktywach netto (RONA)

Zwrot na aktywach netto ustalany jest wyłącznie wobec aktywów pracujących, czyli po eliminacji z majątku trwałego wartości środków trwałych w budowie. Jest to istotne założenie, gdyż w ten sposób eliminowany jest fakt wykazywania w ramach segmentu Food nakładów, które ostatecznie częściowo zwiększą również wartość majątku trwałego segmentu Agri.

Poniżej przedstawione zostały podstawowe informacje finansowe dotyczące segmentów operacyjnych.

Aktywa i zobowiązania segmentów

	AGRI		FOOD		RAZEM	
	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000
Aktywa						
Aktywa trwałe	128 880	130 739	202 555	214 092	331 435	344 831
Aktywa obrotowe	434 337	347 476	285 336	265 042	719 673	612 518
Aktywa ogółem	563 217	478 215	487 891	479 134	1 051 108	957 349
Zobowiązania długoterminowe	1 819	1 804	3 790	4 054	5 609	5 858
Zobowiązania krótkoterminowe (bez kredytów i pożyczek)	261 162	170 415	77 803	141 781	338 965	312 196
Zobowiązania ogółem (bez kredytów i pożyczek)	262 981	172 219	81 593	145 835	344 574	318 054
Aktywa netto (aktywa ogółem pomniejszone o zobowiązania ogółem, bez kredytów i pożyczek)	300 236	305 996	406 298	333 299	706 534	639 295
Zadłużenie	-	-	-	-	-	-

Przychody i wyniki segmentów oraz pozostałe informacje

	AGRI		FOOD		WYŁĄCZENIA		RAZEM	
	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000
Przychody								
Sprzedaż do stron trzecich	1 128 467	972 096	1 555 316	1 589 797	-	-	2 683 783	2 561 893
Sprzedaż między segmentami	717 575	729 451	-	-	(717 575)	(729 451)	-	-
Przychody ogółem	1 846 042	1 701 547	1 555 316	1 589 797	(717 575)	(729 451)	2 683 783	2 561 893
Zysk operacyjny (EBIT)	51 134	(13 597)	71 951	65 745	-	-	123 085	52 148
Pozostałe informacje								
Nakłady inwestycyjne (w tym zmiana stanu zaliczek na zakup środków trwałych i wartości niematerialnych)	6 280	257	6 320	22 076	-	-	12 600	22 333
Amortyzacja środków trwałych	10 249	9 432	12 343	14 956	-	-	22 592	24 388
Amortyzacja wartości niematerialnych	2	2	2 334	3 238	-	-	2 336	3 240
Amortyzacja nieruchomości inwestycyjnych	86	79	122	118	-	-	208	197
Odpis z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	-	-	3 475	3 475	-	-	3 475	928

Przychody ze sprzedaży głównych produktów i usług (bez transakcji międzysegmentowych)

	AGRI		FOOD		RAZEM	
	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000
Przychody ze sprzedaży produktów						
Oleje luzem	527 184	478 305	295 465	306 836	822 649	785 141
Śruta rzepakowa	471 774	404 467	-	-	471 774	404 467
Oleje konfekcjonowane	-	-	547 102	521 098	547 102	521 098
Margaryny konsumenckie	-	-	294 290	299 878	294 290	299 878
Margaryny profesjonalne	-	-	103 683	108 880	103 683	108 880
Tłuszcze cukiernicze	-	-	169 714	210 957	169 714	210 957
Pozostałe	119	1 769	16 862	12 624	16 981	14 393
Sprzedaż produktów	999 077	884 541	1 427 116	1 460 273	2 426 193	2 344 814
Przychody ze sprzedaży towarów						
Oleje luzem	125 053	83 261	5 268	3 639	130 321	86 900
Śruta rzepakowa	-	474	-	-	-	474
Oleje konfekcjonowane	-	-	20 467	29 288	20 467	29 288
Margaryny konsumenckie	-	-	77 814	79 315	77 814	79 315
Nasiona rzepaku	-	769	-	-	-	769
Pozostałe	-	-	12 082	5 945	12 082	5 945
Sprzedaż towarów	125 053	84 504	115 631	118 187	240 684	202 691
Sprzedaż razem	1 124 130	969 045	1 542 747	1 578 460	2 666 877	2 547 505

Zwrot na aktywach netto

	AGRI		FOOD		RAZEM	
	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000
średni stan aktywów	515 000	459 134	471 493	488 965	986 493	948 099
średni stan zobowiązań (bez kredytów i pożyczek)	171 285	181 348	157 224	146 052	328 509	327 400
średni stan aktywów netto	343 715	277 786	314 269	342 913	657 984	620 699
Zysk/(Strata) operacyjny	51 134	(13 597)	71 951	65 745	123 085	52 148
Podatek dochodowy (od zysku operacyjnego)	(9 715)	2 583	(13 671)	(12 492)	(23 386)	(9 908)
Zysk/(Strata) operacyjny pomniejszony o podatek	41 419	(11 014)	58 280	53 253	99 699	42 240
Zwrot na aktywach netto	12,1%	-4,0%	18,5%	15,5%	15,2%	6,8%

Informacje o wiodących klientach

W Spółce nie występuje koncentracja przychodów ze sprzedaży do zewnętrznego pojedynczego klienta, które stanowiłyby co najmniej 10 procent łącznych przychodów Spółki w prezentowanym okresie.

5. KOSZTY WEDŁUG RODZAJU

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Amortyzacja	24 920	27 607
Zużycie materiałów i energii	2 035 979	2 029 630
Usługi obce	173 226	155 091
Podatki i opłaty	6 363	5 820
Wynagrodzenia	69 532	67 024
Ubezpieczenia społeczne	11 255	11 018
Inne koszty pracownicze	5 380	5 483
Pozostałe koszty rodzajowe (delegacje, koszty utrzymania obiektów socialnych i inne)	1 707	2 238
Razem koszty rodzajowe	2 328 362	2 303 911
Zmiana stanu zapasów, produktów i rozliczeń międzyokresowych	(2 315)	(10 334)
Koszty sprzedaży	(151 215)	(146 686)
Koszty ogólnego zarządu	(37 215)	(33 272)
Koszty wytworzenia sprzedanych produktów	2 137 617	2 113 619

6. POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Sprzedaż usług	13 511	12 052
Należne kary umowne	705	549
Odszkodowania	1 087	-
Rozwiązanie rezerw z lat ubiegłych	1 000	527
Rozwiązanie rezerwy na WUG	-	679
Pozostałe przychody	603	581
	16 906	14 388

7. POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Koszt sprzedanych usług	10 981	7 853
Koszty kontraktu produkcyjnego na oleje jadalne	219	219
Koszty sprzedaży certyfikatów energetycznych	-	-
Odpis aktualizujący wartość należności	252	123
Odpis aktualizujący wartość zapasów	831	262
Likwidacja opakowań	-	235
Koszty sprzedaży zakupionych materiałów	-	215
Rezerwa na sprawy sporne	260	-
Rezerwa na koszty związane z naruszeniem praw autorskich	-	400
Rezerwa na WUG	-	681
Rozliczenie nadpłaty podatku od nieruchomości	-	1 696
Koszty reklasyfikacji oleju	440	-
Koszty utrzymania - zlikwidowany zakład w Gdańsku	272	1 545
Koszty utrzymania wynajmowanych budynków	216	882
Podatki i opłaty dot. wynajmowanych budynków	-	1 114
Koszty najmu wagonów	643	-
Kary, odszkodowania	614	-
Darowizny	-	221
Inne koszty	688	1 327
	15 416	16 773

8. PRZYCHODY I KOSZTY FINANSOWE

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Przychody finansowe		
Otrzymane odsetki za zwłokę	135	45
Otrzymane odsetki od udzielonych pożyczek	24	1
Odsetki od środków pieniężnych, lokaty	2 320	2 152
	2 479	2 198
Koszty finansowe		
Koszty odsetek - kredyty i pożyczki	982	392
Zapłacone odsetki za zwłokę	16	29
Koszty faktoringu	3 635	3 369
	4 633	3 790

9. ZYSKI/(STRATY) Z TYTUŁU WYCENY INSTRUMENTÓW POCHODNYCH I RÓŻNIC KURSOWYCH

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Niezrealizowany wynik na walutowych instrumentach pochodnych		
- zyski	6 630	23 033
- straty	6 444	37 484
Zrealizowany wynik na walutowych instrumentach pochodnych		
- zyski	34 939	56 008
- straty	28 377	62 152
Niezrealizowany wynik na towarowych instrumentach zabezpieczających		
- zyski	4 243	44 747
- straty	2 270	35 100
Zrealizowany wynik na towarowych instrumentach zabezpieczających		
- zyski	66 880	3 444
- straty	74 444	13 435
Niezrealizowany wynik na pozycji zabezpieczanej ujęty jako korekta zapasów		
- zyski	3 404	91
- straty	2 114	-
Zrealizowany wynik na pozycji zabezpieczanej ujęty jako korekta zapasów		
- zyski	-	-
- straty	91	3 094
Niezrealizowane różnice kursowe		
- zyski	4 322	5 406
- straty	958	1 047
Zrealizowane różnice kursowe		
- zyski	1 336	4 557
- straty	6 368	6 464
	688	(21 490)

* niezrealizowane pozycje zabezpieczane – pozycje nadal ujęte w aktywach Spółki (zapasy)

10. WYNIK NA SPRZEDAŻY ŚRODKÓW TRWAŁYCH I INNE KOSZTY ZWIĄZANE ZE ŚRODKAMI TRWAŁYMI ORAZ WARTOŚCIAMI NIEMATERIALNYMI

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000
Sprzedaż, likwidacja i demontaż	(13 000)	(3 646)
Przychód na sprzedaży	10 170	2 609
Ujawnienie środków trwałych	-	-
Odpis z tytułu utraty wartości środków trwałych i wartości niematerialnych	3 146	3 475
	316	2 438

11. PODATEK DOCHODOWY

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000
Podatek dochodowy ujęty w sprawozdaniu z całkowitych dochodów		
Podatek bieżący:		
Podatek dochodowy bieżący	22 248	15 465
Korekty lat ubiegłych	22	15
Razem podatek bieżący	22 270	15 480
Podatek odroczony:		
Podatek dochodowy odroczony	852	(5 593)
Korekta lat ubiegłych	-	-
Razem podatek odroczony	852	(5 593)
Razem podatek dochodowy	23 122	9 887

Podatek dochodowy został skalkulowany wg obowiązującej w 2018 roku stawki 19% (rok 2017: 19%).

Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000
Zysk (strata) brutto	120 931	50 556
Ustawowa stawka podatkowa (średnioważona)	19,00%	19,00%
Podatek według ustawowej stawki	22 977	9 606
Efekt podatkowy różnic pomiędzy zyskiem / stratą przed opodatkowaniem a podstawą opodatkowania	(285)	(5 671)
Zmiana aktywa z tyt. podatku odroczonego ujęta w wyniku	823	-
Wykorzystanie strat podatkowych z poprzednich okresów	-	-
Rozpoznanie aktywa na podatek odroczonego od strat podatkowych z poprzedniego okresu	-	-
Ujęcie korekty w podatku bieżącym i odroczonym z poprzedniego okresu	(393)	209
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	23 122	4 144
Bieżący podatek dochodowy	22 270	15 480
Odroczony podatek dochodowy	852	(5 593)
Efektywna stawka podatkowa	19,12%	19,56%

Zmiana stanu (rezerwy)/aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000
Stan na początek okresu	11 073	5 560
Podatek odroczonej ujęty w rachunku zysków i strat	(823)	5 593
Podatek odroczonej ujęty w innych całkowitych dochodach (z tytułu stosowania rachunkowości zabezpieczeń)	-	-
Podatek odroczonej ujęty w innych całkowitych dochodach (z tytułu wyceny aktuarialnej odpraw emerytalnych i rentowych)	(29)	(80)
Podatek odroczonej ujęty w innych całkowitych dochodach z tytułu korekty konsolidacyjnej niezrealizowanych marż transakcyjnych	-	-
	10 221	11 073

Odroczony podatek dochodowy na dzień 31 grudnia 2018 wynika z następujących pozycji:

	Koniec okresu 31/12/2017 PLN'000	Korekty 2017r. Obciążenie (+) / uznanie (-) wyniku PLN'000	Koniec okresu 31/12/2017 po korektach PLN'000	Koniec okresu 31/12/2018 PLN'000	Obciążenie (+) / uznanie (-) wyniku PLN'000	Obciążenie (+) / uznanie (-) kapitału PLN'000
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, z tytułu:						
Różnicy wartości bilansowych i podatkowych majątku trwałego	6 480	421	6 901	6 925	24	-
Naliczone, nieotrzymane/niezapłacone odsetki od depozytów i faktoringu	-	-	-	-	-	-
Aktualizacji wartości godziwej kontraktów walutowych - instrumentów finansowych	-	-	-	564	564	-
Razem rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:	6 480	421	6 901	7 489	588	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, z tytułu:						
Aktualizacji wartości godziwej kontraktów walutowych - instrumentów finansowych	3 975	-	3 975	-	(3 975)	-
Odpisów aktualizujących wartość należności nieściągalnych	58	-	58	84	26	-
Rezerw	1 849	(74)	1 775	1 968	193	-
Biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów i pozostałych kosztów odroczonej w czasie	11 533	469	12 002	15 502	3 500	-
Naliczone, nieotrzymane/niezapłacone odsetki od depozytów i faktoringu	38	-	38	48	10	-
Pozostałe	101	(2)	99	109	10	-
Zaokrąglenia	(1)	-	(1)	(1)	-	-
Razem aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:	17 553	393	17 946	17 710	(236)	-
Obciążenie/korzyść z tytułu odroczonego podatku dochodowego					(852)	-
<i>Per saldo</i>						
Rezerwy z tytułu podatku	-					
Aktywa z tytułu podatku	11 073			10 221		

Odroczony podatek dochodowy na dzień 31 grudnia 2017 wynika z następujących pozycji:

	Koniec okresu 31/12/2016 PLN'000	Korekty 2016r. Obciążenie (+) / uznanie (-) wyniku PLN'000	Koniec okresu 31/12/2016 po korektach PLN'000	Koniec okresu 31/12/2017 PLN'000	Obciążenie (+) / uznanie (-) wyniku PLN'000	Obciążenie (+) / uznanie (-) kapitału PLN'000
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego, z tytułu:						
Różnicy wartości bilansowych i podatkowych majątku trwałego	7 352	(307)	7 045	6 480	(565)	-
Razem rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego:	7 352	(307)	7 045	6 480	(565)	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, z tytułu:						
Aktualizacji wartości godziwej kontraktów walutowych - instrumentów finansowych	760	-	760	3 975	3 215	-
Odpisów aktualizujących wartość należności nieściągalnych	36	-	36	58	22	-
Rezerw	1 924	332	2 256	1 849	(327)	(80)
Biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów i pozostałych kosztów odroczonego w czasie Naliczone, nieotrzymane /niezapłacone odsetki od depozytów i faktoringu	10 054	107	10 161	11 533	1 372	-
Pozostałe	34	-	34	38	4	-
Zaokrąglenia	104	(2)	98	101	3	-
	-	-	-	-	(1)	-
Razem aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego:	12 912	433	13 345	17 553	4 288	(80)
Obciążenie/korzyść z tytułu odroczonego podatku dochodowego			5 697		5 286	(80)
<i>Per saldo</i>						
Rezerwy z tytułu podatku					-	
Aktywa z tytułu podatku					11 073	

Spółka nie posiada niewykorzystanych ulg podatkowych, możliwych do odliczenia w przyszłości.

Spółka nie posiada zobowiązań podatkowych od dodatnich różnic przejściowych, związanych z inwestycjami w jednostki zależne, oddziały, jednostki stowarzyszone czy w udziały we wspólnych przedsięwzięciach.

12. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

Wyliczenie zysku na jedną akcję zostało oparte na następujących informacjach:

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017 PLN'000
Zyski		
Zysk netto dla celów wyliczenia zysku na jedną akcję	97 809	40 669
Liczba wyemitowanych akcji		
Średnia ważona liczba akcji wykazana dla potrzeb wyliczenia wartości zysku zwykłego na jedną akcję	22 986 949	22 986 949
Zysk na akcję		
Zysk przypadający na jedną akcję	4,25	1,77

W Spółce nie występuje zjawisko rozwodnienia zysku.

13. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

	<i>Grunty, budynki i budowle</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Pozostałe środki trwałe</i>	<i>Razem</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
WARTOŚĆ POCZĄTKOWA					
Na dzień 1/1/2017	202 050	42 051	317 387	25 238	586 726
Zwiększenia	16 195	22 251	30 546	693	69 685
Zmniejszenia	(1 577)	(47 434)	(6 620)	(1 298)	(56 929)
Reklasyfikacje	(3 884)	-	4	(4)	(3 884)
Na dzień 31/12/2017	212 784	16 868	341 317	24 629	595 598
Na dzień 1/1/2018	212 784	16 868	341 317	24 629	595 598
Zwiększenia	1 055	12 235	9 041	239	22 570
Zmniejszenia	(3)	(10 501)	(4 556)	(415)	(15 475)
Reklasyfikacje	31	-	-	-	31
Na dzień 31/12/2018	213 867	18 602	345 802	24 453	602 724
UMORZENIE I UTRATA WARTOŚCI					
Na dzień 1/1/2017	99 895	-	256 690	19 950	376 535
Amortyzacja za okres	8 593	-	14 581	1 214	24 388
Utrata wartości	-	-	-	-	-
Zmniejszenia z tytułu likwidacji lub sprzedaży	(1 536)	-	(6 589)	(1 297)	(9 422)
Reklasyfikacje	(953)	-	4	(4)	(953)
Na dzień 31/12/2017	105 999	-	264 686	19 863	390 548
Na dzień 1/1/2018	105 999	-	264 686	19 863	390 548
Amortyzacja za okres	8 667	-	12 847	1 078	22 592
Utrata wartości	-	-	-	-	-
Zmniejszenia z tytułu likwidacji lub sprzedaży	(3)	-	(4 540)	(409)	(4 952)
Reklasyfikacje	-	-	-	-	-
Na dzień 31/12/2018	114 663	-	272 993	20 532	408 188
WARTOŚĆ NETTO					
Na dzień 31/12/2017	106 785	16 868	76 631	4 766	205 050
Udzielone zaliczki		2 325			2 325
					207 375
Na dzień 31/12/2018	99 204	18 602	72 809	3 921	194 536
Udzielone zaliczki		2 689			2 689
					197 225

Okres użytkowania środków trwałych w Spółce został określony następująco:

Budynki – od 25 do 40 lat
Maszyny i urządzenia – od 3 do 20 lat
Pozostałe środki trwałe – od 4 do 12 lat.

Środki trwałe amortyzowane są metodą liniową. Rzeczowe aktywa trwałe nie są objęte ograniczeniami dotyczącymi tytułu prawnego Spółki.

Spółka dokonuje corocznej oceny ekonomicznego zużycia środków trwałych dla celów bilansowych, celem weryfikacji ewidencyjnego odzwierciedlenia osiągniętych przez Spółkę korzyści ekonomicznych z tegoż majątku.

W przypadkach gdy Spółka nie przewiduje osiągnięcia przyszłych korzyści ekonomicznych z dalszego użytkowania składników rzeczowego majątku trwałego, dokonuje odpisów z tytułu utraty wartości.

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

Decyzją Zarządu Spółki w listopadzie 2014 roku, rzeczowe aktywa trwałe znajdujące się w nieczynnym zakładzie produkcyjnym w Gdańsku zakwalifikowane zostały jako dostępne do sprzedaży.

W dniu 15 stycznia 2018 roku, Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A. z siedzibą w Gdańsku skorzystał z ustawowego prawa pierwszeństwa nabycia od ZT „Kruszwica” S.A. prawa wieczystego użytkowania nieruchomości położonej w Gdańsku za cenę brutto 11.651 tys. zł.

	<i>Grunty, budynki i budowle</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Pozostałe środki trwałe</i>	<i>Razem</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Na dzień 01/01/2017	12 723	(2 821)	56	9 958
Zwiększenia	-	-	-	-
Umorzenie i utrata wartości	-	3 476	-	3 476
Sprzedaż i likwidacja	-	(3 571)	-	(3 571)
Reklasyfikacje	-	-	-	-
Na dzień 31/12/2017	12 723	(2 916)	56	9 863
Na dzień 01/01/2018	12 723	(2 916)	56	9 863
Zwiększenia	-	-	-	-
Umorzenie i utrata wartości	-	-	-	-
Sprzedaż i likwidacja	(12 723)	2 916	(56)	(9 863)
Reklasyfikacje	-	-	-	-
Na dzień 31/12/2018	-	-	-	-

14. NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE

PLN'000

WARTOŚĆ POCZĄTKOWA

Na dzień 1/1/2017	1 637
Zwiększenia	-
Zmniejszenia	-
Na dzień 31/12/2017	5 522
Na dzień 1/1/2018	5 522
Zwiększenia	-
Zmniejszenia	-
Na dzień 31/12/2018	5 522

UMORZENIE I UTRATA WARTOŚCI

Na dzień 1/1/2017	812
Amortyzacja za okres	197
Zmniejszenia	-
Na dzień 31/12/2017	1 963
Na dzień 1/1/2018	1 963
Amortyzacja za okres	209
Zmniejszenia	-
Na dzień 31/12/2018	2 172

WARTOŚĆ NETTO

Na dzień 31/12/2017	3 559
Na dzień 31/12/2018	3 350

Informacje o przychodach oraz o należnych wpływach z tytułu wynajmu nieruchomości inwestycyjnych znajdują się w nocie nr 31 „Leasing operacyjny”.

Nieruchomości amortyzowane są metodą liniową. Przyjęte stawki amortyzacji są następujące:

- budynki – 2,5%
- budowle – 4%
- urządzenia techniczne – 8,5%
- maszyny i urządzenia pozostałe – 4%.

Spółka nie dokonała wyceny wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych wymaganych przez MSR 40, ze względu na małą istotność tej pozycji w aktywach ogółem Spółki. Koszty oszacowania wartości godziwej byłyby niewspółmiernie wysokie w stosunku do korzyści płynących z tego dla sprawozdania finansowego.

15. WARTOŚĆ FIRMY

Wartość firmy powstała w wyniku połączenia z „Ewico” sp. z o.o., ZPT Olvit sp. z o.o. i Olvit-pro sp. z o.o., które miało miejsce 13 grudnia 2006 roku. Wartości firmy została wyliczona w oparciu o wartość godziwą aktywów netto poszczególnych przejętych spółek.

	PLN'000
Stan na dzień 31 grudnia 2017	
Cena przejęcia	277 218
Koszty przejęcia	311
Wartość godziwa aktywów przejętych	(193 736)
	<u>83 793</u>
Stan na dzień 31 grudnia 2018	
Cena przejęcia	277 218
Koszty przejęcia	311
Wartość godziwa aktywów przejętych	(193 736)
	<u>83 793</u>

Wartość firmy pierwotnie nie była przypisana do żadnego segmentu działalności Spółki. W 2009 roku, w związku ze zmianą MSR nr 36, Spółka przypisała wartość firmy do obydwu wyodrębnionych segmentów, które odpowiadają definicji najniższemu poziomowi, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze. Alokacja wartości firmy do obydwu segmentów została dokonana wg struktury segmentowej nadwyżki przekazanych płatności nad udziałem Spółki w wartości godziwej netto dających się zidentyfikować aktywów i zobowiązań jednostek przejmowanych na dzień przejęcia. Szczegółowy opis alokacji wartości firmy w Spółce ujęty został w nocie nr 4 Segmenty operacyjne.

Testowanie utraty wartości „wartości firmy”.

Na koniec roku 2018 Zarząd Spółki ocenił, że brak jest jakichkolwiek przesłanek wskazujących na możliwość wystąpienia utraty wartości któregośkolwiek ze składników aktywów.

Na koniec 2018 roku zostały przeprowadzone obligatoryjne testy na utratę wartości w odniesieniu do wartości firmy. Testy przeprowadzone zostały oddzielnie dla segmentu Agri i Food, metodą dyskontowania wolnych przepływów gotówkowych, z przyjęciem następujących założeń:

- 5-letni okres prognozy (2019- 2023);
- Jeden scenariusz – realistyczny;
- Wolumen przerobu nasion rzepaku oraz marże na przerobie nasion rzepaku na stałym poziomie w całym okresie prognozy;
- Wolumen i marże na oleju rafinowanym i margarynach na stałym poziomie w całym okresie prognozy;
- Stopy dyskontowe zostały ustalone na poziomie średniego kosztu kapitału po opodatkowaniu (WACC) - 6,0%;
- Stopa wzrostu – 0%;

W obydwu segmentach testy nie wykazały konieczności dokonania odpisów aktualizujących wartości firmy.

Kluczowe założenia do wyceny wartości odzyskiwalnej segmentów działalności Spółki zostały przyjęte do przedmiotowych testów na racjonalnych założeniach, odzwierciedlających jak najwłaściwszą ocenę

kierownictwa Spółki odnośnie całokształtu warunków gospodarczych, spodziewanych podczas pozostałego okresu użytkowania składników aktywów.

W ocenie kierownictwa Spółki brak jest uzasadnienia do zmian założeń, w wyniku których wartość odzyskiwalna przedmiotowych składników aktywów byłaby poniżej ich wartości bilansowej.

16. WARTOŚCI NIEMATERIALNE

	Znaki towarowe	Prawa autorskie	Inne prawa	Razem
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
WARTOŚĆ POCZĄTKOWA				
Na dzień 1/1/2017	33 253	519	8 866	42 638
Zwiększenia	-	-	-	-
Zmniejszenia z tytułu likwidacji	-	-	-	-
Reklasyfikacje	-	-	-	-
Na dzień 31/12/2017	33 253	519	8 866	42 638
Na dzień 1/1/2018	33 253	519	8 866	42 638
Zwiększenia	-	167	-	167
Zmniejszenia z tytułu likwidacji	-	(126)	-	(126)
Reklasyfikacje	-	-	-	-
Na dzień 31/12/2018	33 253	560	8 866	42 679
UMORZENIE I UTRATA WARTOŚCI				
Na dzień 1/1/2017	21 798	391	7 964	30 153
Amortyzacja za okres	2 310	31	899	3 240
Utrata wartości	-	-	-	-
Zmniejszenia z tytułu likwidacji	-	-	-	-
Reklasyfikacje	-	-	-	-
Na dzień 31/12/2017	24 108	422	8 863	33 393
Na dzień 1/1/2018	24 108	422	8 863	33 393
Amortyzacja za okres	2 286	45	4	2 335
Utrata wartości	-	-	-	-
Zmniejszenia z tytułu likwidacji	-	-	(125)	(125)
Reklasyfikacje	-	-	-	-
Na dzień 31/12/2018	26 394	467	8 742	35 603
WARTOŚĆ NETTO				
Na dzień 31/12/2017	9 145	97	3	9 245
Na dzień 31/12/2018	6 859	93	124	7 076

Wszystkie aktywa niematerialne mają określone okresy użytkowania i są amortyzowane metodą liniową. Amortyzacja aktywów niematerialnych jest ujęta w następujących pozycjach sprawozdania z całkowitych dochodów:

- a) koszty sprzedaży,
- b) koszty ogólnego zarządu,

W pozycji wartości niematerialne Spółka wykazała znaki towarowe przejętych marek w ramach połączenia z Zakładami Tłuszczowymi w Warszawie w lutym 2009 roku.

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku dwie główne pozycje wchodzące w skład znaków towarowych to znak „Smakowita” o wartości bilansowej netto 3.158 tys. PLN oraz pozostałym okresie amortyzacji wynoszącym 3 lata, oraz znak towarowy „Masło Roślinne” o wartości bilansowej netto 3.602 tys. PLN i okresie amortyzacji 3 lata.

17. AKTYWA FINANSOWE

	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Wartość godziwa niezrealizowanych walutowych instrumentów pochodnych	6 798	23 057
Wartość godziwa niezrealizowanych towarowych instrumentów pochodnych	4 243	28 517
Udzielone pożyczki	1 116	7
Akcje i udziały	28 637	28 637
Aktywa finansowe razem	40 794	80 218
w podziale na okresy:		
- krótkoterminowe	12 152	51 574
- długoterminowe	28 642	28 644
	40 794	80 218

Wartość godziwą instrumentów pochodnych ustala się w oparciu o bieżące kursy walutowe (kontrakty walutowe) i o bieżące ceny produktów (kontrakty towarowe). Instrumenty pochodne stanowią aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, z wyjątkiem tych instrumentów pochodnych, które są wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń. W przypadku tych ostatnich efektywna część zmiany wartości godziwej ujęta jest w kapitale rezerwowym z aktualizacji wyceny lub koryguje wartość pozycji zabezpieczanej (patrz również noty „Walutowe instrumenty pochodne” i „Towarowe instrumenty pochodne”).

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość godziwa instrumentów pochodnych posiadanych przez Spółkę wykazywała aktywa na kwotę 11.041 tys. PLN i zobowiązania o wartości 8.926 tys. PLN (31/12/2017: aktywa 51.574 tys. PLN, zobowiązania 72.585 tys. PLN). Zobowiązania finansowe – patrz: nota „Zobowiązania z tytułu dostaw i usług i pozostałe zobowiązania”.

Pożyczki udzielone wykazane są w wartościach wymagających zapłaty, które nie różnią się znacząco od ich skorygowanych cen nabycia.

W pozycji „Akcje i udziały” Spółka wykazała udziały w spółce zależnej.

ZTK Property Management spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Warszawie, ul. 17 stycznia 45 B, wpisana do rejestru przedsiębiorców KRS pod numerem 0000485163 („ZTK Property Management”)

W dniu 1 kwietnia 2014 roku Spółka nabyła 100 udziałów w kapitale zakładowym Burgos sp. z o.o. za cenę 11 tys. PLN. Na dzień przejęcia udziałów w Burgos sp. z o.o., Spółka rozpoznała wartość firmy w wysokości 6 tys. PLN, jednakże ze względu na nieistotność powyższej kwoty, odniesiono ją bezpośrednio w koszty okresu sprawozdawczego.

W dniu 11 listopada 2014 roku Spółka nabyła 1.898 udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym Burgos sp. z o.o. za cenę 95 tys. PLN.

W dniu 10 grudnia 2014 roku Burgos sp. z o.o. zmieniła nazwę na ZTK Property Management spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

W dniu 28 października 2015 roku Spółka nabyła dwa udziały w kapitale zakładowym spółki ZTK Property Management o wartości nominalnej 50,00 zł każdy i o łącznej wartości nominalnej 100,00 zł. W wyniku powyższej transakcji Spółka jest jedynym wspólnikiem ZTK Property Management, posiadającym 100% udziałów w kapitale zakładowym spółki.

W dniu 28 października 2015 roku pomiędzy Spółką, jako zbywcą, a ZTK Property Management, jako nabywcą, zawarta została umowa przeniesienia udziałów tytułem wniesienia wkładu niepieniężnego na pokrycie podwyższonego kapitału zakładowego ZTK Property Management („Umowa”). Zgodnie z Umową, w zamian za udziały objęte przez Spółkę w podwyższonym kapitale zakładowym ZTK Property Management, Spółka przeniosła na rzecz ZTK Property Management 1.207.042 udziałów w kapitale zakładowym spółki pod firmą Mauresa Consulting spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji („Mauresa Consulting”), o wartości nominalnej 50,00 zł każdy i o łącznej wartości nominalnej 60.352.100,00 zł, stanowiących 100% udziałów w kapitale zakładowym Mauresa Consulting, uprawniających do 100% głosów na Zgromadzeniu Wspólników Mauresa Consulting („Udziały Mauresa Consulting”).

Wartość Udziałów Mauresa Consulting ustalona została na kwotę 75.317.000,00 zł. W zamian za przeniesienie Udziałów Mauresa Consulting, Spółka objęła w kapitale zakładowym ZTK Property Management udziały o wartości nominalnej odpowiadającej wartości Udziałów Mauresa Consulting.

ZTK PM jest spółką w pełni zależną od Spółki (Spółka jest jedynym wspólnikiem ZTK PM).

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku posiadane przez Spółkę udziały ZTK Property Management wykazują wartość księgową 28.637 tys. PLN.

18. ZAPASY

Wartość zapasów Spółki przedstawia się następująco:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Materiały i surowce	323 526	164 181
Półprodukty i wyroby gotowe	122 749	110 937
Towary	3 877	3 839
Zapasy ogółem, po uwzględnieniu odpisów z tytułu utraty wartości	450 152	278 957

Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość zapasów do poziomu cen sprzedaży netto

Stan na początek okresu	1 186	942
Utworzenie odpisu na:	3 027	2 705
- materiały pomocnicze i opakowania	406	526
- wartość śruty rzepakowej	87	392
- surowce	704	-
- wyroby gotowe	1 830	1 787
Wykorzystanie odpisu z tytułu:	3 228	2 461
- likwidacji lub sprzedaży wyrobów gotowych	1 777	1 780
- zużycia części zamiennych	2	22
- likwidacji materiałów pomocniczych i opakowań	1 307	80
- aktualizacji wyceny śruty rzepakowej	142	579
Stan na koniec okresu	985	1 186

19. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG I POZOSTAŁE NALEŻNOŚCI

Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności są nieoprocentowane. Średni okres kredytowania odbiorców, liczony relacją należności i przychodów ze sprzedaży przemnożoną przez 365 dni, wynosi 12 dni. Spółka nalicza odsetki karne od należności przeterminowanych po dokonaniu osądu słuszności naliczenia odsetek wobec konkretnych klientów, biorąc pod uwagę dotychczasową współpracę, ilość dni zwłoki, przyczyny mogące powodować opóźnienia w płatnościach oraz plany dotyczące dalszych kontaktów z danymi klientami.

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Należności z tytułu dostaw i usług od podmiotów powiązanych	19 546	14 680
Należności z tytułu dostaw i usług od pozostałych podmiotów	67 574	79 863
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	-	-
Pozostałe należności	5 535	60 428
- krótkoterminowe	4 407	59 304
- długoterminowe	1 128	1 124
	92 655	154 971

Opis transakcji z podmiotami powiązаныmi przedstawiony znajduje się w nocie nr 33 „Transakcje z podmiotami powiązаныmi”.

Należności zaległe na dzień bilansowy, zgodnie z polityką rachunkowości Spółki, zostały objęte oczekiwaną utratą wartości.

Oszacowana wartość odpisów aktualizujących od należności handlowych uznanych za nieściągalne na dzień 31 grudnia 2018 wynosi 798 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2017: 3.759 tys. PLN).

Zarząd Spółki uważa, że wartość księgowa netto należności jest zbliżona do ich wartości godziwej.

Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności przedstawia się następująco:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<u>PLN'000</u>	<u>PLN'000</u>
Stan na początek okresu	3 759	3 636
Utworzenie odpisu na:	394	196
należności z tytułu dostaw i usług	252	123
odsetki za zwłokę	142	73
należności dochodzone na drodze sądowej, w postępowaniu upadłościowym i układowym	-	-
koszty sądowe	-	-
Wykorzystanie odpisu z tytułu zapłaty:	107	59
odsetek	105	54
należności dochodzonych na drodze sądowej, w postępowaniu upadłościowym i układowym	2	5
należności z tytułu dostaw i usług i pozostałych	-	-
Wykorzystanie odpisu z tytułu umorzenia:	3 248	14
odsetek	7	14
należności z tyt. dostaw i usług (postępowanie komornicze)	3 241	-
Stan na koniec okresu	<u>798</u>	<u>3 759</u>

W 2018 roku Spółka nie dokonała żadnych odpisów utraty wartości dla przychodów z aktywów finansowych.

Kalkulacja oczekiwanej straty kredytowej na dzień 31 grudnia 2018 roku

	<i>Wskaźnik wyliczony na podstawie strat kredytowych</i>	<i>Korekta "forward looking"</i>	<i>Kwota oczekiwanej straty kredytowej</i>
	<u>PLN'000</u>	<u>PLN'000</u>	<u>PLN'000</u>
Podejście portfelowe - segmenty:			
Kanał tradycyjny	0,03%	40	55
Kanał nowoczesny	0,09%	111	157
Kanał profesjonalny	0,01%	33	45
Agri	0,05%	84	110
Export	0,00%	32	43
Należności od jednostek powiązanych	0,00%	39	50
Pozostałe	0,73%	2	16
		<u>342</u>	<u>477</u>
Podejście indywidualne	-	-	<u>321</u>
	-	-	<u>798</u>

Kalkulacja oczekiwanej straty kredytowej na dzień 31 grudnia 2017 roku

	Wskaźnik wyliczony na podstawie strat kredytowych	Korekta "forward looking"	Kwota oczekiwanej straty kredytowej
	PLN'000	PLN'000	PLN'000
Podejście portfelowe - segmenty:			
Kanał tradycyjny	0,00%	20	20
Kanał nowoczesny	0,00%	87	87
Kanał profesjonalny	0,00%	33	33
Agri	0,003%	29	30
Export	0,02%	33	35
Należności od jednostek powiązanych	0,00%	19	19
Pozostałe	0,00%	2	2
		222	225
Podejście indywidualne	-	-	3 534
	-	-	3 759

Należności w faktoringu

W dniu 14 grudnia 2011 roku, Spółka zawarła umowę faktoringową z Pekao FAKTORING Sp. z o.o., z siedzibą w Lublinie, ul. Lubartowska 74 A (dalej, odpowiednio: „Umowa” i „Faktor”). Umowa została zawarta na okres 12 miesięcy, z opcją przedłużenia o kolejne 12 miesięcy. Jako zabezpieczenie wykonania postanowień Umowy Spółka zobowiązała się do wystawienia weksla in blanco wraz z deklaracją wekslową oraz do dokonania cesji praw z polisy ubezpieczeniowej zawartej z Coface Austria Kreditversicherung AG Oddział w Polsce. Faktorowi przysługuje wynagrodzenie nie odbiegające od wysokości wynagrodzeń występujących na rynku usług faktoringowych, obejmujących prowizje operacyjne i koszt finansowania oparty o rynkowe stopy procentowe plus uzgodniona marża.

Na podstawie aneksu nr 16 z dnia 14 grudnia 2018 roku, maksymalny limit zaangażowania Faktora w finansowanie Spółki został ustalony na kwotę 200.000.000 PLN, do wykorzystania w okresie do 31 stycznia 2019 roku.

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku Spółka pozostawała stroną w/w umowy faktoringowej.

Wartość należności wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Spółki nie obejmuje wierzytelności objętych faktoringiem pełnym (bez regresu ryzyka do zbywcy).

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku, łączna wartość sprzedanych wierzytelności wyniosła 172.387 tys. PLN, z czego w walucie PLN: 169.951 tys. PLN i w walucie EUR: 566 tys., tj. 2.436 tys. PLN.

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2017 roku, łączna wartość sprzedanych wierzytelności wyniosła 163.480 tys. PLN, z czego w walucie PLN: 161.843 tys. PLN i w walucie EUR: 392 tys., tj. 1.637 tys. PLN

20. ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty, posiadane przez Spółkę na dzień bilansowy, to środki pieniężne zgromadzone na bieżących rachunkach bankowych.

Wartość księgowa środków pieniężnych odpowiada ich wartości godziwej.

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Środki pieniężne w kasie	-	-
Środki pieniężne na rachunkach bankowych	165 588	117 144
Krótkoterminowe depozyty bankowe	-	-
Środki pieniężne w drodze	-	-
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych razem	165 588	117 144

21. ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe		
rozliczenie kosztów zakupu kontraktu na sprzedaż olejów	-	18
	-	18
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe		
ubezpieczenia majątkowe	35	35
usługi informatyczne	185	146
rozliczenie kosztów zakupu kontraktu na sprzedaż olejów	18	219
ubezpieczenie należności	-	642
pozostałe	16	91
	254	1 133

22. KAPITAŁ PODSTAWOWY

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Kapitał akcyjny wyemitowany i opłacony:		
22.986.949 akcji zwykłych o wartości nominalnej 7,48 zł każda	171 942	171 942
Korekta hiperinflacyjna	13 134	13 134
Kapitał podstawowy razem	185 076	185 076

Ze względu na hiperinflację istniejącą w Polsce do końca 1996 roku, w Spółce przeszacowaniu uległ kapitał własny za 1996 rok tj. za okres od kiedy Spółka była spółką akcyjną (przekształcenie w spółkę kapitałową nastąpiło 21 grudnia 1995 roku) do końca 1996 roku. Przeszacowanie jest dokonane stopą inflacji za 1996 rok, wynoszącą 19,9%. Efekt przeliczenia kapitału wskaźnikami inflacji został ujęty w niepodzielonym wyniku finansowym lat ubiegłych. Wartość kapitału podstawowego na 31 grudnia 1996 w bilansie spółki wynosiła 66.000 tys. PLN, wartość po przeszacowaniu 79.134 tys. PLN, co oznacza wzrost wartości o kwotę 13.134 tys. PLN.

Kapitał zakładowy Spółki, na dzień bilansowy 31.12.2018 roku wynosi 171.942 tys. PLN i dzieli się na 22.986.949 akcji o wartości nominalnej 7,48 PLN każda. Wszystkie wyemitowane akcje są akcjami zwykłymi, bez żadnego uprzywilejowania co do uczestnictwa w podziale zysku. Każda akcja daje prawo do jednego głosu, co daje łącznie 22.986.949 głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Głównym akcjonariuszem Spółki jest podmiot prawa holenderskiego – Koninklijke Bunge Besloten Vennootschap (KBBV) z siedzibą w Rotterdamie, Holandia, który posiada (na podstawie zaświadczenia na WZA w dniu 11.06.2014r.) bezpośrednio 14.763.313 akcji, co stanowi 64,22% jej kapitału zakładowego oraz tyle samo uprawnień do wykonywania 64,22% głosów na WZ. Podmiotem dominującym w stosunku do KBBV, posiadającym 100% akcji i głosów na walnym zgromadzeniu, jest Bunge Europe S.A. z siedzibą w Luksemburgu. Podmiotem dominującym wobec Bunge Europe S.A., posiadającym bezpośrednio i pośrednio 100% akcji i głosów na walnym zgromadzeniu, jest Bunge Ltd. z siedzibą na Bermudach i głównym biurem w White Plains, w stanie Nowy York, w Stanach Zjednoczonych.

Kolejnym znaczącym akcjonariuszem Spółki jest Windstorm Trading & Investments Limited, spółka zależna od Pana Jerzego Staraka, zawiązana na Cyprze z siedzibą rejestrową Thasou 3, DADLAW House, P.C. 1520 Nikozja, Cypr, która posiada (na podstawie zaświadczenia na WZA w dniu 11.06.2014r.) 5.805.485 akcji, stanowiących 25,26% kapitału zakładowego Spółki i uprawniających do wykonywania 25,26% głosów na WZA.

W dniu 30 sierpnia 2016 roku Spółka otrzymała zawiadomienie od ALTUS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. (dalej: ALTUS TFI S.A.), działającego w imieniu funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez ALTUS TFI S.A., zgodnie z którym, fundusze zarządzane przez ALTUS TFI S.A. przekroczyły próg 5% głosów w ogólnej liczbie głosów w ZT "Kruszwica" S.A.

W dniu 7 grudnia 2018 roku Spółka otrzymała zawiadomienie od ALTUS TFI S.A. o zmniejszeniu udziału funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez ALTUS TFI S.A. poniżej progu 5% w ogólnej liczbie głosów w Spółce.

Po zmianie udziału w ogólnej liczbie głosów w Spółce fundusze inwestycyjne zarządzane przez ALTUS TFI S.A. posiadają łącznie 1.013.327 akcji Spółki, stanowiących 4,41% kapitału zakładowego Spółki, uprawniających do wykonywania 1.013.327 głosów, co stanowi 4,41% w ogólnej liczbie głosów w Spółce.

23. KAPITAŁY REZERWOWE

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Kapitał rezerwowy przeznaczony na wypłatę dywidendy	151 932	141 835
Kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających	-	-
Kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny aktuarialnej odpraw emerytalnych i rentowych	(451)	(453)
Kapitały rezerwowe razem	151 481	141 382

Spółka tworzy kapitał rezerwowy przeznaczony na wypłatę dywidendy. W 2018 roku kapitał rezerwowy został zwiększony o kwotę 10.096 tys. PLN z podziału zysku za 2017 rok.

Ponadto Spółka tworzy kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny, na którym gromadzona jest efektywna część zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych (walutowych) wyznaczonych do rachunkowości zabezpieczeń oraz kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny aktuarialnej odpraw emerytalnych i rentowych.

Kapitał rezerwowy przeznaczony na wypłatę dywidendy podlega podziałowi.

Kapitały rezerwowe z aktualizacji wyceny nie podlegają podziałowi.

24. POZOSTAŁE KAPITAŁY

Pozostałe kapitały obejmują wynik roku bieżącego oraz kapitał zapasowy.

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Kapitał zapasowy	271 352	271 352
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	816	816
Zysk roku bieżącego	97 809	40 669
Pozostałe kapitały razem	369 977	312 837

Na kapitał zapasowy składają się:

- zatrzymane zyski lat ubiegłych w kwocie 25.951 tys. PLN,
- nadwyżka ceny sprzedaży wyemitowanych akcji ponad ich wartość nominalną (agio emisyjne) w kwocie 245.401 tys. PLN, która uwzględnia koszty emisji akcji.

Agio emisyjne nie podlega podziałowi.

Zysk roku bieżącego podlega podziałowi.

25. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM

Zarządzanie kapitałem ma na celu zapewnienie zdolności Spółki do zabezpieczenia działalności operacyjnej, utrzymanie ratingu kredytowego oraz zapewnienie stopy zwrotu z zainwestowanego kapitału akcjonariuszy.

W ramach polityki zarządzania kapitałem Spółka stosuje zasadę utrzymania wielkości kapitału własnego w wartości pokrywającej wartość aktywów trwałych.

Spółka monitoruje poziom i strukturę kapitału analizując następujące wskaźniki:

1. Zwrot na kapitale własnym (ROE)
2. Wskaźnik udziału kapitału własnego w finansowaniu majątku

Spółka nie podlega zewnętrznym wymogom kapitałowym

26. DYWIDENDY

Decyzją WZA Spółki z dnia 6 czerwca 2018 roku, zysk netto za rok obrotowy 2017 w wysokości 40.669 tys. PLN został przeznaczony na wypłatę dywidendy w kwocie 30.573 tys. PLN oraz na kapitał rezerwowy w kwocie 10.096 tys. PLN.

Dzień ustalenia prawa do dywidendy przypadał na 20 lipca 2018 roku, a wypłata dywidendy nastąpiła w dniu 7 sierpnia 2018 roku.

<i>Rok obrotowy</i>	<i>Zysk netto</i>	<i>Wyplacona dywidenda za rok obrotowy</i>	<i>Wyplacona dywidenda na jedną akcję</i>	<i>Data wypłaty dywidendy</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>		
2016	65 336	54 709	2,38	09/08/2017
2017	40 669	30 573	1,33	07/08/2018

27. KREDYTY I POŻYCZKI

	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Kredyty w rachunku bieżącym	-	-
Kredyty bankowe	-	-
Pożyczki	-	-
	-	-
W podziale na terminy płatności:		
Płatne na żądanie lub w okresie do 1 roku	-	-

Wartość bilansowa pożyczek odpowiada ich wartości nominalnej wraz odsetkami należnymi na dzień bilansowy. W ocenie zarządu, wartość bilansowa pożyczek nie odbiega od ich wartości godziwej.

Średnia ważona oprocentowania kredytów i pożyczek zaciągniętych przez Spółkę:

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	%	%
Kredyty bankowe	0,00	0,00
Pożyczki	0,00	3,22

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku Spółka posiadała następujące kredyty i pożyczki:

- **Umowa pożyczki („Revolving credit facility agreement”) z dnia 7 lipca 2014 roku zawarta z Bunge Finance B.V, z siedzibą w Rotterdamie, Holandia.** Na podstawie tej umowy Bunge Finance udzieliła Spółce pożyczki krótkoterminowej w kwocie 350 MLN USD z przeznaczeniem na finansowanie kapitału obrotowego Spółki, przy czym Spółka ma możliwość uzyskania pożyczki w walucie innej niż USD. Pożyczka jest oprocentowana na poziomie stawki Libor lub, w przypadku waluty innej niż USD, na poziomie właściwej międzybankowej stopy procentowej, powiększonej o marżę. Termin umowy pożyczki uzgodniony został na okres do 1 roku. Umowa pożyczki będzie automatycznie przedłużona na okres trzech miesięcy, o ile strony umowy pisemnie nie wypowiedzą warunków umowy w terminie 30 dni przed upływem terminu ważności umowy. Spółka korzysta z klauzuli automatycznego przedłużenia umowy.

Na podstawie umowy zarządzania rachunkiem z dnia 5 czerwca 2014 roku, wprowadzone zostały rozliczenia z tytułu umowy pożyczki z częstotliwością dzienną. Dodatkowo salda zamknięcia głównych rachunków bankowych Spółki podlegają automatycznemu procesowi transferu na rachunek bankowy pożyczkodawcy celem redukcji zadłużenia na koniec tego samego dnia. Służy to zmniejszeniu kosztów finansowych jak również pozwala bardziej efektywnie wykorzystać posiadane zasoby pieniężne. W przypadku nadwyżki wpływów nad wpływami, saldo rachunków głównych Spółki staje się automatycznie kwotą ciągnięcia, zwiększającego zaangażowanie Spółki z tytułu pożyczki. W okresach poprzedzających skup nasion rzepaku, kiedy Spółka posiada najmniejsze w skali roku wielkości kapitału obrotowego, na podstawie tej samej umowy oraz Umowy Depozytowej, Spółka ma możliwość dokonywania lokat w USD lub innych walutach oprocentowanych wg stawki LIBOR lub innej stawki referencyjnej dla danej waluty, obniżonej o marżę banku.

W związku z przejściem spółki Bunge Finance B.V. przez spółkę Koninklijke Bunge B.V., mającym miejsce w dniu 01.01.2016 roku stroną w/w umowy pożyczki jest spółka Koninklijke Bunge B.V., z siedzibą w Rotterdamie, Holandia.

Na dzień 31.12.2018 roku Spółka nie miała zadłużenia z tytułu w/w pożyczki, natomiast depozyt środków pieniężnych wraz z należnymi odsetkami wyniósł 164.809 tys. PLN.

Wartość gwarancji udzielonych Spółce na dzień bilansowy:

Nazwa banku	Siedziba	Numer gwarancji	Kwota udzielonej gwarancji		Termin ważności
			PLN	Waluta	
Bank Handlowy w Warszawie S.A	Warszawa	GK18-1100012	782 250,00	PLN	23/03/2020
Bank Handlowy w Warszawie S.A	Warszawa	GK15-1820020	264 207,00	PLN	06/08/2019
		Razem	1 046 457,00	PLN	

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem nie wystąpiły przypadki naruszenia spłat kapitału, wypłaty odsetek lub innych warunków umów kredytowych.

28. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG I POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA (krótkoterminowe)

	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług wobec jednostek powiązanych	39 375	33 332
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług wobec pozostałych jednostek	256 460	182 582
Zobowiązania finansowe	8 926	72 585
Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego	6 455	2 527
Pozostałe zobowiązania	2 140	6 296
	313 356	297 322

Na saldo zobowiązań składają się głównie zobowiązania handlowe. Średni termin płatności zobowiązań handlowych, liczony relacją zobowiązań handlowych i wartością sprzedaży produktów i towarów, wynosi 35 dni. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług jak i pozostałe zobowiązania są nieoprocentowane.

Opis transakcji z podmiotami powiązаныmi znajduje się w notcie nr 33 „Transakcje z podmiotami powiązаныmi”.

Zobowiązania finansowe dotyczą odroczonej strat z wycenionych do wartości godziwej walutowych i towarowych instrumentów pochodnych.

Informacje na temat zobowiązań finansowych znajduje się w notach nr 34 „Walutowe instrumenty pochodne” i nr 35 „Towarowe instrumenty pochodne”.

Zobowiązania finansowe wycenione są w wartości godziwej, W ocenie zarządu, wartość księgowa pozostałych kategorii zobowiązań jest zbliżona do ich wartości godziwej.

29. ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE

Struktura zatrudnienia

W tabeli poniżej przedstawiono informację o zatrudnieniu (z uwzględnieniem zarządu):

	Liczba pracowników na koniec okresu 31/12/2018	Liczba pracowników na koniec okresu 31/12/2017
<u>Podstawowe grupy pracowników</u>		
Pracownicy podstawowych działów produkcyjnych	285	290
Pracownicy służb handlowych, marketingu i logistyki	228	240
Pracownicy administracyjno-techniczni	161	172
Pozostali pracownicy działów pomocniczych	161	160
	835	862

Koszty zatrudnienia

Spółka poniosła następujące koszty zatrudnienia:

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
Wynagrodzenia	67 770	65 758
Składki na ubezpieczenia społeczne	11 255	11 018
Odprawy pracownicze, emerytalne i rentowe	1 762	1 266
Inne świadczenia pracownicze	5 380	5 483
	86 167	83 525

Inne świadczenia pracownicze obejmują koszty szkoleń, posiłków regeneracyjnych i innych świadczeń na rzecz pracowników, nagrody jubileuszowe oraz rezerwy z tytułu niewykorzystanych urlopów.

Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych

	<i>Wynagrodzenia i ubezpieczenia</i>	<i>Urlopy</i>	<i>Odprawy emerytalne, rentowe</i>	<i>Odprawy pracownicze</i>	<i>Nagrody roczne</i>	<i>Razem</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Na dzień 1/1/2017	4 078	3 115	5 900	77	5 160	18 330
Utworzenie	3 888	3 522	132	356	6 276	14 174
Rozwiązanie	4 079	3 515	700	-	5 160	13 454
Na dzień 31/12/2017	3 887	3 122	5 332	433	6 276	19 050
Na dzień 1/1/2018	3 887	3 122	5 332	433	6 276	19 050
Utworzenie	4 190	2 896	186	1 025	11 227	19 524
Rozwiązanie	3 887	2 228	-	550	6 276	12 941
Na dzień 31/12/2018	4 190	3 790	5 518	908	11 227	25 633

W podziale na terminy wymagalności:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
do 1 roku	20 284	13 862
powyżej 1 roku	5 349	5 188
	25 633	19 050

Zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych i rentowych są szacowane metodami aktuarialnymi. Ostatnią wycenę aktuarialną wartości bieżącej przyszłych zobowiązań przeprowadzono na dzień 31 grudnia 2018. Podstawowe założenia przyjęte przez aktuarium do oszacowania zobowiązań Spółki na dzień bilansowy są następujące:

- stopa dyskontowa – 3,25 %,
- stopa wzrostu wynagrodzeń – 4,00 %,
-

Wartość zobowiązań z tytułu odpraw emerytalno – rentowych Spółki na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 5.518 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2017 roku: 5.332 tys. PLN).

Straty aktuarialne, w wysokości 2 tys. PLN, odniesione zostały na kapitał z aktualizacji wyceny. Skapitalizowane straty aktuarialne zostały pomniejszone o odroczony podatek dochodowy w wysokości 0,2 tys. PLN.

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku wartość kapitału rezerwowego z aktualizacji wyceny rezerw na odprawy emerytalno-rentowe wynosiła 451 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2017 roku: 453 tys. PLN).

Uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia dla poszczególnych pozycji świadczeń pracowniczych, oszacowanych aktuarialnie

	<i>PLN '000</i>
Zobowiązanie na początek roku 2018	5 332
Koszty bieżącego zatrudnienia	349
Koszty odsetek	171
Wynagrodzenia wypłacone	(334)
Straty aktuarialne	-
Zobowiązanie na koniec roku 2018	5 518

	<i>PLN '000</i>
	<i>Odprawy emerytalne i rentowe</i>
Zobowiązanie na początek roku 2017	5 900
Koszty bieżącego zatrudnienia	370
Koszty odsetek	174
Wynagrodzenia wypłacone	(716)
Straty aktuarialne	(396)
Zobowiązanie na koniec roku 2017	5 332

Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu pozostałych świadczeń pracowniczych, tj. z tytułu niewykorzystanych urlopów, wynagrodzeń i nagród rocznych została oszacowana w kwotach niezdyktowanych, należnych pracownikom Spółki, wg stanu z dnia bilansowego.

30. REZERWY

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Stan na początek okresu	1 682	1 845
Utworzenie rezerwy w ciągu roku	5 455	30
Rozwiązanie rezerwy w ciągu roku	1 552	193
Stan na koniec okresu	5 585	1 682
Rezerwy powyżej 1 roku:		
- rezerwa na rekultywację gruntów	-	600
- rezerwy na sprawy sądowe	260	70
	260	670
Rezerwy do 1 roku:		
- pozostałe rezerwy	5 325	1 012
Razem rezerwy	5 585	1 682

Na dzień 31 grudnia 2018 Spółka wykazała długoterminowe rezerwy na sprawy sądowe w wysokości 260 tys. PLN.

31. LEASING OPERACYJNY

Spółka jako leasingobiorca

Na dzień bilansowy Spółka posiada szereg umów najmu samochodów osobowych i wózków widłowych. Zdecydowana większość samochodów jest używana przez przedstawicieli handlowych. Spółka klasyfikuje najem samochodów i wózków widłowych jako leasing operacyjny. Okres najmu samochodów wynosi 3 lata, a wózków widłowych od 3 do 5 lat.

Ponadto, w ramach użytkowania wieczystego Spółka użytkuje grunty, najmowane od Skarbu Państwa, które nie stanowią aktywów wykazywanych w bilansie, z wyjątkiem praw wieczystego użytkowania gruntów nabytych w ramach połączenia od spółek przejętych. Te ostatnie ujęte są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji Rzeczowe aktywa trwałe i podlegają amortyzacji przez okres przysługiwania praw do ich użytkowania.

Spółka jest również najemcą pomieszczeń biurowych, zlokalizowanych w Warszawie, w którym prowadzona jest działalność Biur Marketingu i Sprzedaży. W 2016 roku czas trwania umowy został wydłużony do 2021 roku.

Poniżej wartość opłat poniesionych w 2018 roku z tytułu wieczystego użytkowania gruntów, z tytułu najmu samochodów osobowych i wózków widłowych oraz najmu pomieszczeń biurowych, ujęte w sprawozdaniu z całkowitych dochodów bieżącego okresu:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
- najem samochodów osobowych i wózków widłowych	3 591	5 140
- prawa wieczystego użytkowania gruntów	485	485
- najem pomieszczeń biurowych	1 041	1 018
	5 117	6 643

Na dzień bilansowy łączna kwota przyszłych opłat (opłata leasingowa oraz opłata serwisowa) z tytułu umów leasingu operacyjnego samochodów osobowych oraz wózków widłowych w okresie niepodlegającym wypowiedzeniu, w podziale na terminy płatności, przedstawia się następująco:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
w okresie do roku	2 654	2 903
w okresie od 2 do 5 lat	3 845	2 374
powyżej 5 lat	-	-
	6 499	5 277

Pozostały okres przysługiwania praw do użytkowanych gruntów wynosi od 71 do 77 lat. Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość nominalna przyszłych zobowiązań z tego tytułu wynosi 19.775 tys. PLN, co w podziale na terminy płatności, przedstawia się następująco:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
w okresie do roku	271	436
w okresie od 2 do 5 lat	1 124	888
powyżej 5 lat	18 380	14 935
	19 775	16 259

Na dzień bilansowy łączna kwota przyszłych opłat z tytułu najmu pomieszczeń biurowych w okresie niepodlegającym wypowiedzeniu, w podziale na terminy płatności, przedstawia się następująco:

	<i>Koniec okresu 31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
w okresie do roku	989	959
w okresie od 2 do 5 lat	1 566	2 477
powyżej 5 lat	-	-
	2 555	3 436

Spółka jako leasingodawca

Spółka (Wynajmujący) posiada kilka umów najmu niewykorzystywanych nieruchomości produkcyjnych i biurowych wraz z ich wyposażeniem, wchodzących w skład nieruchomości inwestycyjnych (Sprawozdanie z sytuacji finansowej, poz. Nieruchomości inwestycyjne). Przychód z tytułu najmu tychże nieruchomości w 2018 roku wyniósł 906 tys. PLN (31.12.2017: 934 tys. PLN).

Na dzień bilansowy wartość nominalna należności Spółki z tytułu umów leasingu operacyjnego w okresie niepodlegającym wypowiedzeniu przedstawiała się następująco (w podziale na terminy płatności):

	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
w okresie do roku	221	247
w okresie od 2 do 5 lat	-	-
powyżej 5 lat	-	-
	221	247

32. PLANOWANE TRANSAKCJE

Na koniec 2018 roku Spółka posiadała zawarte i niezrealizowane kontrakty zakupu nasion rzepaku, olejów jadalnych i śruty rzepakowej oraz sprzedaży olejów jadalnych, śruty rzepakowej, produktów ubocznych oraz produktów konsumenckich (oleje butelkowane i margaryny). Realizacja zawartych kontraktów zaplanowana jest na 2019 rok. Wartość i strukturę zawartych kontraktów przedstawia poniższa tabela (dla kontraktów wyrażonych w walutach obcych przyjęto średni kurs NBP z dnia 31 grudnia 2018 roku):

	2019 PLN'000
ZAKUPY	
Oleje luzem	142 860
Nasiona rzepaku	251 056
Śruta rzepakowa	1 968
RAZEM ZAKUPY	395 884
SPRZEDAŻ	
Oleje luzem	179 951
Śruta rzepakowa	141 396
Oleje butelkowane	59 106
Margaryny konsumenckie	21 491
Margaryny i tłuszcze profesjonalne	72 147
Inne produkty uboczne	1 408
RAZEM SPRZEDAŻ	475 499

33. TRANSAKCJE Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Podmiotami powiązаныmi ze Spółką są:

- Spółki z Grupy Bunge
- Spółka Wodno-Ściekowa z siedzibą w Kruszwicy - spółka prawa wodnego, prowadząca działalność w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków. Spółka ma 1/5 praw głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki Wodno-Ściekowej

Zdecydowana większość transakcji z podmiotami powiązаныmi była transakcjami zawartymi przez Spółkę z podmiotami z Grupy Bunge. Grupa Bunge stosuje politykę realizacji kontraktów wewnątrzgrupowych w cenach transferowych, na poziomie cen rynkowych. Wszystkie transakcje z podmiotami powiązаныmi realizowane są w formie zapłaty gotówkowej lub kompensat należności i zobowiązań.

Zgodnie z MSR 24, dokonując opisu tych transakcji Spółka ma na celu zapewnienie dostępu do informacji niezbędnych do zwrócenia uwagi na prawdopodobieństwo, że na sytuację finansową bądź zysk lub stratę może wpływać fakt istnienia podmiotów powiązanych oraz przedstawionych transakcji, nierozliczonych sald należności lub zobowiązań pomiędzy takimi podmiotami. Na dzień bilansowy Spółka nie posiada rezerw na należności wątpliwe związane z wysokością nierozliczonych sald oraz nie poniosła w ciągu okresu sprawozdawczego żadnych kosztów z tytułu należności nieściągalnych lub wątpliwych, należnych od podmiotów powiązanych. Spółka nie zabezpiecza transakcji z podmiotami powiązаныmi i rozlicza je poprzez wzajemną zapłatę. Na dzień bilansowy Spółka nie otrzymała oraz nie udzieliła żadnych gwarancji z tytułu nierozliczonych sald.

Poniższe tabele przedstawiają łączne w skali 2018 roku kwoty transakcji zawartych z podmiotami powiązаныmi.

Transakcje zakupu i sprzedaży produktów, towarów i usług z podmiotami powiązаныmi

	Sprzedaż produktów i towarów		Sprzedaż usług		Zakup towarów i usług	
	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Jednostki z Grupy Bunge						
Bunge Asia Singapore	509	207	-	-	-	-
Bunge Austria	-	-	-	-	89 414	60 517
Bunge CIS LLC Russia	594	1 679	3	-	-	-
Bunge Deutschland Gmbh	-	-	-	-	877	-
Bunge Finlandia Raisio	343	320	129	143	1 429	-
Bunge Francja SAS	7 828	2 442	-	1	-	-
Bunge Global Agribusiness NY	-	-	551	541	-	-
Bunge Handelsgesellschaft	181 504	141 122	1	22	71	838
Bunge Iberica Hiszpania	-	5 320	-	2	-	-
Bunge Istanbuł	-	-	422	417	-	-
Bunge Italia	7 529	4 017	-	1	191	-
Bunge Loders Croklaan Oils B.V. Holandia	-	-	-	-	41 641	-
Bunge Loders Croklaan Holandia	-	-	-	-	104	-
Bunge Management Services Inc. (USA)	-	-	642	704	39	-
Bunge Polska	27 869	29 228	1 891	4 451	108 821	107 791
Bunge Romania	145	118	533	258	19 369	23 259
Bunge SA Szwajcaria	-	-	5 162	3 647	28 296	51 251
Bunge Shanghai	-	381	-	-	-	-
Bunge Zrt. Hungary	1 181	139	1 554	1 233	100 907	57 288
ETSC Ltd Liability Ukraina	-	-	-	-	104	-
Koninklijke Bunge BV	1 732	1 711	3	2	216	211
Natura Margarin KFT Hungary	-	35	-	-	-	-
Walter Rau Lebensmittelwerke Gmbh Niemcy	343	62	-	8	82	1 483
Walter Rau NEUSSER	-	-	-	-	937	11

Warsaw Mathematical Institute (Polska)	-	-	-	-	25	48
ZTK Property Management Sp. z o.o. Warszawa	-	-	188	106	1 800	605

Jednostki powiązane pozostałe

Akpol Sp. z o.o. (Polska)	-	-	-	-	-	135
Spółka Wodno-Ściekowa Kruszwica	-	-	-	-	1 446	1 356

229 577	186 781	11 079	11 536	395 769	304 793
----------------	----------------	---------------	---------------	----------------	----------------

Rozrachunki z podmiotami powiązаныmi

	Należności od podmiotów powiązanych		Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych	
	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Jednostki z Grupy Bunge				
Bunge Austria	-	-	3 639	10 027
Bunge CIS LLC Russia	3	-	-	-
Bunge Finlandia Raisio	20	10	135	-
Bunge Francja SAS	13	-	-	-
Bunge Global Agribusiness NY	36	52	-	-
Bunge Handelsgesellschaft	10 733	8 768	2 002	3 395
Bunge Istanbuł Turcja	49	71	-	-
Bunge Italia	-	793	-	-
Bunge Management Services Inc. (USA)	51	-	-	-
Bunge Polska	4 024	3 679	11 117	7 422
Bunge Romania	517	88	167	2 701
Bunge SA Szwajcaria	2 383	564	13 747	8 302
Bunge Shanghai	89	202	-	-
Bunge Zrt. Hungary	1 513	239	4 688	1 165
ETSC LTD Liability Ukraina	-	-	104	-
Koninklijke Bunge BV Holandia	164 898	117 303	-	-
Bunge Loders Croklaan Oils Holandia	-	-	3 325	-
Walter Rau Lebensmittelwerke Gmbh Niemcy	-	20	-	-
Walter Rau Polska	-	-	119	-
ZTK Property Management Sp. z o.o. Warszawa	42	126	177	171
Jednostki powiązane pozostałe				
Spółka Wodno-Ściekowa Kruszwica	-	-	155	149
	184 371	131 915	39 375	33 332

Przychody i koszty finansowe w ramach transakcji z podmiotami powiązаныmi

	Przychody finansowe		Koszty finansowe	
	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Odsetki naliczone/należne				
Koninklijke Bunge B.V.	-	2 152	-	275
ZTK Property Management Sp. z o.o.	-	-	-	62
	-	2 152	-	337

Odsetki zapłacone/otrzymane

Koninklijke Bunge B.V.	2 400	2 142	854	246
ZTK Property Management Sp. z o.o.	-	-	-	84
	2 400	2 142	854	330

Wynik operacji na instrumentach pochodnych w ramach transakcji z podmiotami powiązany

	Zyski na instrumentach pochodnych		Straty na instrumentach pochodnych	
	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>
	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>	<i>PLN'000</i>
Koninklijke Bunge B.V.	64 626	92 819	72 306	109 084
Bunge Handelsgesellschaft	16 084	11 900	15 141	15 063
Bunge SA	1 732	-	2 517	130
Bunge Zrt.	30	66	-	-
Bunge Francja SAS	13	-	-	-
Bunge Italia	-	30	170	-
	82 485	104 815	90 134	124 277

W pozycji zyski / straty na instrumentach pochodnych prezentowane są zarówno zrealizowane zyski / straty, jak i niezrealizowany wynik z wyceny walutowych i towarowych instrumentów pochodnych.

Transakcje z Bunge Asia Singapore

W prezentowanych okresach Spółka realizowała sprzedaż olejów konfekcjonowanych do Bunge Asia Singapore.

Transakcje z Bunge Austria GmbH

W prezentowanych okresach Spółka importowała z Bunge Austria GmbH olej rafinowany słonecznikowy oraz odszlamiony olej rzepakowy.

Transakcje z Bunge CIS LLC Russia

W prezentowanych okresach Spółka realizowała sprzedaż do Bunge CIS LLC Russia butelkowanych olejów z dodatkiem ziół.

Transakcje z Bunge Deutschland GmbH

W 2018 roku Spółka importowała z Bunge Deutschland GmbH rafinowany olej rzepakowy.

Transakcje z Bunge Finland Raisio

W prezentowanych okresach Spółka realizowała sprzedaż butelkowanych olejów z dodatkiem ziół oraz zakup margaryn konsumenckich. Ponadto Spółka obciążyła Bunge Finland Raisio kosztami usług agencyjnych.

Transakcje z Bunge Francja SAS

W prezentowanych okresach Spółka dokonywała sprzedaży śruty rzepakowej na rzecz Bunge Francja SAS.

Transakcje z Bunge Global Agribusiness NY

W prezentowanych okresach Spółka obciążyła Bunge Global Agribusiness kosztami zarządzania platformami technologicznymi hurtownii danych oraz analizy globalnych rynków agrobiznesu.

Transakcje z Bunge Handelsgesellschaft mbH (Niemcy)

Spółka zawarła z Bunge Handelsgesellschaft mbH szereg umów dotyczących sprzedaży śruty rzepakowej oraz surowego oleju rzepakowego. Część z tych transakcji miała na celu zabezpieczenie Spółki przed zmianą cen surowców i produktów, wobec czego ostateczne rozliczenie tych kontraktów odbywa się bez fizycznej realizacji dostaw, poprzez wymianę środków pieniężnych stanowiących różnicę pomiędzy ceną zakontraktowaną a ceną rynkową z dnia rozliczenia transakcji (tzw. transakcje wash-out). Niezrealizowane transakcje mające charakter

zabezpieczający zostały na dzień bilansowy wycenione według wartości godziwej, a wyniki tej wyceny, wraz ze zrealizowanymi transakcjami zabezpieczającymi i z podobnymi transakcjami zawartymi z innymi podmiotami, zostały zaprezentowane w nocie nr 11 „Towarowe instrumenty pochodne”.

Zarówno Spółka jak i Bunge Handelsgesellschaft mbH w ramach realizacji wzajemnych dostaw towarów korzystają z usług transportowych (lądowych lub morskich). W przypadku zamawiania usług transportowych przez stronę, na której zgodnie z kontraktem nie ciąży tego rodzaju koszt, strona ta obciąża drugą stronę umowy poniesionymi kosztami transportu.

Ponadto, Bunge Handelsgesellschaft mbH refakturuje na Spółkę koszty związane z frachtem statków.

Transakcje z Bunge Istanbuł

W prezentowanych okresach Spółka obciążała Bunge Istanbuł kosztami usług w zakresie marketingu.

Transakcje z Bunge Italia

W prezentowanych okresach Spółka realizowała sprzedaż śrutę rzepakowej luzem.

Transakcje z Bunge Loders Croklaan Oils B.V. Holandia

W 2018 roku Spółka dokonywała zakupów oleju palmowego rafinowanego oraz oleiny i stearyny palmowej.

Transakcje z Bunge Loders Croklaan Holandia

W 2018 roku Spółka dokonywała zakupów oleju palmowego rafinowanego.

Transakcje z Bunge Management Services Inc. (USA)

W prezentowanych okresach Spółka obciążała Bunge Management Services kosztami projektu optymalizacji i standaryzacji procesów biznesowych.

Transakcje z Bunge Polska Kruszwica

W dniu 10 czerwca 2016 roku miało miejsce połączenie spółek Bunge Polska sp. o.o. z siedzibą w Karczewie ze spółką Bunge Trade Polska sp. z o.o. z siedzibą w Kruszwicy (BTP). Połączenie nastąpiło w trybie art. 492 1 pkt 1 ksh, poprzez przeniesienia całego majątku spółki przejmowanej - Bunge Polska sp. z o.o. na spółkę przejmującą - Bunge Trade Polska sp. z o.o. (łączenie poprzez przejęcie).

W związku z powyższym, z dniem połączenia BTP wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki Bunge Polska sp. z o.o. z siedzibą w Karczewie.

W wyniku połączenia nastąpiła zmiana firmy spółki przejmującej i obecnie działa ona pod nazwą Bunge Polska sp. z o.o. z siedzibą w Kruszwicy.

W prezentowanych okresach, Spółka sprzedawała do Bunge Polska rafinowany olej rzepakowy, lecytynę spożywczą oraz tłuszcze rafinowane przeestryfikowane.

W dniu 1 września 2010 roku Spółka zawarła z Bunge Polska pakiet umów – umowę dystrybucji, umowę współpracy w okresie przejściowym, umowę marketingową oraz umowę licencji i dalszej sublicencji (łącznie „umowy licencyjne”). Na mocy w/w umów nastąpiła integracja działalności handlowej, dystrybucyjnej i marketingowej Bunge Polska i Spółki w zakresie sprzedaży produktów Bunge Polska. Po zakończeniu okresu przejściowego, w którym Bunge Polska realizowała zawarte ze swoimi klientami umowy dostaw, Spółka stała się wyłącznym dystrybutorem produktów Bunge Polska. Wartość zrealizowanych przez Spółkę zakupów, w 2018 roku, wyniosła 61.757 tys. PLN (w 2017 roku: 64.084 tys. PLN).

W prezentowanym okresie spółki realizowały umowę, w ramach której Bunge Polska świadczyła Spółce usługi w zakresie produkcji margaryn, na bazie powierzonych surowców oraz związane z tym usługi logistyczne. Wartość zrealizowanych usług w 2018 roku wyniosła 43.244 tys. PLN (w 2017 roku: 40.946 tys. PLN).

Spółkę i Bunge Trade Polska Sp. z o.o. łączy umowa z dnia 20 czerwca 2013 roku, zawarta na czas nieoznaczony, na świadczenie na rzecz BTP usług dotyczących prowadzenia jej przedsiębiorstwa w zakresie wynikającym z przedmiotu jej działalności, w następujących dziedzinach: (I) sprawowanie funkcji zarządczych; (II) organizacja zakupów i sprzedaży oraz badanie rynku, (III) koordynacja i optymalizacja Systemów Zapewnienia Jakości, (IV) rachunkowość i podatki, (V) kontrola wewnętrzna oraz operacje bankowe, (VI) spedycja, (VII) obsługa transakcji sprzedaży i zakupu, (VIII) obsługa prawna, (IX) zarządzanie personelem, (X) Administracja, (XI) BHP, (XII) ochrona środowiska, (XIII) Zarządzanie projektami inwestycyjnymi.

W ramach wynagrodzenia należnego Spółce, BTP jest zobowiązana również do zwrotu kosztów związanych z realizacją umowy.

Ponadto, na podstawie umowy najmu z dnia 10 lutego 2005 roku, Spółka świadczy na rzecz BTP usługi najmu pomieszczeń biurowych.

W dniu 17 stycznia 2014 roku, Spółka zawarła z Bunge Trade Polska Sp. z o.o. umowę o świadczenie usług informatycznych na rzecz BTP. Natomiast BTP świadczy na rzecz Spółki usługi załadunku towarów na statki w swoim terminalu portowym w Świnoujściu.

Transakcje z Bunge Romania

W prezentowanych okresach, Spółka sprzedawała do Bunge Romania oleje konfekcjonowane oraz dokonywała zakupów nasiona rzepaku.

Ponadto Spółka refakturuje na Bunge Romania koszty usług zarządzania segmentem Food w centralnej Europie, świadczonych przez menedżerów Spółki.

Transakcje z Bunge S.A. (Szwajcaria)

Spółka obciąża Bunge SA za uczestnictwo swoich pracowników w pracach świadczonych na rzecz innych podmiotów z Grupy Bunge, w ramach projektów koordynowanych przez Bunge SA. Prace te miały charakter usług konsultacyjnych i dotyczyły przede wszystkim udziału w audycie wewnętrznym Grupy, implementacji programu SAP oraz udziału w różnych projektach na rzecz podmiotów z Grupy.

Spółka jest stroną umowy o świadczenie usług menedżerskich z Bunge SA, która od stycznia 2004 roku pełni w Grupie Bunge rolę podmiotu odpowiedzialnego za udzielenie wszystkim jej podmiotom wsparcia dla rozwijania ich działalności gospodarczej. Obejmuje to usługi doradcze, szkoleniowe i konsultacyjne z zakresu: (i) optymalizacji procesów produkcji; (ii) inwestycji; (iii) badań i rozwoju; (iv) ubezpieczeń; (v) finansów; (vi) marketingu; (vii) informatyki (IT); (viii) zarządzania zasobami ludzkimi; (ix) prawa i podatków oraz (x) optymalizacji procesu zakupów. W zakresie badań i rozwoju usługi wykonywane są przez główne centrum badawcze zlokalizowane na Węgrzech jak również lokalne centra badawcze w Finlandii i Niemczech. Centra badawcze te funkcjonujące na zasadzie cost-share center. W przypadku tych usług zadaniem Bunge SA jest koordynowanie działalności usługowej wykonywanej przez pracowników ww. centrów badawczych oraz centrum badawczego Spółki, zlokalizowanego w Kruszwicy. Określone koszty centrów badawczo-rozwojowych są alokowane według ustalonego klucza na poszczególne jednostki Grupy Bunge.

W zakresie usług informatyki Spółka ponosi opłaty związane z dostępem i utrzymaniem sieci informatycznej Grupy Bunge, partycypuje w kosztach licencji na użytkowany software (Lotus Notes, programy antyspamowe i antywirusowe) oraz w kosztach projektów koordynowanych centralnie, ukierunkowanych na rozwój oprogramowania biznesowego oraz zapewnienie bezpieczeństwa jego funkcjonowania.

Bunge SA prowadzi politykę, zgodnie z którą część umów ubezpieczeń zawierana jest dla całej Grupy Bunge, dzięki czemu uzyskiwany jest efekt skali. W ramach tej działalności Spółka korzysta między innymi z ubezpieczenia od ryzyk związanych z transportem towarów, użytkowaniem środowiska, zobowiązaniami tytułem sprzedanych produktów. Koszty ubezpieczeń podlegają refakturowaniu na poszczególne spółki Grupy Bunge

Bunge SA obciąża Spółkę również kosztami audytu p.pożarowego realizowanego, w ramach zawartej centralnie przez Bunge SA umowy, przez firmę Global Risk Consultants.

Transakcje z Bunge Zrt. (Węgry)

W prezentowanych okresach Spółka dokonywała zakupów z Bunge Zrt. butelkowanych olejów słonecznikowych, przeznaczonych do sprzedaży w krajach Bałtyckich (Litwa, Łotwa, Estonia) oraz rafinowanego oleju słonecznikowego luzem.

W prezentowanych okresach Spółka ujęła również sprzedaż usług realizowanych przez lokalne biuro badań i rozwoju na rzecz podmiotów w ramach Grupy Bunge. Ponadto Spółka refakturuje na Bunge Węgry koszty usług zarządzania segmentem Food w centralnej Europie, świadczonych przez menedżerów Spółki.

Transakcje z ETSC Ltd Liability (Ukraina)

W 2018 roku Spółka ETSC Ltd obciążała Spółkę dominującą kosztami świadczonych usług doradczych w zakresie bezpieczeństwa przemysłowego.

Transakcje z Koninklijke Bunge BV (Holandia)

W związku z przejściem spółki Bunge Finance B.V. przez spółkę Koninklijke Bunge B.V., mającym miejsce w dniu 01.01.2016 roku, transakcje typu forward i swap, zabezpieczające ryzyko walutowe przyszłych przepływów pieniężnych, związanych z istniejącymi w bilansie saldami zobowiązań lub należności bądź z planowanymi transakcjami czy uprawdopodobnionymi przyszłymi zobowiązaniami, Spółka zawiera z Koninklijke Bunge B.V.

Od 01.01.2016 roku Koninklijke Bunge B.V. jest również stroną umowy pożyczki („Revolving credit facility agreement”). Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka wykazała wobec Koninklijke Bunge B.V. saldo depozytu wraz z naliczonymi odsetkami, prezentowanego w sprawozdaniu jako środki pieniężne, w wysokości 164.809 tys. PLN. W 2018 roku Spółka poniosła koszty związane z zarządzaniem rachunkiem bieżącym w zakresie transakcji wewnątrzgrupowych w wysokości 216 tys. PLN.

W prezentowanych okresach sprawozdawczych, Spółka dokonywała sprzedaży do Koninklijke Bunge B.V. lecytyny rzepakowej.

Transakcje z Walter Rau Lebensmittelwerke GmbH & Co KG (Niemcy)

W prezentowanych okresach Spółka dokonywała sprzedaży do Walter Rau Lebensmittelwerke GmbH & Co KG tłuszczów cukierniczych luzem.

W prezentowanych okresach, Spółka importowała z Walter Rau Lebensmittelwerke GmbH & Co KG margaryny kubkowe z dodatkiem ziół.

Transakcje z Walter Rau NEUSSER (Niemcy)

W prezentowanych okresach Spółka poniosła koszty testów margaryny.

Transakcje z Warsaw Mathematical Institute Sp. z o.o. (Polska)

W prezentowanych okresach Spółka poniosła koszty wynajmu biura od spółki Warsaw Mathematical Institute.

Transakcje z ZTK Property Management Sp. z o.o. (Polska)

W dniu 30 czerwca 2017 roku Spółka zawarła z ZTK Property Management:

- umowę świadczenia usług informatycznych,
- umowę świadczenia usług zarządzania nieruchomościami,
- umowę świadczenia usług, w zakresie wynikającym z przedmiotu działalności ZTK Property Management, w następujących dziedzinach: rachunkowość i podatki, kontrola wewnętrzna i operacje bankowe, zarządzanie personelem, administracja, obsługa transakcji zakupu i sprzedaży.

Powyższe umowy zawarte zostały na czas nieokreślony.

W dniu 21 sierpnia 2017 roku Spółka zawarła z ZTK Property Management umowę podnajmu powierzchni biurowej. Na podstawie powyższej umowy, w ramach czynszu, Spółce przysługuje niewyłączne prawo korzystania z powierzchni biurowych i miejsc parkingowych. Na powierzchni tej swoją siedzibę mają wszystkie komórki organizacyjne Spółki zlokalizowane w Warszawie. Umowa została zawarta na czas określony do dnia 1 sierpnia 2011 roku.

W dniu 21 sierpnia 2017 roku Spółka zawarła z ZTK Property Management umowę świadczenia usług. Na podstawie powyższej umowy, ZTK Property Management zobowiązała się świadczyć na rzecz Spółki usługi związane z prowadzeniem i obsługą biura w Warszawie. Umowa została zawarta na czas nieokreślony, z zastrzeżeniem że powyższa umowa wygasa wraz z wygaśnięciem Umowy podnajmu.

W dniu 27 września 2017 roku Spółka zawarła z ZTK Property Management umowę świadczenia usług związanych z prowadzeniem i obsługą Biura Zarządu w Kruszwicy.

Transakcje ze Spółką Wodno-Ściekową (Polska)

Spółka Wodno-Ściekowa w Kruszwicy obciąża Spółkę kosztami zagospodarowania odpadów poprodukcyjnych.

34. WALUTOWE INSTRUMENTY POCHODNE

Ze względu na fakt, iż ceny sprzedaży oleju surowego, oleju rafinowanego i śrutę rzepakowej są determinowane przez ceny rynkowe ustalane na rynku europejskim i kwotowane w euro, jak również koszt głównego surowca do produkcji margaryn – oleju palmowego i jego pochodnych zależy od cen na giełdach światowych, ustalanych w dolarze amerykańskim, Spółka narażona jest na ryzyko kursowe związane ze zmianami kursów w/w walut.

W celu zabezpieczenia się przed tym ryzykiem, Spółka zawiera walutowe terminowe kontrakty typu forward na sprzedaż lub zakup walut. Spółka nie wykorzystuje instrumentów pochodnych dla celów spekulacyjnych, zawierając transakcje zabezpieczające wyłącznie w powiązaniu do zawartych kontraktów zakupu surowców lub kontraktów sprzedaży produktów lub ekspozycji netto na daną walutę. Celem Spółki, w zakresie zawierania zabezpieczających kontraktów walutowych, jest zabezpieczenie przed ryzykiem kursowym przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zakupami surowców oraz z kontraktami sprzedaży produktów, których ceny są denominowane w walutach obcych (Euro, Dolar Amerykański), jak również sald należności i zobowiązań wynikających z realizacji tych kontraktów.

Spółka nie korzysta z innych walutowych instrumentów pochodnych poza kontraktami forward i transakcjami swap, wykorzystywanymi wyłącznie do celów zabezpieczania ekspozycji walutowych. Celem transakcji swap jest zmiana terminów zapadalności kontraktów forward lub, sporadycznie, konwersja walut w tym kontrakcie.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych ujmowana jest w bilansie do czasu realizacji instrumentu jako aktywa finansowe (dodatnia wycena) lub zobowiązania finansowe (ujemna wycena) w korespondencji z kapitałem rezerwowym - w przypadku efektywnej wyceny instrumentów pochodnych wyznaczonych do rachunkowości zabezpieczeń, bądź - na wynik finansowy (pozycja: zyski/straty z tytułu różnic kursowych w zestawieniu całkowitych dochodów) - w przypadku wszystkich pozostałych instrumentów pochodnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zgodnie z 3-poziomą hierarchią wartości godziwej, opartej na istotności i obiektywności danych wejściowych do jej wyceny, Spółka klasyfikuje wycenę wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych do Poziomu 2.

W okresie sprawozdawczym jak i w okresie porównywalnym w Spółce nie miały miejsca przesunięcia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych.

Do pomiaru wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych wykorzystywane są następujące dane wejściowe:

1. ekspozycje walutowe, będące kontraktami wyrażonymi w walucie obcej, z określonym terminem zapadalności;
2. kursy wymiany walut spot, czyli kursy dokonania rozliczenia zawieranej transakcji w formie dostarczenia walut na dwa dni robocze po zawarciu transakcji, po kursie ustalonym w dniu zawarcia;
3. punkty forward, będące różnicą między kursem terminowym a kursem spot, z uwzględnieniem terminu zapadalności kontraktu walutowego. Punkty forward odzwierciedlają dysparytet stóp procentowych pomiędzy różnymi walutami.

Wartość godziwa walutowych instrumentów finansowych ustalana jest na koniec każdego okresu sprawozdawczego (miesiąc kalendarzowy) na bazie różnic kursów walut z dnia zawarcia kontraktu i z dnia końca miesiąca. Dla kontraktów poza rachunkowością zabezpieczeń – różnica pomiędzy kursami terminowymi.

Wartość godziwa należności, zobowiązań oraz kredytów i pożyczek nie odbiega istotnie od ich wartości bilansowej, zaprezentowanej w Sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ze względu na ich krótkoterminowy charakter i zawarcie ich na warunkach handlowych.

Walutowe transakcje terminowe typu forward i swap, Spółka zawiera za pośrednictwem Koninklijke Bunge B.V., wyspecjalizowanej jednostki w ramach Grupy Bunge, wobec powyższego w ocenie Spółki, szacowane ryzyko kredytowe jest nieznaczne.

Wartość godziwa sklasyfikowanych walutowych instrumentów pochodnych jest następująca:

Kategoria	Na dzień 31.12.2018r.		Na dzień 31.12.2017r.	
	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 1	Poziom 2
Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	-	215	-	(14.427)

Wartość nominalna niezrealizowanych walutowych instrumentów pochodnych

(wartości netto instrumentów zaprezentowane są jako różnice wartości kontraktów zakupu i sprzedaży walut)

	<u>Koniec okresu 31/12/2018</u>		
	EUR'000	USD'000	PLN'000
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń			
SPRZEDAŻ WALUTY			
Kontrakty forward	241 182	882	1 049 932
Kontrakty swap	32 810	65	142 965
	273 992	947	1 192 897
ZAKUP WALUTY			
Kontrakty forward	268 141	2 925	1 175 038
Kontrakty swap	11 890	3 214	63 364
	280 031	6 139	1 238 402
Wartość netto	6 039	5 192	45 505
Razem wartość netto	6 039	5 192	45 505

	<u>Koniec okresu 31/12/2017</u>		
	EUR'000	USD'000	PLN'000
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń			
SPRZEDAŻ WALUTY			
Kontrakty forward	223 924	223	957 756
Kontrakty swap	24 487	23	103 374
	248 411	246	1 061 130
ZAKUP WALUTY			
Kontrakty forward	361 781	5 344	1 567 137
Kontrakty swap	9 916	2 100	49 525
	371 697	7 444	1 616 662
Wartość netto	123 286	7 198	555 532
Razem wartość netto	123 286	7 198	555 532

Zyski/straty z tytułu wyceny do wartości godziwej walutowych instrumentów pochodnych ujęte w wyniku finansowym

	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018</i>	<i>Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017</i>
	PLN'000	PLN'000
Odroczone zyski	6 630	23 057
Odroczone straty	(6 444)	(37 509)
	186	(14 451)
Zrealizowane zyski	34 939	56 008
Zrealizowane straty	(28 377)	(62 152)
	6 562	(6 144)
	6 748	(20 595)

Niezrealizowane straty z tytułu wyceny walutowych instrumentów pochodnych na dzień bilansowy zostają w następnych okresach pokryte symetrycznym wzrostem przychodów ze sprzedaży, w momencie realizacji kontraktów sprzedaży, dla których zabezpieczeniem były wspomniane kontrakty walutowe.

Wartość godziwa walutowych instrumentów pochodnych na dzień bilansowy

	Koniec okresu 31/12/2018 PLN'000	Koniec okresu 31/12/2017 PLN'000
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń		
Aktywa finansowe	6 798	23 058
Zobowiązania finansowe	(6 583)	(37 485)
	215	(14 427)
	215	(14 427)

Terminy realizacji walutowych instrumentów pochodnych w ujęciu kwartalnym według stanu na dzień 31.12.2018

	Wartość nominalna		Wartość godziwa wpływająca na kapitały		Wartość godziwa wpływająca na wynik
	EUR'000	USD'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń					
SPRZEDAŻ WALUTY					
Kontrakty forward - I kw. 2019	180 135	947	784 186	-	4 531
Kontrakty forward - II kw. 2019	62 341	-	270 636	-	590
Kontrakty forward - III kw. 2019	21 217	-	92 859	-	461
Kontrakty forward - IV kw. 2019	10 299	-	45 216	-	142
	273 992	947	1 192 897	-	5 724
KUPNO WALUTY					
Kontrakty forward - I kw. 2019	182 651	6 139	813 493	-	(3 575)
Kontrakty forward - II kw. 2019	56 688	-	246 855	-	(1 248)
Kontrakty forward - III kw. 2019	32 146	-	140 464	-	(486)
Kontrakty forward - IV kw. 2019	7 509	-	33 009	-	(173)
Kontrakty forward - I kw. 2020	1 037	-	4 581	-	(27)
	280 031	6 139	1 238 402	-	(5 509)
WARTOŚĆ NETTO	6 039	5 192	45 505	-	215
RAZEM WARTOŚĆ NETTO	6 039	5 192	45 505	-	215

Terminy realizacji walutowych instrumentów pochodnych w ujęciu kwartalnym według stanu na dzień 31.12.2017

	Wartość nominalna		Wartość godziwa wpływająca na kapitały		Wartość godziwa wpływająca na wynik
	EUR'000	USD'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń					
SPRZEDAŻ WALUTY					
Kontrakty forward - I kw. 2018	182 379	246	776 372	-	15 598
Kontrakty forward - II kw. 2018	43 058	-	185 268	-	4 920
Kontrakty forward - III kw. 2018	14 594	-	63 101	-	1 662
Kontrakty forward - IV kw. 2018	6 609	-	28 695	-	710
Kontrakty forward - I kw. 2019	1 762	-	7 655	-	167
Kontrakty forward - II kw. 2019	9	-	39	-	1
	248 411	246	1 061 130	-	23 058
KUPNO WALUTY					
Kontrakty forward - I kw. 2018	202 027	6 206	887 260	-	(24 004)
Kontrakty forward - II kw. 2018	136 622	-	582 047	-	(9 851)
Kontrakty forward - III kw. 2018	21 066	-	90 844	-	(2 121)
Kontrakty forward - IV kw. 2018	10 659	1 238	50 746	-	(1 370)
Kontrakty forward - I kw. 2019	1 252	-	5 457	-	(135)
Kontrakty forward - II kw. 2019	62	-	268	-	(3)
Kontrakty forward - III kw. 2019	9	-	40	-	(1)
	371 697	7 444	1 616 662	-	(37 485)
WARTOŚĆ NETTO	123 286	7 198	555 532	-	(14 427)
RAZEM WARTOŚĆ NETTO	123 286	7 198	555 532	-	(14 427)

Spółka oczekuje, że wszystkie planowane transakcje, w odniesieniu do których została zastosowana rachunkowość zabezpieczeń, zostaną zrealizowane.

35. TOWAROWE INSTRUMENTY POCHODNE

Istotnym rodzajem ryzyka rynkowego, na jakie jest narażona Spółka w toku prowadzonej działalności operacyjnej, jest ryzyko cen towarów. Ekspozycja Spółki na ryzyko towarowe powstaje przede wszystkim w wyniku zakupu nasion rzepaku w terminach uwzględniających zapotrzebowania na ten surowiec i bieżącą sytuację rynkową.

Zawierane umowy na dostawy nasion rzepaku to kontrakty z dostawą fizyczną natychmiastową jak i terminową (dostawa za kilka miesięcy od momentu podpisania kontraktu lub rozłożona na kilka miesięcy wprzód).

Nasiona rzepaku pozyskiwane na przestrzeni całego roku/sezonu nabywane są w cenach bazujących na kwotowaniach tego towaru, wg notowań giełdy towarowej MATIF. Ze względu na sposób ustalania ceny, Spółka stosuje dwa główne rodzaje umów, tj. (i) umowy z cenami stałymi - ceny są ustalane w walucie PLN lub EUR, na podstawie bieżących notowań z rynku MATIF, oraz (ii) umowy z cenami zmiennymi, tj. takie kontrakty, w których w dniu ich zawarcia jest ustalana cena wstępna, na podstawie notowań z rynku MATIF, a finalna cena jest wyznaczana przez dostawcę, poprzez wskazanie notowania cen z rynku MATIF z dnia poprzedniego, w określonym w umowie kilkumiesięcznym okresie.

Od momentu zakupu surowca Spółka narażona jest na ryzyko zmiany wartości zapasów w wyniku zmian rynkowych cen nasion rzepaku (ryzyko towarowe).

Celem Spółki w zakresie zarządzania ryzykiem towarowym jest zapewnienie zrealizowania rynkowej marży operacyjnej poprzez ograniczenie wpływu na jej poziom, spowodowanego zmianami cen towarów występującymi w okresie od pozyskania nasion rzepaku do zawarcia kontraktów sprzedaży produktów pochodzących z ich przerobu (olej, śruta).

Spółka realizując ww. cel stara się unikać nadmiernego ryzyka związanego ze zmianą wartości rynkowej zapasów nasion rzepaku, utrzymując ekspozycję towarową w limicie określoną przez Grupę Bunge.

Spółka aktywnie zarządza ryzykiem towarowym stosuje techniki jego ograniczania oparte o (i) hedging naturalny, czyli zawieranie umów z fizyczną dostawą, kompensujących zmiany kosztów/przychodów, oraz (ii) instrumenty pochodne.

W przypadku zabezpieczenia wartości zapasów nasion rzepaku, Spółka stara się dostosowywać profil ryzyka wynikający z tej ekspozycji w sposób gwarantujący osiągnięcie efektu kompensaty ceny zakupu tych towarów w odniesieniu do aktualnej ich ceny rynkowej w przyszłości. W przypadku zakupu towaru po stałej cenie strategia zabezpieczająca polega więc na zawarciu transakcji pochodnej na sprzedaż takiego samego wolumenu nasion rzepaku, lub ich ekwiwalentu, tj. oleju rzepakowego lub/i śruty rzepakowej, po ustalonej stałej cenie i jej odkupieniu po cenie, jaka będzie obowiązywać w określonym momencie w przyszłości. Nie oznacza to jednak, że Spółka uzyska w kontrakcie pochodnym taką samą cenę stałą, jak przy zakupie pozycji fizycznej. Wynika to m.in. z innych, aktualnych na moment zawierania transakcji zabezpieczającej, warunków rynkowych, w tym również bieżącej struktury cen terminowych. Efektem tej transakcji ma być bowiem dostosowanie ceny zakupu zapasu w możliwie maksymalnym stopniu do ceny rynkowej, jaka będzie się kształtować na rynku w określonym czasie w przyszłości.

Spółka nie zawiera transakcji o charakterze spekulacyjnym. W związku z powyższym, w celu ograniczenia niedopasowania, przekładającego się na zmienność prezentowanych wyników księgowych, Spółka stosuje rachunkowość zabezpieczeń opisanych powyżej instrumentów pochodnych (zwanych dalej towarowymi instrumentami pochodnymi), wyznaczonych na zabezpieczenie wartości godziwej nasion rzepaku, które są źródłem ryzyka towarowego. Zabezpieczenie wartości godziwej jest to ograniczenie zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian wartości godziwej ujętego w bilansie składnika aktywów lub zobowiązań wynikających z określonego ryzyka lub uprawdopodobnionych przyszłych zobowiązań

Ryzyko towarowe Spółki ustaje w momencie zawarcia transakcji sprzedaży produktów przerobu nasion rzepaku (olej rzepakowy i śruta) po stałej cenie, zapewniającą określoną marżę operacyjną.

W 2018 roku Spółka zawierała również umowy na dostawy nasion rzepaku z tzw. **ceną zmienną**. Kontrakty te Spółka rozpoznaje jako kontrakty pochodne.

W celu zabezpieczenia ryzyka towarowego dla kontraktów z ceną zmienną, Spółka zawiera kontrakty zabezpieczające typu futures, w momencie sprzedaży wyrobów gotowych pochodzących ze sprzedaży tychże nasion.

W 2018 roku instrumenty pochodne zabezpieczające ryzyko towarowe Spółka zawierała z Bunge Handelsgesellschaft mbH (Niemcy), Bunge SA (Szwajcaria) lub na swój rachunek oraz za pośrednictwem brokera JP Morgan Securities LCC, na giełdzie towarowej Euronext (MATIF). Wobec powyższego w ocenie Spółki, szacowane ryzyko kredytowe, na które narażona jest Spółka, jest nieznaczące.

Zgodnie z 3-poziomą hierarchią wartości godziwej, opartej na istotności danych wejściowych do jej wyceny, Spółka klasyfikuje wycenę wartości godziwej towarowych instrumentów pochodnych do:

- Poziomu 2 – kontrakty zawierane z Bunge Handelsgesellschaft, Bunge SA oraz kontrakty z ceną zmienną
- Poziomu 1 – kontrakty towarowe zawierane na giełdzie towarowej Euronext,

Do pomiaru wartości godziwej towarowych instrumentów pochodnych wykorzystywane są następujące dane wejściowe:

1. ceny terminowe na giełdzie towarowej MATIF Rapeseed
2. ceny terminowe na rynku pozagiełdowym (OTC):
  - a. FOB Lower Rhine,
  - b. FOB Dutch Mill
  - c. FOB 6-Ports

Spółka nie dokonała w 2018 roku zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej towarowych instrumentów pochodnych.

Wartość godziwa towarowych instrumentów finansowych ustalana jest na koniec każdego okresu sprawozdawczego (miesiąc kalendarzowy) na bazie różnic cen terminowych z dnia zawarcia kontraktu i z końca miesiąca, z uwzględnieniem dat zapadalności kontraktów.

Spółka nie dokonała w 2018 roku zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej towarowych instrumentów pochodnych.

Wartość godziwa towarowych instrumentów finansowych ustalana jest na koniec każdego okresu sprawozdawczego (miesiąc kalendarzowy) na bazie różnic cen terminowych z dnia zawarcia kontraktu i z końca miesiąca, z uwzględnieniem dat zapadalności kontraktów.

Wartość godziwa sklasyfikowanych towarowych instrumentów pochodnych jest następująca:

Kategoria	Na dzień 31.12.2018r.		Na dzień 31.12.2017r.	
	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 1	Poziom 2
Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	(767)	1.123	(33.320)	26.737
Hedge accounting	1.617	-	-	-

Zyski/straty z tytułu wyceny do wartości godziwej towarowych instrumentów pochodnych typu Futures ujęte w wyniku finansowym

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Odroczone zyski	3 120	4 732
Odroczone straty	(2 270)	(35 117)
	850	(30 385)
Zrealizowane zyski	66 799	3 444
Zrealizowane straty	(57 593)	(13 435)
	9 206	(9 991)

Zyski/straty z tytułu wyceny do wartości godziwej towarowych instrumentów pochodnych - kontraktów z ceną zmienną ujęte w wyniku finansowym

	Za okres 12 miesięcy zakończonych 31/12/2018 PLN'000	Za okres 12 miesięcy zakończonych 31/12/2017 PLN'000
Odroczone zyski	1 123	40 032
Odroczone straty	-	-
	1 123	40 032
Zrealizowane zyski	81	-
Zrealizowane straty	(16 851)	-
	(16 770)	-

Wartość godziwa towarowych instrumentów pochodnych typu Futures na dzień bilansowy

	Koniec okresu 31/12/2018 PLN'000	Koniec okresu 31/12/2017 PLN'000
Instrumenty ujęte w rachunkowości zabezpieczeń		
Aktywa finansowe	1 619	-
Zobowiązania finansowe	(2)	-
	1 617	-
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń		
Aktywa finansowe	1 501	4 731
Zobowiązania finansowe	(2 268)	(35 100)
	(767)	(30 369)
	850	(30 369)

Wartość godziwa towarowych instrumentów pochodnych – kontraktów z ceną zmienną na dzień bilansowy

	Koniec okresu 31/12/2018 PLN'000	Koniec okresu 31/12/2017 PLN'000
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń		
Aktywa finansowe	1 123	23 786
Zobowiązania finansowe	(73)	-
	1 050	23 786
	1 050	23 786

Zyski/straty z tytułu wyceny do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych ujęte jako korekta wartości zapasów

	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2018	Za okres 12 miesięcy zakończony 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Odroczone zyski	3 404	91
Odroczone straty	(2 114)	-
	1 290	91
Zrealizowane zyski	-	-
Zrealizowane straty	(91)	(3 094)
	(91)	(3 094)

Terminy realizacji towarowych instrumentów pochodnych typu Futures w ujęciu kwartalnym

	Koniec okresu 31/12/2018			
	USD'000	Wartość nominalna EUR'000	PLN'000	Wartość godziwa PLN'000
Instrumenty ujęte w rachunkowości zabezpieczeń				
kontrakty futures - I kw. 2019	2 200	(4 193)	(17 858)	236
kontrakty futures - II kw. 2019	-	(28 023)	(119 365)	1 360
kontrakty futures - III kw. 2019	-	(276)	(1 178)	21
kontrakty futures - IV kw. 2019	-	-	-	-
	2 200	(32 492)	(138 401)	1 617
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń				
kontrakty futures - I kw. 2019	-	(840)	4 606	(398)
kontrakty futures - II kw. 2019	-	14 500	61 763	(288)
kontrakty futures - III kw. 2019	-	12 003	51 128	(132)
kontrakty futures - IV kw. 2019	-	2 596	11 058	53
kontrakty futures - I kw. 2020	-	54	230	(2)
	-	28 313	128 785	(767)
WARTOŚĆ NETTO	2 200	(4 179)	(9 616)	850

	Koniec okresu 31/12/2017			
		Wartość nominalna EUR'000	PLN'000	Wartość godziwa PLN'000
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń				
kontrakty futures - I kw. 2018	-	33 430	138 969	(10 413)
kontrakty futures - II kw. 2018	-	98 846	410 905	(18 258)
kontrakty futures - III kw. 2018	-	11 395	47 368	(1 068)
kontrakty futures - IV kw. 2018	1 238	5 980	29 148	(729)
kontrakty futures - I kw. 2019	-	(482)	(2 003)	99
	1 238	149 169	624 387	(30 369)
WARTOŚĆ NETTO	1 238	149 169	624 387	(30 369)

Terminy realizacji towarowych instrumentów pochodnych – kontraktów z ceną zmienną w ujęciu kwartalnym

	Koniec okresu 31/12/2018			
	USD'000	Wartość nominalna		Wartość godziwa PLN'000
		EUR'000	PLN'000	
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń				
kontrakty z ceną zmienną - I kw. 2019	-	2 693	73 871	1 123
	-	2 693	73 871	1 123

	Koniec okresu 31/12/2017			
	USD'000	Wartość nominalna		Wartość godziwa PLN'000
		EUR'000	PLN'000	
Instrumenty poza rachunkowością zabezpieczeń				
kontrakty z ceną zmienną - II kw. 2018	-	7 995	300 239	23 786
	-	7 995	300 239	23 786

Kontrakty zabezpieczające wg rodzajów sprzedawanych towarów:

	Tys. Ton
Sprzedaż netto nasion rzepaku	41,0
Zakup netto oleju rzepakowego	33,0
Zakup netto śrutu rzepakowej	26,0
Zakup netto oleju słonecznikowego	3,0

36. KLASYFIKACJA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

Ze względu na istotę, ryzyka oraz poziom hierarchii wartości godziwej na którym sklasyfikowano pomiar wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych, Spółka wyróżnia następujące klasy aktywów i zobowiązań finansowych:

	Kategoria wg MSR 39	Kategoria wg MSSF 9	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
			PLN'000	PLN'000
Należności z tytułu dostaw i usług	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	87 120	94 543
Pożyczki udzielone	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	1 116	8
Instrumenty pochodne	Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik	Wartość godziwa rozliczana przez wynik	11 041	51 574
Depozyt zabezp.	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	4 042	57 956
Środki pieniężne	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	165 588	117 144
Aktywa finansowe			268 907	321 225

	Kategoria wg MSR 39	Kategoria wg MSSF 9	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
			PLN'000	PLN'000
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	Pozostałe zobowiązania finansowe	Zamortyzowany koszt	295 835	215 914
Instrumenty pochodne	Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez wynik	Wartość godziwa rozliczana przez wynik	8 926	72 585
Zobowiązania finansowe			304 761	288 499

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej ww. aktywa i pasywa prezentowane są w wartościach jw.

37. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA W SPRAWOZDANIU Z PRZEPLÝWÓW PIENIĘŻNYCH

W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, Spółka ujawnia następujące zmiany zobowiązań.:

1. zapłata odsetek tytułem factoringu.....(-) 3.633 tys. PLN;
2. zapłata odsetek (waluta PLN, USD i EUR) tytułem pożyczek ..... (-) 854 tys. PLN;
3. spłata pożyczki od pożyczkobiorcy ..... (+) 2 tys. PLN;
4. wypłata dywidendy ..... (-) 30.573 tys. PLN

Zapłata odsetek w walucie obcej wyniosła:

1. 58 tys. EUR, ujęte w walucie funkcjonalnej w wartości 244 tys. PLN;
2. 11 tys. USD, ujęte w walucie funkcjonalnej w wartości 39 tys. PLN

Poza skutkami zmian kursów walutowych w odniesieniu do odsetek spłacanych w walutach obcych, które są nieistotne, wszystkie zmiany zaprezentowane w działalności finansowej miały charakter stricte związany z przepływami pieniężnymi, tj. nie zawierały zmian wynikających z operacji o charakterze bezgotówkowym.

38. CZYNNIKI RYZYKA ZWIĄZANE Z DZIAŁALNOŚCIĄ SPÓŁKI

A. Czynniki ryzyka związane z działalnością produkcyjną i handlową

Ryzyko związane z podażą i ceną nasion rzepaku

Spółka nabywa rocznie około 25-30% krajowych zbiorów nasion rzepaku, który jest podstawowym surowcem do produkcji. Zgodnie z systemem rozliczeń, przy ustalaniu ceny skupu rzepaku oferowanej polskim producentom konieczne jest uwzględnienie światowych cen rzepaku oraz innych nasion roślin oleistych i olejów roślinnych. Surowce te notowane są na międzynarodowych giełdach towarowych.

Przepisy prawne na szczeblu ogólnoeuropejskim, jak i polskim, nakazujące wypełnienie wymogów dotyczących stopniowego wzrostu wykorzystania biopaliw w ogólnym bilansie paliw energetycznych, skutkują zwiększonym popytem na rzepak w kraju i za granicą. Mając na uwadze fakt ograniczonej arealem powierzchni zasiewów, zwiększony popyt może doprowadzić do zwiększonej presji cenowej na nasiona rzepaku, co może mieć wpływ na przyszły wynik finansowy Spółki.

W celu zabezpieczenia przed nieprzewidywalnymi zmianami cen nasion rzepaku Spółka stara się prowadzić politykę dywersyfikacji dostaw, w wyniku której rzepak może być dostarczany również z zagranicy, w tym przede wszystkim z terenów Austrii, Czech i Rumunii. Nie ma jednakże pewności, że wspomniane działania pozwolą na całkowite wyeliminowanie ryzyka wzrostu cen rzepaku, będącego najważniejszym surowcem wykorzystywanym przez Spółkę w produkcji.

Spółka przeprowadziła analizę wrażliwości towarowych instrumentów pochodnych, zarówno tych zakwalifikowanych do rachunkowości zabezpieczeń, jak i tych poza rachunkowością zabezpieczeń. Na dzień 31 grudnia 2018 roku zysk netto Spółki byłby niższy/wyższy o 5.069 tys. PLN, w rezultacie spadku/wzrostu cen towarów o 10%, przy wszystkich innych zmiennych na stałym poziomie.

Ryzyka związane z sytuacjami nadzwyczajnymi

Z uwagi na fakt, iż podstawą działalności Spółki jest przetwórstwo płodów rolnych, naturalnym elementem ryzyka dla jego działalności jest ewentualny okresowy brak dostępności surowca w związku z wymarzeniem, suszą, ulewami lub gradobiciem. Ponadto żaden z zakładów produkcyjnych Spółki nie dysponuje dostateczną nadwyżką zdolności produkcyjnych dla podtrzymania ciągłości produkcji i zapewnienia odpowiednich stanów magazynowych produktów gotowych w przypadku jakichkolwiek nieprzewidywalnych zdarzeń będących poza kontrolą Spółki.

Tym niemniej, w celu ograniczenia potencjalnych skutków wystąpienia tego typu zdarzeń, Spółka czyni starania w kwestii ich zapobiegania lub dostatecznie wczesnej identyfikacji. Dla przykładu, w celu możliwie szybkiego rozpoznania niższych niż przewidywano zbiorów rzepaku, pracownicy służb agrotechnicznych Spółki monitorują na bieżąco u producentów, z którymi zawarto umowy kontraktacyjne na dostawę surowca, stan plantacji rzepaku w trakcie jego wegetacji oraz tuż przed zbiorami.

Ryzyko związane z finansowaniem skupu nasion rzepaku

Elementem charakterystycznym polskiego rynku zakupu rzepaku jest jego krótki czasokres realizacji. Zakup nasion odbywa się w znacznej części w okresie zbiorów lub tuż po nich (lipiec, sierpień). Fakt ten sprawia, iż w tym okresie istnieje potrzeba zabezpieczenia odpowiednio wysokiego poziomu finansowania dla sprawnego przeprowadzenia skupu.

W chwili obecnej Spółka korzysta wyłącznie z pożyczek, w ramach wielostronnej umowy podmiotów z grupy Bunge. Rodzi to ryzyko związane z potencjalnymi zmianami umowy pożyczki, w ramach polityki wzajemnego kredytowania podmiotów z Grupy Bunge, co oznacza, że wszelkie tego typu zmiany mogą negatywnie wpłynąć na działalność i wynik finansowy Spółki.

Ryzyko związane z pozyskiwaniem pozostałych surowców.

Oleje pochodzenia tropikalnego są drugim po rzepaku ważnym surowcem wykorzystywanym w produkcji przez Spółkę. W bieżącym roku Spółka zaopatrywała się w oleje rafinowane pochodzenia tropikalnego głównie w Niemczech oraz Holandii. Spółka, w celu uniknięcia krótkoterminowych wahań cenowych oraz ryzyka braku dostępności surowca, zawiera kontrakty z dostawcami na określony termin dostawy, zapewniając sobie dostawy na dłuższy okres (zwykle 2-9 miesięcy). O ile ryzyko zachwiania ciągłości dostaw jest bardzo ograniczone ze względu na zapisy kontraktowe, o tyle Spółka nie jest w stanie zagwarantować, że prowadzona polityka zakupowa wyeliminuje całkowicie ryzyko zmian cen surowca, co w konsekwencji może mieć negatywny wpływ na jej działalność i wyniki finansowe.

Ryzyko związane z globalnym oraz spekulacyjnym charakterem rynków surowcowych

Od wielu lat Spółka identyfikuje wysokie ryzyko związane ze spekulacjami na rynkach surowcowych, które prowadzą do coraz większych i częstszych wahań cen surowców. Jedną z przyczyn takiego zjawiska jest rosnąca w skali globalnej pozycja surowcowych funduszy inwestycyjnych, w tym funduszy inwestujących w zboża, oleje roślinne i nasiona oleiste, w ogólnych obrotach głównych światowych giełd towarowych. Z uwagi na to, że w większości umów handlowych cena za skupowany rzepak oparta jest o bieżące notowania na giełdzie MATIF, znaczne wahania cen surowca na giełdach towarowych zaburzają rzeczywisty obraz sytuacji popytowo-podażowej na surowcowych, co w konsekwencji może prowadzić do podejmowania przez Spółkę błędnych decyzji biznesowych.

Globalizacja rynków surowcowych powoduje iż ceny różnych surowców (również tych, które nie są przedmiotem obrotu Spółki), wywierają coraz większy wpływ na ceny nasion rzepaku notowanych na giełdzie MATIF, co również może powodować podejmowanie błędnych decyzji zakupowo-sprzedażowych oraz z zakresu zarządzania ryzykiem towarowym.

Ryzyko związane z kadrą menedżerską i kluczowymi pracownikami

Ze względu na zaawansowany technicznie proces produkcji, skalę i wysoce konkurencyjną naturę rynków działania Spółki, dla jego prawidłowego funkcjonowania niezbędna jest wysoko wykwalifikowana kadra menedżerska oraz doświadczony personel techniczny. Nie można wykluczyć sytuacji, w której część kluczowych kadr przejdzie do podmiotów konkurencyjnych, co w efekcie mogłoby prowadzić do pogorszenia wyników finansowych. Spółka dostrzega to ryzyko i podejmuje działania zapobiegawcze, w szczególności poprzez utworzenie systemu planowania rezerw kadrowych dla stanowisk wyższego szczebla kierowniczego.

System ten opiera się na corocznej ocenie osiągnięć i potencjału poszczególnych wybranych pracowników i delegowaniu ich na tej podstawie do uczestnictwa w programach szkoleniowych. Opisany system ma na celu zapewnienie możliwości zastępowania pracowników wyższego szczebla kierowniczego w ramach własnych zasobów kadrowych. Ponadto Spółka prowadzi politykę różnicowania poziomów wynagrodzeń w zależności od specyfiki rynku pracy, co pozwala zminimalizować ryzyko odpływu kadr średniego i wyższego szczebla oraz tworzy atrakcyjne programy rozwoju zawodowego w ramach globalnej organizacji Bunge.

Ryzyko dotyczące wzrostu cen energii

Malejące światowe zasoby surowców energetycznych oraz rosnący na nie popyt negatywnie wpływają na sytuację gospodarczą i geopolityczną w wielu regionach świata. Ograniczona dostępność do paliw kopalnianych oraz złóż gazu staje się coraz częściej podstawą konfliktów politycznych i militarnych. Alternatywą dla kurczących się zasobów kopalnianych stają się takie odnawialne źródła energii jak energia słoneczna, wietrzna oraz energia termalna ziemi. Jednakże, ze względu na koszt inwestycji, ich udział w bilansie energetycznym – pomimo wzrostu – jest nadal marginalny.

Gwałtowne wzrosty cen ropy powodują znaczne wzrosty cen pozostałych nośników energii, w tym w szczególności gazu ziemnego i oleju opałowego, które na co dzień wykorzystywane są przez Spółkę do produkcji pary technologicznej dla zasilania procesów produkcyjnych.

W celu minimalizacji wspomnianego ryzyka Spółka realizuje na bieżąco (poprzez działania techniczne i organizacyjne) zadania mające na celu z jednej strony zmniejszenie kosztów produkcji energii, z drugiej ograniczenie jej jednostkowego wykorzystania na każdą tonę wytworzonego produktu finalnego.

Jednakże, dalszy wzrost cen surowców energetycznych, w szczególności gazu ziemnego i węgla kamiennego, a co za tym idzie wzrost cen energii może mieć negatywny wpływ na przyszłe wyniki finansowe Spółki.

Ryzyko związane z ochroną środowiska

Działalność Spółki może oddziaływać negatywnie na środowisko, mimo iż jest ona prowadzona na podstawie pozwoleń wymaganych przez przepisy prawa. Nie można jednak wykluczyć, że normy ochrony środowiska, w szczególności warunki eksploatacji instalacji ustalone w odpowiednim pozwoleniu zintegrowanym, zostaną naruszone przez działalność zakładów Spółki. Ewentualne przekroczenia mogą stanowić podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej Spółki za szkody w środowisku, a ponadto, w określonych okolicznościach, podstawę do wydania przez właściwego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska decyzji o wstrzymaniu użytkowania instalacji powodującej naruszenie. Spółka prowadzi szeroko zakrojone działania zmierzające do ograniczenia wpływu jej działalności na środowisko. Nie można jednak wykluczyć, że podjęte działania okażą się niewystarczające dla całkowitego wyeliminowania ryzyka przekroczenia norm ochrony środowiska przez działalność zakładów Spółki.

B. Czynniki ryzyka związane z otoczeniem, w jakim Spółka prowadzi działalność

Ryzyko związane z ogólną sytuacją makroekonomiczną

Czynnikiem mogącym mieć wpływ na działalność Spółki jest uzależnienie warunków funkcjonowania Spółki od sytuacji gospodarczej w kraju i na świecie. Najważniejszymi elementami niezależnymi od Spółki związanymi z ogólną sytuacją makroekonomiczną są m.in.: wahania poziomu PKB, inflacja, wzrost stóp procentowych, migracje ekonomiczne Polaków związane z nowymi rynkami pracy oraz ogólny stan polskiej gospodarki. Niesprzyjające zmiany wskaźników makroekonomicznych oraz nie do końca przewidywalne tendencje gospodarczego rozwoju Polski mogą mieć negatywny wpływ na poziom przyszłych przychodów oraz zysków Spółki.

Czynnik ten zyskuje na znaczeniu z uwagi na trwające wahania na światowym rynku finansowym. Mogą one spowodować trudności w dostępie do finansowania działalności Spółki za pomocą kredytu bankowego oraz podwyższyć koszty kredytu. W efekcie Spółka może mieć trudności w sfinansowaniu skupu rzepaku w planowanej wielkości, co z kolei może niekorzystnie wpłynąć na jego wyniki finansowe.

Ryzyko związane z konkurencją

Rynek skupu i przetwórstwa nasion rzepaku w roku 2018 pozostawał wysoce konkurencyjnym, głównie ze względu na niewspółmiernie wysokie moce przerobowe zakładów przetwórczych, zarówno w Polsce, jak i krajach sąsiadujących, w stosunku do wysokości produkcji rzepaku w regionie. Taka sytuacja rynkowa ma niewątpliwie negatywny wpływ na możliwe do uzyskania marże na tłoczeniu nasion. Działania konkurencji głównie z krajów ościennych na polskim rynku rzepaku, Spółka równoważyła wyższą ceną oraz zakupem nasion z importu.

Ryzyko związane z malejącym rynkiem tłuszczów roślinnych

Po okresie spadku na rynku krajowym wielkości spożycia tłuszczów roślinnych przeznaczonych dla konsumentów, w ostatnich latach nastąpiła stabilizacja spożycia tych produktów. W zakresie oleju rzepakowego spożycie wynosi około 5 kg na osobę, co plasuje Polskę na średnim poziomie europejskim. Spółka prowadzi kampanię edukacyjną dotyczącą zmiany percepcji oleju rzepakowego wśród konsumentów w celu polepszenia jego wizerunku i poinformowaniu o wartościach żywieniowych i zdrowotnych tego oleju. W perspektywie następnych 3-5 lat Spółka nie przewiduje poważnych zmian na rynku olejów butelkowanych.

W zakresie margaryn i miksów rynek utrzymuje tendencję spadkową poziomu spożycia w ujęciu ilościowym. W skumulowanym okresie od października 2017 roku do listopada 2018 roku, rynek margaryn i miksów konsumenckich w Polsce zmalał o około 5% pod względem ilościowym i 3% pod względem wartościowym, w stosunku do porównywalnego okresu poprzedniego Spółka przewiduje spowolnienie spadku konsumpcji margaryn w następnych miesiącach, a następnie ustabilizowanie się konsumpcji lub nawet powolny wzrost.

Ryzyko związane ze zmiennością przepisów prawa i ich interpretacji

Charakteryzujące polski system prawny częste zmiany przepisów mogą rodzić dla Spółki potencjalne ryzyko, iż prognozy w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej staną się nieaktualne, a jego kondycja finansowa ulegnie pogorszeniu. Regulacjami tymi są, w szczególności, przepisy prawa handlowego, przepisy podatkowe, przepisy regulujące działalność gospodarczą – w tym związane z ochroną środowiska, przepisy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych czy prawa z zakresu papierów wartościowych. Ryzyko takie stwarzają także dokonywane przez sądy i inne organy interpretacje dotyczące zastosowania przepisów, które są często niejednoznaczne i rozbieżne. Przepisy prawa polskiego podlegają dodatkowo ciągłym zmianom związanym z harmonizacją prawa polskiego z prawem europejskim.

Zmiany te mogą ponadto implikować problemy wynikające z niejednolitego stosowania i wykładni prawa, która obecnie jest dokonywana nie tylko przez krajowe sądy i organy administracji publicznej, ale także przez sądy wspólnotowe.

W praktyce sądy polskie rzadko stosują ustawodawstwo wspólnotowe. Mimo iż z formalnego punktu widzenia orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości są wiążące tylko dla stron postępowania i nie mają mocy precedensu, orzecznictwo sądów polskich powinno jednak pozostawać w zgodności z orzecznictwem wspólnotowym. Orzeczenia Trybunału traktowane są jako istotne źródło prawa, szczególnie w sytuacjach, gdy przepisy traktatowe, rozporządzenia bądź decyzje nie dają się jednoznacznie interpretować. W niektórych przypadkach może prowadzić to do wzruszenia orzeczenia sądu polskiego jako wydanego na podstawie przepisu sprzecznego z prawem unijnym.

Z powyższych powodów system prawa polskiego cechuje brak spójności, jednolitości i stabilności, co w sposób istotny ogranicza przewidywalność i zdolność planowania w zakresie podejmowanych przez Zarząd Spółki decyzji gospodarczych i biznesowych. Może to mieć istotny wpływ na otoczenie prawne działalności Spółki i na jego wyniki finansowe, powodując z jednej strony zwiększenie kosztów działalności Spółki, a z drugiej opóźniając osiągnięcie przychodów w danych grupach produktowych lub znacznie je ograniczając.

Ryzyko związane z polityką podatkową

Polski system podatkowy charakteryzuje się częstymi zmianami składających się na jego kształt przepisów, które nie zostały sformułowane w sposób dostatecznie precyzyjny i brak jest ich jednoznacznej wykładni. W szczególności, przyjęcie przez organy podatkowe interpretacji przepisów podatkowych odmiennej od będącej podstawą wyliczenia zobowiązania podatkowego przez Spółkę, może mieć istotny negatywny wpływ na jej działalność, sytuację finansową, wyniki oraz perspektywy rozwoju.

Jednocześnie, interpretacje przepisów podatkowych ulegają częstym zmianom, a zarówno praktyka organów skarbowych, jak i orzecznictwo sądowe w sferze opodatkowania, nie są jednolite. Powoduje to, że w przypadku polskiej spółki zachodzi większe ryzyko prowadzenia działalności niż w przypadku spółki działającej w bardziej stabilnych systemach podatkowych.

Na działalność Spółki negatywny wpływ może mieć również wysoki stopień sformalizowania regulacji podatkowych w zakresie przedmiotu działalności Spółki oraz rygorystyczne i często niejasne przepisy, które wprowadzają niepewność w zakresie efektów podatkowych podejmowanych decyzji gospodarczych i obniżają sprawność działania, co może prowadzić do utraty konkurencyjności.

Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe oznacza ryzyko niedopełnienia przez kontrahenta zobowiązań wobec Spółki, co może narazić Spółkę na straty finansowe. W celu zabezpieczenia się przed tym ryzykiem Spółka ubezpiecza swoje wierzycelności. Ubezpieczeniu podlega prawie cała wartość udzielonego kredytu kupieckiego, z wyjątkiem sytuacji gdy na pokrycie wierzycelności Spółka posiada zabezpieczenia majątkowe. W przypadku, gdy ubezpieczyciel odmówi ubezpieczenia wierzycelności od określonego kontrahenta, wówczas Spółka wymaga dokonania przedpłaty. Wysokość należności jest na bieżąco monitorowana, a realizacja zamówień do klienta odbywa się tylko w ramach przyznanych limitów kredytowych oraz pod warunkiem braku należności przeterminowanych. W przypadku wystąpienia należności przeterminowanych następuje, zgodnie z obowiązującymi wewnętrznymi procedurami, wstrzymanie sprzedaży i uruchamiana jest windykacja należności. Proces windykacji należności jest wspomagany przez wyspecjalizowane w tym zakresie instytucje.

W ocenie zarządu w Spółce nie występuje istotne ryzyko kredytowe

Wartości bilansowe aktywów finansowych netto reprezentują maksymalną ekspozycję kredytową, która na dzień bilansowy wyniosła:

	<i>Koniec okresu</i> <i>31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu</i> <i>31/12/2017</i>
	<u>PLN'000</u>	<u>PLN'000</u>
Instrumenty pochodne wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy	9 918	51 575
Instrumenty pochodne wyznaczone do rachunkowości zabezpieczeń	-	-
Środki pieniężne	165 588	117 144
Pożyczki i należności	91 527	153 847
	267 033	322 566

Znaczną część kontraktów, stanowiących instrumenty pochodne, Spółka zawiera z podmiotami z Grupy Bunge, w związku z czym ryzyko kredytowe związane z tymi aktywami finansowymi Spółka ocenia jako bardzo niskie.

Stopień koncentracji ryzyka kredytowego z tytułu 5 największych należności od klientów przedstawia się następująco:

	<i>Koniec okresu</i> <i>31/12/2018</i>	<i>Koniec okresu</i> <i>31/12/2017</i>
	<u>PLN'000</u>	<u>PLN'000</u>
Należności z tytułu dostaw i usług	87 120	94 543
Należności od 5 największych klientów	27 686	34 381
Stopień koncentracji ryzyka kredytowego	32%	36%

W ocenie zarządu w Spółce nie występuje istotny stopień koncentracji a ryzyka kredytowego.

Ryzyko kredytowe – analiza wiekowania.

Klasyfikacja należności handlowych według długości przeterminowania przedstawia się następująco:

	Wartość brutto		Utrata wartości	
	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000
Bez przeterminowania	59 729	59 825	24	-
Przeterminowane 1-30 dni	23 503	32 876	3	4
Przeterminowane 31-120 dni	2 872	1 764	200	78
Przeterminowane 120-360 dni	1 440	95	149	38
Przeterminowane powyżej roku	373	3 742	421	3 639
	87 917	98 302	797	3 759

Ryzyko utraty płynności

Ostrożne zarządzanie ryzykiem utraty płynności zakłada utrzymywanie odpowiedniego poziomu środków pieniężnych, dostępność finansowania dzięki wystarczającej kwocie pozyskanych instrumentów kredytowych oraz zdolność do zamykania pozycji rynkowych. Spółka uważa, że obecny stan środków pieniężnych, dostępność finansowania oraz środki wygenerowane z działalności operacyjnej powinny być wystarczające na sfinansowanie bieżących potrzeb Spółki. Na dzień 31 grudnia 2018 roku Spółka dysponowała środkami pieniężnymi w wysokości 164.809 tys. PLN.

Spółka nie ma problemów z dostępnością finansowania bieżącej działalności dzięki odnawialnej pożyczce krótkoterminowej z Koninklijke Bunge B.V. (podmiot powiązany w ramach grupy BUNGE) o wartości do 350 mln USD. Szczegółowy opis zawartej umowy pożyczki krótkoterminowej zawarty został w nocie nr 27 "Kredyty i pożyczki".

Umowne terminy wymagalności dla zobowiązań finansowych wg stanu na 31 grudnia 2018 roku

Zobowiązania finansowe	umowne terminy wymagalności do końca okresu sprawozdawczego					Wartość bilansowa
	do 3 m-cy	3-12 m-cy	1-3 lat	3-5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tyt. dostaw i usług	295 835	-	-	-	-	295 835
Kredyty i pożyczki zaciągnięte	-	-	-	-	-	-
Pochodne instrumenty walutowe	330	6 226	27	-	-	6 583
Pochodne instrumenty towarowe	1 353	988	2	-	-	2 343
Pozostałe zobowiązania finansowe	2 140	-	-	-	-	2 140
	299 658	7 214	29	-	-	306 901

Umowne terminy wymagalności dla zobowiązań finansowych wg stanu na 31 grudnia 2017 roku

Zobowiązania finansowe	umowne terminy wymagalności do końca okresu sprawozdawczego					Wartość bilansowa
	do 3 m-cy	3-12 m-cy	1-3 lat	3-5 lat	powyżej 5 lat	
Zobowiązania z tyt. dostaw i usług	215 914	-	-	-	-	215 914
Kredyty i pożyczki zaciągnięte	-	-	-	-	-	-
Pochodne instrumenty walutowe	24 004	13 342	139	-	-	37 485
Pochodne instrumenty towarowe	13 260	21 840	-	-	-	35 100
Pozostałe zobowiązania finansowe	6 296	-	-	-	-	6 296
	259 474	35 182	139	-	-	294 795

Ryzyko utraty płynności – analiza wiekowania.

Klasyfikacja zobowiązań handlowych według długości przeterminowania przedstawia się następująco:

	Wartość brutto	
	Koniec okresu 31/12/2018	Koniec okresu 31/12/2017
	PLN'000	PLN'000
Bez przeterminowania	200 663	200 984
Przeterminowane 1-30 dni	94 205	14 487
Przeterminowane 31-120 dni	699	194
Przeterminowane 120-360 dni	-	26
Przeterminowane powyżej roku	268	223
	295 835	215 914

Ryzyko walutowe

Spółka istotną część obrotów realizuje z podmiotami zagranicznymi lub w ramach kontraktów opartych na kursach surowców notowanych na giełdach zagranicznych. Obroty te są głównym czynnikiem powodującym narażenie na ryzyko kursowe. Spółka na bieżąco analizuje ryzyko kursowe poprzez identyfikację wszystkich pozycji w aktywach i pasywach, oraz pozycji pozabilansowych, denominowanych w walutach obcych. W celu zminimalizowania ryzyka kursowego Spółka korzysta z transakcji na rynku walutowym (kontrakty typu FORWARD). Zgodnie z przyjętą polityką wewnętrzną Spółka nie powinna mieć niezabezpieczonej pozycji walutowej powyżej uprzednio przyjętego progu istotności.

Zarówno należności jak i zobowiązania z tytułu dostaw wyrażone są w walutach obcych, tj. w euro i w dolarach USA, w funtach brytyjskich i koronach czeskich.

Struktura walutowa należności i zobowiązań z tytułu dostaw na dzień 31 grudnia 2018 roku przedstawia się następująco:

	PLN (PLN'000)	EUR (EUR'000)	USD (USD'000)	Razem PLN'000)
Należności z tytułu dostaw	32 987	49 906	4 227	87 120
Zobowiązania z tytułu dostaw	196 946	83 952	14 937	295 835

Struktura walutowa należności i zobowiązań z tytułu dostaw na dzień 31 grudnia 2017 roku

	PLN (PLN'000)	EUR (EUR'000)	USD (USD'000)	Razem (PLN'000)
Należności z tytułu dostaw	62 712	28 839	2 992	94 543
Zobowiązania z tytułu dostaw	200 787	12 640	2 487	215 914

Spółka przeprowadziła analizę wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych wyrażonych w walutach obcych w celu zbadania jaki miałyby wpływ na sprawozdanie finansowe Spółki zmiany kursów walut obcych. Na dzień 31 grudnia 2018 roku zysk netto Spółki byłby niższy/wyższy o 2.807 tys. PLN, gdyby waluta funkcjonalna jaką jest dla Spółki PLN osłabiła/wzmocniła się o 10% w stosunku do walut obcych (USD, EUR), przy wszystkich innych zmiennych na stałym poziomie.

Szczegółowe dane liczbowe z przeprowadzonej analizy wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki na zmienność kursów walut obcych przedstawia poniższa tabela pt. „Analiza wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki”.

Ryzyko stóp procentowych

Specyfiką działalności Spółki jest potrzeba finansowania skupu nasion rzepaku w oparciu o zewnętrzne źródła finansowania. Oznacza to konieczność zaciągnięcia znacznych kwot kredytów/pożyczek w okresie kampanii skupowej.

Oprocentowanie kredytów/pożyczek jest oparte o bieżące stopy rynkowe (m.in. WIBOR). Ewentualny wzrost stóp procentowych spowoduje wyższe koszty finansowe, co może wpłynąć w sposób negatywny na osiągnięte przez Spółkę wyniki finansowe.

Z przeprowadzonej analizy wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki narażonych na ryzyko stóp procentowych wynika, iż na dzień 31 grudnia 2018 roku zysk netto Spółki byłby niższy/wyższy o 125 tys. PLN, gdyby rynkowe stopy procentowe w PLN były o 25 punktów bazowych wyższe/niższe, a rynkowe stopy procentowe w USD i EUR były o 60 punktów bazowych wyższe/niższe, przy wszystkich innych zmiennych na stałym poziomie. Byłoby to głównie rezultatem wyższych/niższych kosztów z tytułu odsetek od kredytów wyrażonych w PLN o zmiennym oprocentowaniu.

Poniższa tabela przedstawia wyniki analizy wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki istniejących w bilansie na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Analiza wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki na dzień 31 grudnia 2018 roku (PLN'000).

	Wartość bilansowa	Ryzyko stóp procentowych				Ryzyko walutowe				Ryzyko cenowe			
		Wpływ na zysk		Zmiany w kapitale		Wpływ na zysk		Zmiany w kapitale		Wpływ na zysk		Zmiany w zapasach	
		zysk	kapitale	zysk	kapitale	zysk	kapitale	zysk	kapitale	zysk	zapasach	zysk	zapasach
		+25 pb SP w PLN +60 pb SP w USD, EUR i GBP	-25 pb SP w PLN -60 pb SP w USD, EUR i GBP		+10%	-10%		+10%	-10%				
		PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	
Aktywa finansowe													
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	165 588	478	-	(478)	-	1 836	-	(1 836)	-	-	-	-	
Należności handlowe	87 120	415	-	(415)	-	5 620	-	(5 620)	-	-	-	-	
Udzielone pożyczki	5	0	-	(0)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wpływ na aktywa finansowe przed opodatkowaniem		893	-	(893)	-	7 457	-	(7 457)	-	-	-	-	
Podatek 19%		170	-	(170)	-	(1 417)	-	1 417	-	-	-	-	
Wpływ na aktywa finansowe po opodatkowaniu		723	-	(723)	-	6 040	-	(6 040)	-	-	-	-	
Zobowiązania finansowe													
Kredyty i pożyczki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Zobowiązania handlowe	(295 835)	(1 047)	-	1 047	-	(8 788)	-	8 788	-	-	-	-	
Wpływ na zobowiązania finansowe przed opodatkowaniem		(1 047)	-	1 047	-	(8 788)	-	8 788	-	-	-	-	
Podatek 19%		199	-	(199)	-	1 670	-	(1 670)	-	-	-	-	
Wpływ na zobowiązania finansowe po opodatkowaniu		(848)	-	848	-	(7 118)	-	7 118	-	-	-	-	

Analiza wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki na dzień 31 grudnia 2018 roku (PLN'000) - cd.

	Wartość nominalna	Ryzyko stóp procentowych				Ryzyko walutowe				Ryzyko cenowe			
		Wpływ na zysk		Zmiany w kapitale		Wpływ na zysk		Zmiany w kapitale		Wpływ na zysk		Zmiany w zapasach	
		+25 pb SP w PLN +60 pb SP w USD i EUR i GBP	-25 pb SP w PLN -60 pb SP w USD i EUR i GBP	+10%	-10%	+10%	-10%						
Instrumenty pochodne													
Instrumenty pochodne poza rachunkowością zabezpieczeń (kontrakty walutowe)	45 505	-	-	-	-	4 551	-	(4 551)	-	-	-	-	-
Instrumenty pochodne ujęte w rachunkowości zabezpieczeń (kontrakty walutowe)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Instrumenty pochodne wyceniane według wartości godziwej odniesione na wynik finansowy (kontrakty towarowe)	64 255	-	-	-	-	-	-	-	-	6 426	-	(6 426)	-
Zmiana wartości zapasów * (kontrakty towarowe)	(1 675)	-	-	-	-	-	-	-	-	(168)	168	168	(168)
Wpływ na instrumenty pochodne przed opodatkowaniem		-	-	-	-	4 551	-	(4 551)	-	6 258	168	(6 258)	(168)
Podatek 19%		-	-	-	-	(865)	-	865	-	(1 189)	(32)	1 189	32
Wpływ na instrumenty pochodne po opodatkowaniu		-	-	-	-	3 686	-	(3 686)	-	5 069	136	(5 069)	(136)
Razem zwiększenia/zmniejszenia	-	(125)	-	125	-	2 607	-	(2 607)	-	5 069	136	(5 069)	(136)

* zmiana wartości pozycji zabezpieczanej na dzień wyznaczenia powiązania zabezpieczającego

Analiza wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki na dzień 31 grudnia 2017 roku (PLN'000).

	Wartość bilansowa	Ryzyko stóp procentowych				Ryzyko walutowe				Ryzyko cenowe			
		Wpływ na zysk	Zmiany w kapitale	Wpływ na zysk	Zmiany w kapitale	Wpływ na zysk	Zmiany w kapitale	Wpływ na zysk	Zmiany w zapasach	Wpływ na zysk	Zmiany w zapasach		
		+25 pb SP w PLN +60 pb SP w USD, EUR i GBP		-25 pb SP w PLN 60 pb SP w USD, EUR i GBP		+10%		-10%		+10%		-10%	
		PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	PLN'000	
Aktywa finansowe													
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	117 144	295	-	(295)	-	71	-	(71)	-	-	-	-	
Należności handlowe	94 634	348	-	(348)	-	3 183	-	(3 183)	-	-	-	-	
Udzielone pożyczki	7	0	-	(0)	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wpływ na aktywa finansowe przed opodatkowaniem		643	-	(643)	-	3 254	-	(3 254)	-	-	-	-	
Podatek 19%		122	-	(122)	-	(618)	-	618	-	-	-	-	
Wpływ na aktywa finansowe po opodatkowaniu		521	-	(521)	-	2 636	-	(2 636)	-	-	-	-	
Zobowiązania finansowe													
Kredyty i pożyczki	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Zobowiązania handlowe	(215 914)	(756)	-	756	-	(6 165)	-	6 165	-	-	-	-	
Wpływ na zobowiązania finansowe przed opodatkowaniem		(756)	-	756	-	(6 165)	-	6 165	-	-	-	-	
Podatek 19%		144	-	(144)	-	1 171	-	(1 171)	-	-	-	-	
Wpływ na zobowiązania finansowe po opodatkowaniu		(612)	-	612	-	(4 993)	-	4 993	-	-	-	-	

Analiza wrażliwości aktywów i zobowiązań finansowych Spółki na dzień 31 grudnia 2017 roku (PLN'000) - cd.

	Wartość nominalna	Ryzyko stóp procentowych				Ryzyko walutowe				Ryzyko cenowe			
		Wpływ na zysk	Zmiany w kapitale	Wpływ na zysk	Zmiany w kapitale	Wpływ na zysk	Zmiany w kapitale	Wpływ na zysk	Zmiany w zapasach	Wpływ na zysk	Zmiany w zapasach		
		+25 pb SP w PLN +60 pb SP w USD i EUR i GBP	-25 pb SP w PLN -60 pb SP w USD i EUR i GBP	+10%	-10%	+10%	-10%						
Instrumenty pochodne													
Instrumenty pochodne poza rachunkowością zabezpieczeń (kontrakty walutowe) w PLN	555 532	-	-	-	-	55 553	-	(55 553)	-				
Instrumenty pochodne ujęte w rachunkowości zabezpieczeń (kontrakty walutowe) w PLN	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Instrumenty pochodne wyceniane według wartości godziwej odniesione na wynik finansowy (kontrakty towarowe) w PLN	624 387	-	-	-	-	-	-	-	-	62 010		(62 010)	
Zmiana wartości zapasów * (kontrakty towarowe) w PLN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	-
Wpływ na instrumenty pochodne przed opodatkowaniem		-	-	-	-	55 553	-	(55 553)	-	62 010		(62 010)	-
Podatek 19%		-	-	-	-	(10 555)	-	10 555	-	(11 782)		11 782	-
Wpływ na instrumenty pochodne po opodatkowaniu		-	-	-	-	44 998	-	(44 998)	-	50 228		(50 228)	-
Razem zwiększenia/zmniejszenia	-	(91)	-	91	-	42 641	-	(42 641)	-	50 228		(50 228)	-

* zmiana wartości pozycji zabezpieczanej na dzień wyznaczenia powiązania zabezpieczającego

39. ZMIANA ZOBOWIĄZAŃ WARUNKOWYCH LUB AKTYWÓW WARUNKOWYCH

Na dzień 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku Spółka wykazała następujące zobowiązania warunkowe:

Weksel dla Pekao FAKTORING Sp. z o.o.

W dniu 14 grudnia 2011 roku Spółka zawarła umowę faktoringową z Pekao FAKTORING Sp. z o.o., z siedzibą w Lublinie, ul. Lubartowska 74 A (dalej, odpowiednio: „Umowa” i „Faktor”).

Umowa została zawarta na okres 12 miesięcy, z opcją przedłużenia o kolejnych 12 miesięcy. Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku i 31 grudnia 2017 roku Spółka była stroną w/w umowy.

Jako zabezpieczenie wykonania postanowień Umowy, Spółka zobowiązała się do wystawienia weksla in blanco wraz z deklaracją wekslową oraz do dokonania cesji praw z polisy ubezpieczeniowej zawartej z Coface Austria Kreditversicherung AG Oddział w Polsce Faktorowi przysługuje wynagrodzenie nie odbiegające od wysokości wynagrodzeń występujących na rynku usług faktoringowych, obejmujących prowizje operacyjne i koszt finansowania oparty o rynkowe stopy procentowe plus uzgodniona marża.

Na podstawie aneksu nr 16 z dnia 14 grudnia 2018 roku, maksymalny limit zaangażowania Faktora w finansowanie Spółki został zwiększony do kwoty 200.000.000 PLN w okresie do 31 stycznia 2019 roku.

Poręczenie dla ZTK Property Management sp. z o.o.

W dniu 17 listopada 2016 roku Spółka udzieliła poręczenia za potencjalne zobowiązania reprivatyzacyjne spółki ZTK Property Management sp. z o.o. (podmiot zależny Spółki), wynikające z umów sprzedaży nieruchomości, położonych w Warszawie, przy ul. Radzymińskiej, do łącznej maksymalnej wartości 5,5 mln PLN. Poręczenie zostało udzielone do dnia 31 grudnia 2022 roku.

W dniu 11 sierpnia 2017 roku Spółka udzieliła poręczenia spółce zależnej ZTK Property Management sp. z o.o. do kwoty 600 tys. PLN, za wywiązanie się spółki zależnej ze zobowiązań wynikających z Umowy najmu pomieszczeń biurowych w Warszawie. Poręczenie jest skuteczne w okresie obowiązywania Umowy najmu, zawartej na czas określony do dnia 1 sierpnia 2021 roku lub do terminu jej rozwiązania.

Potencjalne zobowiązanie podatkowe wobec US

W 2016 roku zakończona została kontrola rozliczeń podatkowych Spółki z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych za rok 2012, prowadzona przez Urząd Kontroli Skarbowej (UKS) w Bydgoszczy.

W wyniku przeprowadzonej kontroli, UKS wydał decyzję, że Spółka zaniżyła przychody (dochody) ze sprzedaży śrutu rzepakowej na rzecz podmiotów powiązanych o kwotę 5,3 mln PLN (potencjalna zaległość podatkowa w wysokości 1,0 mln PLN).

W opinii Spółki, ceny sprzedaży śrutu rzepakowej na rzecz podmiotów powiązanych stosowane w 2012 r. miały charakter rynkowy, a stanowisko przyjęte przez UKS jest nieuzasadnione, gdyż opiera się na analizie porównywalności cen, która została przeprowadzona wadliwie i w sprzeczności z obowiązującymi przepisami prawa. W związku z powyższym Spółka wniosła odwołanie od decyzji UKS, a następnie skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (WSA).

WSA wydał niekorzystne dla Spółki orzeczenie, od którego Spółka wniosła skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

40. WYNAGRODZENIA, NAGRODY I INNE KORZYŚCI OTRZYMANE PRZEZ OSOBY ZARZĄDZAJĄCE I NADZORUJĄCE SPÓŁKĘ

Zarząd

Wynagrodzenia wypłacone i należne członkom Zarządu Spółki za okres 12 miesięcy 2018 i 2017 roku

Nazwisko i imię	Funkcja	za okres 12 m-cy 2018r.	za okres 12 m-cy 2017r.
Jachimczyk Wojciech	Prezes Zarządu	1 008 383,15 PLN	1.073.820,05 PLN
Bauman Wojciech	Członek Zarządu	1 007 663,33 PLN	1.055.412,86 PLN
Brodowski Marcin	Członek Zarządu	420 211,00 PLN	445.600,00 PLN
Michalak Jacek	Członek Zarządu	740 962,09 PLN	821.689,73 PLN
Piotrowski Piotr	Członek Zarządu	464 335,57 PLN	403.916,39 PLN
Szymański Dariusz	Członek Zarządu	628 432,56 PLN	668.992,72 PLN
Wika Tomasz	Członek Zarządu	858 246,53 PLN	871.433,43 PLN

Rada Nadzorcza

Zwyczajne Walne Zgromadzenie ZT „Kruszwica” S.A. uchwałą numer 28/2018 z dnia 06 czerwca 2018 roku ustaliło wynagrodzenie dla niezależnego członka Rady Nadzorczej, który pełnić będzie funkcję Przewodniczącego Komitetu Audytu, wynagrodzenie w wysokości 90.000 PLN brutto za każdy rok kalendarzowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Spółki oraz Przewodniczącego Komitetu Audytu oraz dla niezależnego członka Rady Nadzorczej, który pełnić będzie funkcję Członka Komitetu Audytu, wynagrodzenie w wysokości 80.000 PLN brutto za każdy rok kalendarzowy pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Spółki oraz Członka Komitetu Audytu.

Ustalono, iż pozostali członkowie Rady Nadzorczej pełnią swoje obowiązki w Radzie Nadzorczej bez wynagrodzenia.

W 2018 roku, z tytułu pełnionej funkcji w Radzie Nadzorczej Spółki, Pan Jerzy Rajski otrzymał wynagrodzenie w kwocie 75.588,62 PLN i Pan Sławomir Ludwikowski w kwocie 78.282,62 PLN.

41. ZOBOWIĄZANIA WYNIKAJĄCE Z EMERYTUR I ŚWIADCZEŃ O PODOBNYM CHARAKTERZE.

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2018 roku Spółka nie miała zobowiązań wynikających z emerytur i świadczeń o podobnym charakterze dla byłych osób zarządzających, nadzorujących albo byłych członków organów administrujących oraz zobowiązań zaciągniętych w związku z tymi emeryturami.

42. ZDARZENIA PO DACIE BILANSU

Nie wystąpiły.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone i zatwierdzone w dniu 19 marca 2019 roku.

Podpisy wszystkich członków Zarządu:

Wojciech Jachimczyk – Prezes Zarządu .....

Wojciech Bauman – Członek Zarządu .....

Marcin Brodowski – Członek Zarządu .....

Jacek Michałak – Członek Zarządu .....

Piotr Piotrowski – Członek Zarządu .....

Tomasz Wika – Członek Zarządu .....

Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych:

Sławomir Werbiński – Główny Księgowy .....